

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

«АУДИТ» КАФЕДРАСИ

**Бакалавриат йўналишлари ва магистратура
мутахассисликларида ўқитиладиган фанлардан
ишчи ўқув дастурлари тўплами**

ТОШКЕНТ – 2006

«Аудит» кафедрасида бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликларида ўқитиладиган фанлардан ишчи ўқув дастурлари тўплами, Т.: «IQTISOD-MOLIYA», 2006. 134 б.

Ушбу дастурлар тўпламига институтда тайёрланадиган бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликларида «Аудит» кафедраси томонидан ўқитиладиган фанларнинг ишчи ўқув дастурлари киритилган.

Тўпламга киритилган ишчи ўқув дастурлари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги 343-сонли «Олий таълимнинг Давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида»ги Қарори ва Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бакалаврият йўналишлари ва магистратура мутахассисликлари давлат таълим стандартлари» талаблари ҳамда 2006 йил 18 июлдаги «Ўқув адабиётларини нашр этиш учун вазирлик грифини бериш ва услубий-меъёрий ҳужжатларни тасдиқлаш тўғрисида»ги 166-сонли буйруғига асосан ишлаб чиқилган.

Мазкур дастурлар тўплами «Аудит» кафедрасида профессор-ўқитувчиларининг йиғилишида муҳокама қилинган ва нашрга тавсия этилган (2006 йил 2 июль, 21-сонли баённома).

Кафедра мудири:

доц. Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Воҳобов

Тузувчилар: Ш.Н.Файзиев - ТМИ, «Аудит» кафедраси мудири, и.ф.н., доц.
Д.Х.Азларов - ТМИ, «Аудит» кафедраси доцент в.б., и.ф.н.
А.З.Авлоқулов - ТМИ, «Аудит» кафедраси катта ўқитувчиси

Тақризчилар: А.К.Ибрагимов - ЎБМА, «Бухгалтерия ҳисоби ва аудит» кафедраси мудири, и.ф.д., проф.
И.Очилов - ТМИ, «Бухгалтерия ҳисоби» кафедраси доценти, и.ф.н.

Тахрир ҳайъати: доц. Ш.Шоёқубов
доц. Х.Аҳмадҷонов
доц. Т.Боймуродов

МУНДАРИЖА

1.	«Аудит» («Касб таълими», «Бухгалтерия ҳисоби ва аудит» бакалавриат йўналишлари) фанидан ишчи ўқув дастури	4
2.	«Аудит» («Менежмент», «Молия», «Банк иши», «Солиқлар ва солиққа тортиш» бакалавриат йўналишлари) фанидан ишчи ўқув дастури	24
3.	«Амалий аудит» фанидан ишчи ўқув дастури	37
4.	«Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фанидан ишчи ўқув дастури	58
5.	«Халқаро аудит тизими» фанидан ишчи ўқув дастури	71
6.	«Инвестициялар аудити ва баҳолаш» фанидан ишчи ўқув дастури	86
7.	«Молиявий ҳисобот аудити» фанидан ишчи ўқув дастури	97
8.	«Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанидан ишчи ўқув дастури	109
9.	«Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанидан ишчи ўқув дастури	120

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан
рўйхатга олинди

№ _____
“ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

Ректор А.Ваҳобов

“ ” _____ 200__ й.

**«АУДИТ»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Олий таълимнинг 140 000 - «Ўқитувчилар тайёрлаш ва педагогика фани»
таълим соҳасидаги:

5140900 -«Касб таълими» бакалаврият таълим йўналиши
ҳамда

Олий таълимнинг 340 000 - «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги:

5340900 - «Бухгалтерия ҳисоби ва аудит» бакалаврият
таълим йўналишлари учун

Тошкент - 2006 й.

«АУДИТ» ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳаларидаги 5140900-«Касб таълими» (бакалаврият таълим йўналишлари бўйича) 5340900-«Бухгалтерия ҳисоби ва аудит» бакалаврият йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастурда:

- аудитнинг моҳияти ва унинг ташкилий-ҳуқуқий асослари;
- Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ташкил этиш;
- аудиторлик текширувини режалаштириш ва ўтказиш;
- аудиторлик ҳисоботи ва аудиторлик хулосасини тузиш ҳамда тақдим этиш;
- асосий воситалар, номоддий активлар, молиявий инвестициялар ва товар-моддий захираларнинг аудиторлик текшируви;
- ишлаб чиқариш харажатлари, пул маблағлари, ҳисоб-китоблар, хусусий капитал ҳамда молиявий натижаларнинг аудиторлик текшируви;
- молиявий ҳисоботнинг аудиторлик текширувига оид етарли даражада тизимлаштирилган билимлар бериш назарда тутилган.

Дастур «Аудит» кафедрасининг 2006 йил 2 июлдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

«Аудит»

кафедраси мудири:

Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Ваҳобов

«Аудит» фанидан ишчи ўқув дастури

1. «Аудит» фанидан ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимоти

т/р	Фан мавзулари номи	5340900 «Бухгалтерия ҳисоби ва аудит» йўналишида				5140900 Касб таълими (Бухгалтерия ҳисоби ва аудит йўналишида)			
		Жами соатлар	шу жумладан			Жами соатлар	шу жумладан		
			Майруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим		Майруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1.	Аудит моҳияти, унинг мақсади ва вазифалари	6	2	2	2	6	2	2	2
2.	Аудиторлик фаолиятининг предмети ва методи	6	2	2	2	6	2	2	2
3.	Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ташкил қилишнинг ҳуқуқий асослари	12	4	4	4	14	4	4	6
4.	Аудиторлик фаолиятининг ташкилий асослари	6	2	2	2	12	4	4	4
5.	Аудиторлик касбига малакавий ва ахлоқий талаблар	12	4	4	4	8	2	2	4
6.	Аудитда жиддийлик тушунчаси ва аудиторлик таваккалчилиги	18	6	6	6	18	5	5	8
7.	Аудиторлик текширишни режалаштириш	12	4	4	4	16	4	4	8
8.	Аудиторлик текшириш вақтида бухгалтерия ҳисоби тизимини ва ички назоратини ўрганиш ҳамда баҳолаш	12	4	4	4	14	4	4	6
9.	Аудиторлик далиллар	6	2	2	2	8	2	2	4
10.	Эксперт ишларидан ва бошқа аудиторлик ташкилоти маълумотларидан фойдаланиш	6	2	2	2	10	2	2	6
11.	Аудиторлик танлаш	6	2	2	2	6	2	2	2
12.	Аудиторлик текширувининг якуний босқичи	6	2	2	2	14	4	4	6
13.	Хорижда аудиторлик фаолияти	12	4	4	4	6	2	2	2
14.	Асосий воситалар аудити	18	6	6	6	12	4	4	4
15.	Номоддий активлар аудити	12	4	4	4	6	2	2	2
16.	Молиявий кўйилмалар (инвестициялар) аудити	18	6	6	6	12	4	4	4
17.	Товар-моддий захиралар аудити	12	4	4	4	14	4	4	6
18.	Маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотиш аудити	18	6	6	6	12	4	4	4
19.	Пул маблағлари аудити	18	6	6	6	9	3	3	3
20.	Ҳисоб-китоблар аудити	12	4	4	4	6	2	2	2
21.	Корхона хусусий капитали аудити	12	4	4	4	6	2	2	2
22.	Молиявий натижалар аудити	18	6	6	6	12	4	4	4
23.	Молиявий ҳисобот аудити	18	6	6	6	12	4	4	4
	Жами	276	92	92	92	239	72	72	95

2. Маъруза дарсларининг тақсимланиши

1-мавзу. Аудит моҳияти, унинг мақсади ва вазифалари (2 соат)

Аудитнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши. Аудит ва аудиторлик фаолиятининг моҳияти. Ўзбекистон Республикасининг молиявий назорат тизимида аудитнинг тутган ўрни. Аудит мақсади ва вазифалари. Аудиторлик фаолиятининг ривожланиш босқичлари. Тасдиқловчи аудит. Мақсадли системали аудит. Таваккалчиликка асосланган аудит. Аудит ва бухгалтерия ҳисоби ўртасидаги фарқлар. Аудит ва тафтиш, уларнинг ўхшашлик ва фарқли томонлари.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 16.

2-мавзу. «Аудит» фанининг предмети ва методи (2 соат)

«Аудит» фанининг предмети ва объекти. «Аудит» фанининг методи. «Аудит» фанида хусусий усуллар қўлланилиши. «Аудит» фанининг «Молиявий ҳисоб», «Бошқарув ҳисоби», «Ҳуқуқшунослик» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 2, 3, 5, 7, 10, 13, 15.

3-мавзу. Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ташкил қилишнинг ҳуқуқий асослари (4 соат)

Ўзбекистонда аудиторлик фаолиятини меъёрий тартибга солиш тизими, унинг элементлари. Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуни ва унинг аҳамияти. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 365-сонли «Аудиторлик фаолиятини такомиллаштириш ва аудиторлик текширишлари аҳамиятини ошириш тўғрисида»ги Қарори ва унинг моҳияти. *Ўзбекистон бухгалтер ва аудиторларининг миллий ассоциацияси (ЎБАМА) ва унинг фаолият йўналишлари. Ўзбекистон Аудиторлар Палатаси (ЎАП) ва унинг фаолияти. Аудиторлик фаолиятининг миллий стандартлари. Аудиторлик ташкилотларининг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарликлари.*

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 14.

4-мавзу. Аудиторлик фаолиятининг ташкилий асослари (6 соат)

Мажбурий аудиторлик текшируви. Ташаббус тарзидаги (ихтиёрий) аудиторлик текшируви. Назорат қилувчи ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ташаббусига кўра аудит ўтказиш хусусиятлари. Операцион аудит. Мувофиқлик аудити. Молиявий ҳисобот аудити. Ички ва ташқи аудит. Аудиторлик ташкилотларининг профессионал хизматлари.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 14.

5-мавзу. Аудиторлик касбига малакавий ва ахлоқий талаблар (4 соат)

Аудиторлик касбига малакавий талаблар ва аудиторлик фаолиятини лицензиялаш. Аудиторлик фаолиятини амалга ошириш учун лицензия бериш, лицензия беришни рад этиш, лицензиянинг амал қилиш муддатини тўхтатиш,

бечор қилиш, тўхтатиб туриш ёки амал қилишини тиклаш. Аудитнинг Ахлоқ кодекси. Аудитор ахлоқи (этикаси). Виждонлилик ва объективлик. Профессинал компетентлилик. Махфийлик. Омма учун ахборотни тақдим этиш. Бошқа аудиторлар билан муносабатлар. Аудиторлик ташкилоти ва аудиторларнинг мустақиллиги. Аудитор ишлари сифатини назорат қилиш. Дастлабки, жорий ва кейинги назорат.

Адабиётлар: 3, 5, 6, 8, 11, 13.

6-мавзу. Аудитда жиддийлик тушунчаси ва аудиторлик таваккалчилиги (2 соат)

Жиддийлик тушунчаси, жиддийлик даражаси, уни аниқлаш ва аудит ўтказишда қўллаш. Жиддийлик тушунчаси ва унинг аудитдаги аҳамияти. Жиддийлик даражаси, уни аниқлашда қўлланиладиган асосий кўрсаткичлар тизимини шакллантириш тартиби. Жиддийлик даражасини аудитда қўллаш тартиби. Аудиторлик rischi тушунчаси, аудиторлик riskларининг мақбул тўплами, унинг элементлари ва уларни баҳолаш. Аудиторлик rischi тушунчаси, аудиторлик riskларининг мақбул тўплами ва унга таъсир кўрсатадиган шарт-шароитлар. Аудиторлик riskлар мақбул тўплами элементлари ва уларни баҳолаш. Жиддийлик даражаси ва аудиторлик rischi тушунчаларининг ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 4, 7, 9, 11, 12, 15.

7-мавзу. Аудиторлик текширишни режалаштириш (4 соат)

Аудиторлик текширувини режалаштириш мақсади ва вазифалари. Аудитни режалаштириш босқичлари. Аудитни дастлабки режалаштириш. Аудитнинг умумий режасини тайёрлаш ва тузиш. Аудит дастурини тайёрлаш ва тузиш. Аудитни режалаштиришнинг асосий тамойиллари. Уйғунлик, узлуксизлик ва мақбуллик тамойиллари. Корхонани аудиторлик текширувидан ўтказиш ишчи дастури ва аудиторлик хизмати кўрсатиш ҳақида шартнома ҳамда бошқа зарур ҳужжатларни тузиш.

Адабиётлар: 1, 3, 4, 9, 10, 13, 16.

8-мавзу. Аудиторлик текшируви вақтида бухгалтерия ҳисоби тизими ва ички назоратини ўрганиш ҳамда баҳолаш (4 соат)

Текшириладиган корхона (мижоз) фаолиятини ўрганиш. Бухгалтерлик ҳисоби ташкил этилишини ўрганиш. Корхона бухгалтерияси ташкилий тузилмаси, ташкилий тузилмада кўрсатилган ҳар бир ходимнинг вазифалари ва масъулиятларининг баёни; ҳисоб циклининг муҳим участкалари бўйича ҳужжатлар айланиш режа-графикини текшириш. Корхона ҳисоб сиёсатини ўрганиш. Ички назорат тизимини ўрганиш. Назорат муҳити. Корхонадаги бухгалтерлик ҳисоби тизими. Назорат амаллари.

Адабиётлар: 2, 3, 6, 10, 12, 14.

9-мавзу. Аудиторлик далиллар (2 соат)

Аудиторлик далиллар тушунчаси. Аудиторлик далиллари тайинланиши ва олдига қўйиладиган талаблар. Аудиторлик далилларнинг турлари. Аудиторлик далилларнинг манбалари. Аудиторлик амаллари ва аудиторлик далилларни тўплаш. Аудиторлик далилларни олиш усуллари. Аналитик процедуралар (таҳлилий амаллар). Аудиторлик ташкилотининг иш ҳужжатлари

Адабиётлар: 3, 4, 5, 8, 11, 16.

10-мавзу. Эксперт ишларидан ва бошқа аудиторлик ташкилоти маълумотларидан фойдаланиш (2 соат)

Эксперт тушунчаси. Эксперт ишидан аудиторлик далил сифатида фойдаланиш. Эксперт хизмати бўйича пудрат шартномаси. Эксперт хулосаси. Эксперт хулосасининг кириш, текшириш ва хотима қисмлари. Бошқа аудиторлар иши натижаларидан фойдаланиш. Асосий аудитор. Бошқа аудитор. Бошқа аудитор таомиллари. Асосий аудитор жавобига қўйиладиган талаблар. Асосий ва бошқа аудиторларнинг жавобгарлиги.

Адабиётлар: 2, 3, 5, 6, 10, 13.

11-мавзу. Аудиторлик танлаш (2 соат)

Аудиторлик танлаш тушунчаси. Аудиторлик танлаш усуллари. Мувофиқ (мос) келишни танлаб текшириш. Моҳиятан танлаб текшириш. Танлаш кўлами. Кузатиш бирлиги. Танлаш бирлиги. Танлаш услублари. Сайлаб олиш ҳажми. Салмоқли (репрезентатив) танлаш. Танланган маълумотларни текшириладиган тўпламга тадбиқ қилиш. *Текшириладиган тўплам*. Тасодифий танлаш. Систематик танлаш. Уйғунлашган танлаш. Танлаш услубини шакллантириш, танлаш хатарлари ва натижаларни баҳолаш.

Адабиётлар: 2, 4, 5, 7, 9, 16.

12-мавзу. Аудиторлик текширувининг якуний босқичи (2 соат)

Аудиторлик текширувлар натижаларини умумлаштириш ва баҳолаш. Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботи. Аудиторлик ҳисоботининг тузилиши. Аудиторлик ҳисоботининг кириш қисми. Аудиторлик ҳисоботининг таҳлилий қисми. Аудиторлик ҳисоботининг якуний қисми. Аудиторлик ҳисоботи учун жавобгарлик. Аудиторлик хулосасининг тузилиши. Аудиторлик хулосасида адресат. Аудиторлик хулосасининг кириш қисми. Аудиторлик хулосасининг қайд этиш қисми. Аудиторлик хулосасининг якуний қисми. Аудиторлик хулосасининг санаси. *Аудиторлик хулосасидаги имзолар*. Аудиторлик хулосаларининг турлари. Ижобий аудиторлик хулосаси. Салбий аудиторлик хулосаси. Аудиторлик хулосасини тузишдан бош тортиш. Аудиторлик хулосаси учун жавобгарлик.

Адабиётлар: 3, 4, 6, 7, 9, 12, 14.

13-мавзу. Хорижда аудиторлик фаолияти (4 соат)

Хорижда аудиторлик фаолияти ва аудитнинг халқаро стандартлари. Хорижда аудиторлик фаолиятининг шаклланиши. Хорижда аудиторлар ва

аудиторлик фирмалари. Аудитнинг халқаро стандартлари. Мустақил аудиторларнинг халқаро ташкилотлари. Хорижда ички аудиторларнинг профессионал ташкилотлари.

Адабиётлар: 1, 3, 4, 8, 10, 13, 14.

14-мавзу. Асосий воситалар аудити (6 соат)

Асосий воситалар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш кетма-кетлиги. Асосий воситалар аудитида фойдаланиладиган маълумотлар манбалари. Асосий воситалар мавжудлиги ва сақланишини текшириш. Асосий воситалар аналитик ҳисобини ташкил этиш аудити. Асосий воситалар кирими ва чиқимига доир муомалаларни ҳужжатлаштириш, счётларда акс эттириш ҳамда солиққа тортиш тўғрилигини текшириш. Лизинг муносабатлари ва ижара мажбуриятлари аудити. Асосий воситаларга эскириш ҳисобланиши тўғрилигини текшириш. Асосий воситаларни таъмирлаш аудити. Хўжалик усули ва пудрат усулида бажарилган таъмирлаш ишлари аудити хусусиятлари.

Адабиётлар: 4, 5, 6, 8, 12, 14, 15.

15-мавзу. Номоддий активлар аудити (4 соат)

Номоддий активлар моҳияти, аҳамияти ва ўзига хос белгилари. Номоддий активлар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш тартиби. Номоддий активлар кирими ва чиқими синтетик ҳисобини, ҳамда солиққа тортиш тўғрилигини текшириш. Номоддий активларга амортизация ҳисоблаш ва ҳисобда акс эттириш тўғрилигини текшириш. Номоддий активлар аудити натижаларини умумлаштириш ва баҳолаш.

Адабиётлар: 2, 4, 5, 8, 9, 16.

16-мавзу. Молиявий инвестициялар аудити (6 соат)

Молиявий инвестициялар тавсифи, аудитининг хусусияти, мақсади ва вазифалари. Молиявий инвестицияларни аудиторлик текширувидан ўтказишда қўлланиладиган маълумот манбалари. Молиявий инвестицияларни инвентаризациядан ўтказиш ва олдин ўтказилган инвентаризациялар тўғрилигини текшириш. Корхона активларини молиявий инвестициялар қаторига кўшишнинг тўғрилигини текшириш. Молиявий инвестициялар ҳисобига доир дастлабки ҳужжатларнинг расмийлаштирилишини текшириш. Қимматли қоғозлар баҳоланиши тўғрилигини текшириш. Бухгалтерия ҳисоботи кўрсаткичларининг синтетик ва аналитик ҳисоб регистрлари маълумотларига мослигини текшириш. Қимматли қоғозлар аналитик ҳисобини, кирими ва чиқимига доир муомалаларни текшириш. Молиявий инвестицияларнинг даромадлиги, олинган даромадлар тўлиқ акс эттирилиши ва солиққа тортилишини текшириш.

Адабиётлар: 1, 4, 5, 7, 9, 11, 12.

17-мавзу. Товар-моддий захиралар аудити (4 соат)

Товар-моддий захиралар аудити мақсади, вазифалари, маълумот манбалари ва ўтказиш тартиби. Товар-моддий захираларни аудиторлик

текширувидан ўтказиш кетма-кетлиги. Товар-моддий захиралар мавжудлиги ва сақланишини назорат қилиш услубияти. Товар-моддий захиралар бухгалтерия ҳисобини текшириш хусусиятлари. Товар-моддий захираларни кирим қилиш ва ишлаб чиқаришга сарфлаш вақтида баҳолашнинг тўғрилигини текшириш. Моддий бойликларни сотиш ва бошқача тарзда ҳисобдан чиқаришга доир муомалаларни текшириш. Инвентарь ва хўжалик ашёлари бўйича маълумотларни текшириш. Тугалланмаган ишлаб чиқаришларни текшириш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 7, 10, 13, 15.

18-мавзу. Маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотиш аудити (6 соат)

Ишлаб чиқариш харажатлари аудитининг мақсади. Ишлаб чиқариш харажатлари аудитининг меъёрий асослари ва хусусиятлари. Асосий ишлаб чиқариш тармоқларини аудиторлик текширувидан ўтказиш. Ёрданчи ишлаб чиқаришлар аудити. Умумишлаб чиқариш харажатлари аудити. Маҳсулот таннархи тўғри аниқланганлигини текшириш. Ишлаб чиқаришдаги брак аудити. Тайёр маҳсулотни баҳолашнинг аудити. Тайёр маҳсулотнинг сақланиши аудити. Сотиш харажатлари аудити. Тайёр маҳсулотларни жўнатиш бўйича муомалалар тўғрилиги аудити.

Адабиётлар: 3, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 14.

19-мавзу. Пул маблағлари аудити (6 соат)

Аудит мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Касса, касса муомалалари ва пул ҳужжатлари аудити. Банкдаги счётларга доир муомалалар аудити. Банкдаги счётларга доир муомалаларни ҳисобга олиш ва назорат қилиш ҳолатини текшириш. Ҳисоб-китоб счётига доир муомалалар синтетик ҳисоби тўғрилиги ва тўлиқлигини текшириш. Валюта счётларига доир муомалалар синтетик ҳисобининг тўғрилиги ва тўлиқлигини текшириш. Банкдаги махсус счётлардаги пул маблағлари синтетик ҳисобининг тўғрилиги ва тўлиқлигини текшириш

Адабиётлар: 1, 2, 3, 5, 6, 12, 15.

20-мавзу. Ҳисоб-китоблар аудити (4 соат)

Ҳисоб-китоблар аудитининг мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Меҳнат ҳақи бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Ҳисобдор шахслар билан ҳисоб-китоблар аудити. Ходимлар билан бошқа муомалалар бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Ташқи ҳисоб-китоблар аудити. Ташқи ҳисоб-китоблар аудитининг мақсади, вазифалари ва умумий тартиби. Мол етказиб берувчилар ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар аудити. Харидорлар ва буюртмачилар билан ҳисоб-китоблар аудити. Даъволар ва олинган бўнақлар бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Бюджет билан ҳисоб-китоблар аудити. Ижтимоий суғурта ва таъминотга доир ҳисоб-китоблар аудити. Турли дебитор ва кредиторлар билан ҳисоб-китоблар аудити. Банк кредитлари ва банкдан ташқари олинган қарзлар бўйича ҳисоб-китоблар аудити.

Адабиётлар: 3, 4, 8, 9, 12, 13.

21-мавзу. Корхона хусусий капитали аудити (4 соат)

Корхона хусусий капиталининг моҳияти, уни текшириш мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Корхона устав капиталини аудиторлик текширувидан ўтказиш. Устав капиталини текширишнинг мақсад ва вазифалари. Таъсис ҳужжатларини текшириш. Дастлабки ҳужжатларни текшириш. Синтетик ва аналитик ҳисоб регистрларини текшириш. Қўшилган капитални текшириш. Заҳира капиталини текшириш.

Адабиётлар: 1, 3, 5, 6, 7, 9, 14.

22-мавзу. Молиявий натижалар аудити (6 соат)

Молиявий натижалар аудитининг мақсади. Маҳсулот сотишдан олинган ялпи молиявий натижа аудити. Давр харажатларини текшириш. Молиявий фаолиятга доир харажатлар ва даромадлар аудити. Фавқулодда олинган фойда (кўрилган зарар) ларни текшириш. Соф фойда ҳисобидан фондлар ва бошқа захиралар ташкил этилишини текшириш.

Адабиётлар: 2, 4, 6, 10, 12, 15.

23-мавзу. Молиявий ҳисобот аудити (6 соат)

Молиявий ҳисобот ва уни аудиторлик текширувидан ўтказишдан мақсад. Бухгалтерия баланси ва унинг моддаларини текшириш. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот аудити. Асосий воситалар ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот аудити. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисоботнинг аудиторлик текшируви. Хусусий капитал тўғрисидаги ҳисобот аудити.

Адабиётлар: 1, 3, 5, 9, 10, 13, 16.

3. Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Аудит моҳияти, унинг мақсади ва вазифалари (2 соат)

Аудит пайдо бўлиши ва ривожланиши. Аудит ва аудиторлик фаолиятининг моҳияти. Ўзбекистон Республикасининг молиявий назорат тизимида аудитнинг тутган ўрни. Аудит мақсади ва вазифалари. Аудиторлик фаолиятининг ривожланиш босқичлари. Тасдиқловчи аудит. Мақсадли системали аудит. Таваккалчиликка асосланган аудит. Аудит ва бухгалтерия ҳисоби ўртасидаги фарқлар. Аудит ва тафтиш, уларнинг ўхшашлик ва фарқли томонлари.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 16.

2-мавзу. «Аудит» фанининг предмети ва методи (2 соат)

«Аудит» фанининг предмети ва объекти. «Аудит» фанининг методи. «Аудит» фанида хусусий усулларнинг қўлланилиши. «Аудит» фанининг «Молиявий ҳисоб», «Бошқарув ҳисоби», «Ҳуқуқшунослик» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 2, 3, 5, 7, 10, 13, 15.

3-мавзу. Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ташкил қилишнинг ҳуқуқий асослари (4 соат)

Ўзбекистонда аудиторлик фаолиятини меъёрий тартибга солиш тизими, унинг элементлари. Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуни ва унинг аҳамияти. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 365-сонли «Аудиторлик фаолиятини такомиллаштириш ва аудиторлик текширишларининг аҳамиятини ошириш тўғрисида»ги Қарори ва унинг моҳияти. *Ўзбекистон бухгалтерлар ва аудиторларининг миллий ассоциацияси (ЎБАМА) ва унинг фаолият йўналишлари. Ўзбекистон Аудиторлар Палатаси (ЎАП) ва унинг фаолияти.* Аудиторлик фаолиятининг миллий стандартлари. Аудиторлик ташкилотларининг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарликлари.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 14.

4-мавзу. Аудиторлик фаолиятининг ташкилий асослари (6 соат)

Мажбурий аудиторлик текшируви. Ташаббус тарзидаги (ихтиёрий) аудиторлик текшируви. Назорат қилувчи ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ташаббусига кўра аудит ўтказиш хусусиятлари. Операцион аудит. Мувофиқлик аудити. Молиявий ҳисобот аудити. Ички ва ташқи аудит. Аудиторлик ташкилотларининг профессионал хизматлари.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 14.

5-мавзу. Аудиторлик касбига малакавий ва ахлоқий талаблар (4 соат)

Аудиторлик касбига малакавий талаблар ва аудиторлик фаолиятини лицензиялаш. Аудиторлик фаолиятини амалга ошириш учун лицензия бериш, лицензия беришни рад этиш, лицензиянинг амал қилиш муддатини тўхтатиш,

бечор қилиш, тўхтатиб туриш ёки амал қилишини тиклаш. Аудитнинг Ахлоқ кодекси. Аудитор ахлоқи (этикаси). Виждонлилик ва объективлик. Профессинал компетентлилик. Махфийлик. Омма учун ахборотни тақдим этиш. Бошқа аудиторлар билан муносабатлар. Аудиторлик ташкилоти ва аудиторларнинг мустақиллиги. Аудитор ишларининг сифатини назорат қилиш. Даствлабки, жорий ва кейинги назорат.

Адабиётлар: 3, 5, 6, 8, 11, 13.

6-мавзу. Аудитда жиддийлик тушунчаси ва аудиторлик таваккалчилиги (2 соат)

Жиддийлик тушунчаси, жиддийлик даражаси, уни аниқлаш ва аудит ўтказишда қўллаш. Жиддийлик тушунчаси ва унинг аудитдаги аҳамияти. Жиддийлик даражаси, уни аниқлашда қўлланиладиган асосий кўрсаткичлар тизимини шакллантириш тартиби. Жиддийлик даражасини аудитда қўллаш тартиби. Аудиторлик rischi тушунчаси, аудиторлик riskларнинг мақбул тўплами, унинг элементлари ва уларни баҳолаш. Аудиторлик rischi тушунчаси, аудиторлик riskларнинг мақбул тўплами ва унга таъсир кўрсатадиган шарт-шароитлар. Аудиторлик riskлар мақбул тўпламининг элементлари ва уларни баҳолаш. Жиддийлик даражаси ва аудиторлик rischi тушунчаларининг ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 4, 7, 9, 11, 12, 15.

7-мавзу. Аудиторлик текширишни режалаштириш (4 соат)

Аудиторлик текширувини режалаштиришнинг мақсади ва вазифалари. Аудитни режалаштиришнинг босқичлари. Аудитни даствлабки режалаштириш. Аудитнинг умумий режасини тайёрлаш ва тузиш. Аудит даствурини тайёрлаш ва тузиш. Аудитни режалаштиришнинг асосий тамойиллари. Уйғунлик, узлуксизлик ва мақбуллик тамойиллари. Корхонани аудиторлик текширувидан ўтказиш ишчи даствури ва аудиторлик хизмати кўрсатиш ҳақида шартнома ҳамда бошқа зарур ҳужжатларни тузиш.

Адабиётлар: 1, 3, 4, 9, 10, 13, 16.

8-мавзу. Аудиторлик текшириш вақтида бухгалтерия ҳисоби тизимини ва ички назоратини ўрганиш ҳамда баҳолаш (4 соат)

Текшириладиган корхона (мижоз) фаолиятини ўрганиш. Бухгалтерлик ҳисобининг ташкил этилишини ўрганиш. Корхона бухгалтериясининг ташкилий тузилмаси, ташкилий тузилмада кўрсатилган ҳар бир ходимнинг вазифалари ва масъулиятларининг баёни; ҳисоб циклининг муҳим участкалари бўйича ҳужжатлар айланиш режа-графигини текшириш. Корхона ҳисоб сиёсатини ўрганиш. Ички назорат тизимини ўрганиш. Назорат муҳити. Корхонадаги бухгалтерлик ҳисоби тизими. Назорат амаллари.

Адабиётлар: 2, 3, 6, 10, 12, 14.

9-мавзу. Аудиторлик далиллар (2 соат)

Аудиторлик далиллар тушунчаси. Аудиторлик далилларнинг тайинланиши ва олдига қўйиладиган талаблар. Аудиторлик далилларнинг турлари. Аудиторлик далилларнинг манбалари. Аудиторлик амаллари ва аудиторлик далилларни тўплаш. Аудиторлик далилларни олиш усуллари. Аналитик процедуралар (таҳлилий амаллар). Аудиторлик ташкилотининг иш ҳужжатлари

Адабиётлар: 3, 4, 5, 8, 11, 16.

10-мавзу. Эксперт ишларидан ва бошқа аудиторлик ташкилоти маълумотларидан фойдаланиш (2 соат)

Эксперт тушунчаси. Эксперт ишидан аудиторлик далил сифатида фойдаланиш. Эксперт хизмати бўйича пудрат шартномаси. Эксперт хулосаси. Эксперт хулосасининг кириш, текшириш ва хотима қисмлари. Бошқа аудиторларнинг иши натижаларидан фойдаланиш. Асосий аудитор. Бошқа аудитор. Бошқа аудитор таомиллари. Асосий аудитор жавобига қўйиладиган талаблар. Асосий ва бошқа аудиторларнинг жавобгарлиги.

Адабиётлар: 2, 3, 5, 6, 10, 13.

11-мавзу. Аудиторлик танлаш (2 соат)

Аудиторлик танлаш тушунчаси. Аудиторлик танлаш усуллари. Мувофиқ (мос) келишни танлаб текшириш. Моҳиятан танлаб текшириш. Танлаш кўлами. Кузатиш бирлиги. Танлаш бирлиги. Танлаш услублари. Сайлаб олиш ҳажми. Салмоқли (репрезентатив) танлаш. Танланган маълумотларни текшириладиган тўпламга тадбиқ қилиш. *Текшириладиган тўплам*. Тасодифий танлаш. Систематик танлаш. Уйғунлашган танлаш. Танлаш услубини шакллантириш, танлаш хатарлари ва натижаларни баҳолаш

Адабиётлар: 2, 4, 5, 7, 9, 16.

12-мавзу. Аудиторлик текширувининг якуний босқичи (2 соат)

Аудиторлик текширувлар натижаларини умумлаштириш ва баҳолаш. Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботи. Аудиторлик ҳисоботининг тузилиши. Аудиторлик ҳисоботининг кириш қисми. Аудиторлик ҳисоботининг таҳлилий қисми. Аудиторлик ҳисоботининг якуний қисми. Аудиторлик ҳисоботи учун жавобгарлик. Аудиторлик хулосасининг тузилиши. Аудиторлик хулосасида адресат. Аудиторлик хулосасининг кириш қисми. Аудиторлик хулосасининг қайд этиш қисми. Аудиторлик хулосасининг якуний қисми. Аудиторлик хулосасининг санаси. *Аудиторлик хулосасидаги имзолар*. Аудиторлик хулосаларининг турлари. Ижобий аудиторлик хулосаси. Салбий аудиторлик хулосаси. Аудиторлик хулосасини тузишдан бош тортиш. Аудиторлик хулосаси учун жавобгарлик.

Адабиётлар: 3, 4, 6, 7, 9, 12, 14.

13-мавзу. Хорижда аудиторлик фаолияти (4 соат)

Хорижда аудиторлик фаолияти ва аудитнинг халқаро стандартлари. Хорижда аудиторлик фаолиятининг шаклланиши. Хорижда аудиторлар ва аудиторлик фирмалари. Аудитнинг халқаро стандартлари. Мустақил аудиторларнинг халқаро ташкилотлари. Хорижда ички аудиторларнинг профессионал ташкилотлари.

Адабиётлар: 1, 3, 4, 8, 10, 13, 14.

14-мавзу. Асосий воситалар аудити (6 соат)

Асосий воситалар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш кетма-кетлиги. Асосий воситалар аудитида фойдаланиладиган маълумотлар манбалари. Асосий воситаларнинг мавжудлиги ва сақланишини текшириш. Асосий воситалар аналитик ҳисобини ташкил этиш аудити. Асосий воситалар кирими ва чиқимига доир муомалаларни ҳужжатлаштириш, счётларда акс эттириш ҳамда солиққа тортишнинг тўғрилигини текшириш. Лизинг муносабатлари ва ижара мажбуриятлари аудити. Асосий воситаларга эскириш ҳисоблашнинг тўғрилигини текшириш. Асосий воситаларни таъмирлаш аудити. Хўжалик усули ва пудрат усулида бажарилган таъмирлаш ишлари аудитининг хусусиятлари.

Адабиётлар: 4, 5, 6, 8, 12, 14, 15.

15-мавзу. Номоддий активлар аудити (4 соат)

Номоддий активларнинг моҳияти, аҳамияти ва ўзига хос белгилари. Номоддий активлар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш тартиби. Номоддий активлар кирими ва чиқими синтетик ҳисобини, ҳамда солиққа тортишнинг тўғрилигини текшириш. Номоддий активларга амортизация ҳисоблаш ва ҳисобда акс эттиришнинг тўғрилигини текшириш. Номоддий активлар аудитининг натижаларини умумлаштириш ва баҳолаш.

Адабиётлар: 2, 4, 5, 8, 9, 16.

16-мавзу. Молиявий инвестициялар аудити (6 соат)

Молиявий инвестициялар тавсифи, аудитининг хусусияти, мақсади ва вазифалари. Молиявий инвестицияларни аудиторлик текширувидан ўтказишда қўлланиладиган маълумот манбалари. Молиявий инвестицияларни инвентаризациядан ўтказиш ва олдин ўтказилган инвентаризациялар тўғрилигини текшириш. Корхона активларини молиявий инвестициялар қаторига қўшишнинг тўғрилигини текшириш. Молиявий инвестициялар ҳисобига доир дастлабки ҳужжатларнинг расмийлаштирилишини текшириш. Қимматли қоғозларни баҳолашнинг тўғрилигини текшириш. Бухгалтерия ҳисоботи кўрсаткичларининг синтетик ва аналитик ҳисоб регистрлари маълумотларига мослигини текшириш. Қимматли қоғозларнинг аналитик ҳисобини, кирими ва чиқимига доир муомалаларни текшириш. Молиявий инвестицияларнинг даромадлилиги, олинган даромадларнинг тўлиқ акс эттирилиши ва солиққа тортилишини текшириш

Адабиётлар: 1, 4, 5, 7, 9, 11, 12.

17-мавзу. Товар-моддий захиралар аудити (4 соат)

Товар-моддий захиралар аудити аудитининг мақсади, вазифалари, маълумот манбалари ва ўтказиш тартиби. Товар-моддий захираларни аудиторлик текширувидан ўтказиш кетма-кетлиги. Товар-моддий захираларнинг мавжудлиги ва сақланишини назорат қилиш услубиёти. Товар-моддий захиралар бухгалтерия ҳисобини текширишнинг хусусиятлари. Товар-моддий захираларни кирим қилиш ва ишлаб чиқаришга сарфлаш вақтида баҳолашнинг тўғрилигини текшириш. Моддий бойликларни сотиш ва бошқача тарзда ҳисобдан чиқаришга доир муомалаларни текшириш. Инвентарь ва ҳўжалик ашёлари бўйича маълумотларни текшириш. Тугалланмаган ишлаб чиқаришларни текшириш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 7, 10, 13, 15.

18-мавзу. Маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотишнинг аудити (6 соат)

Ишлаб чиқариш харажатлари аудитининг мақсади. Ишлаб чиқариш харажатлари аудитининг меъёрий асослари ва хусусиятлари. Асосий ишлаб чиқариш тармоқларини аудиторлик текширувидан ўтказиш. Ёрдамчи ишлаб чиқаришлар аудити. Умумишлаб чиқариш харажатлари аудити. Маҳсулот таннархи тўғри аниқланганлигини текшириш. Ишлаб чиқаришдаги брак аудити. Тайёр маҳсулотни баҳолашнинг аудити. Тайёр маҳсулотнинг сақланиши аудити. Сотиш харажатлари аудити. Тайёр маҳсулотларни жўнатиш бўйича муомалалар тўғрилигининг аудити.

Адабиётлар: 3, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 14.

19-мавзу. Пул маблағлари аудити (6 соат)

Аудитнинг мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Касса, касса муомалалари ва пул ҳужжатлари аудити. Банкдаги сўётларга доир муомалалар аудити. Банкдаги сўётларга доир муомалаларни ҳисобга олиш ва назорат қилишнинг ҳолатини текшириш. Ҳисоб-китоб сўётига доир муомалалар синтетик ҳисоби тўғрилиги ва тўлиқлигини текшириш. Валюта сўётларига доир муомалалар синтетик ҳисобининг тўғрилиги ва тўлиқлигини текшириш. Банкдаги махсус сўётлардаги пул маблағлари синтетик ҳисобининг тўғрилиги ва тўлиқлигини текшириш

Адабиётлар: 1, 2, 3, 5, 6, 12, 15.

20-мавзу. Ҳисоб-китоблар аудити (4 соат)

Ҳисоб-китоблар аудитининг мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Меҳнат ҳақи бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Ҳисобдор шахслар билан ҳисоб-китоблар аудити. Ходимлар билан бошқа муомалалар бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Ташқи ҳисоб-китоблар аудити. Ташқи ҳисоб-китоблар аудитининг мақсади, вазифалари ва умумий тартиби. Мол етказиб берувчилар ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар аудити. Харидорлар ва буюртмачилар билан ҳисоб-китоблар аудити. Даъволар ва олинган бўнақлар бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Бюджет билан ҳисоб-китоблар аудити. Ижтимоий суғурта ва таъминотга доир ҳисоб-китоблар аудити. Турли дебитор ва кредиторлар билан

ҳисоб-китоблар аудити. Банк кредитлари ва банкдан ташқари олинган қарзлар бўйича ҳисоб-китоблар аудити.

Адабиётлар: 3, 4, 8, 9, 12, 13.

21-мавзу. Корхона хусусий капитали аудити (4 соат)

Корхона хусусий капиталининг моҳияти, уни текшириш мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Корхона устав капиталини аудиторлик текширувидан ўтказиш. Устав капиталини текширишнинг мақсад ва вазифалари. Таъсис ҳужжатларини текшириш. Дастлабки ҳужжатларни текшириш. Синтетик ва аналитик ҳисоб регистрларини текшириш. Қўшилган капитални текшириш. Заҳира капиталини текшириш.

Адабиётлар: 1, 3, 5, 6, 7, 9, 14.

22-мавзу. Молиявий натижалар аудити (6 соат)

Молиявий натижалар аудитининг мақсади. Маҳсулот сотишдан олинган ялпи молиявий натижа аудити. Давр харажатларини текшириш. Молиявий фаолиятга доир харажатлар ва даромадлар аудити. Фавқулодда олинган фойда (кўрилган зарар) ларни текшириш. Соф фойда ҳисобидан фондлар ва бошқа захиралар ташкил этилишини текшириш.

Адабиётлар: 2, 4, 6, 10, 12, 15.

23-мавзу. Молиявий ҳисобот аудити (6 соат)

Молиявий ҳисобот ва уни аудиторлик текширувидан ўтказишдан мақсад. Бухгалтерия баланси ва унинг моддаларини текшириш. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот аудити. Асосий воситалар ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот аудити. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисоботнинг аудиторлик текшируви. Хусусий капитал тўғрисидаги ҳисобот аудити.

Адабиётлар: 1, 3, 5, 9, 10, 13, 16.

Курс ишларининг намунавий мавзулари:

1. Аудитнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши
2. Аудиторлик фаолиятининг ривожланиш босқичлари
3. Аудит» фанининг «Молиявий ҳисоб», «Бошқарув ҳисоби» ва бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги
4. Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ташкил қилишнинг ҳуқуқий асослари
5. Аудиторлик ташкилотларининг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарликлари
6. Аудиторлик касбига малакавий талаблар ва аудиторлик фаолиятини лицензиялаш
7. Аудиторлик касбининг ахлоқий талаблари
8. Аудиторлик фаолиятининг ташкилий асослари
9. Ички ва ташқи аудитнинг моҳияти
10. Аудитда жиддийлик даражасини аниқлаш
11. Аудиторлик таваккалчилиги, унинг элементлари ва уларни баҳолаш

12. Аудиторлик текширувини режалаштиришнинг мақсади ва унинг босқичлари
13. Корхонани аудиторлик текширувидан ўтказиш ишчи дастури
14. Аудиторлик текшириш вақтида бухгалтерия ҳисоби тизимини ва ички назоратини ўрганиш ҳамда баҳолаш
15. Аудиторлик далиллар ва уларни олиш усуллари
16. Аудиторлик текширувида таҳлилий амалларни қўллаш
17. Аудиторлик текширувида эксперт ишларидан фойдаланиш
18. Аудитда бошқа аудиторларнинг иши натижаларидан фойдаланиш
19. Аудиторлик танлаш услубини шакллантириш, танлаш хатарлари ва натижаларни баҳолаш
20. Аудиторлик ҳисоботи ва унинг таркиби
21. Аудиторлик хулосаси ва унинг таркиби
22. Хорижда аудиторлик фаолияти ва аудитнинг халқаро стандартлари
23. Асосий воситалар аудити
24. Лизинг муносабатлари ва ижара мажбуриятлари аудити
25. Капитал қўйилмалар аудити
26. Номоддий активлар аудити
27. Молиявий инвестициялар аудити
28. Товар-моддий захиралар аудити
29. Корхона ишлаб чиқариш харажатлари аудити
30. Маҳсулот сотилиши ва у билан боғлиқ муомалалар аудити
31. Касса ва касса муомалалари аудити
32. Банкдаги счётларга доир муомалалар аудити
33. Меҳнат ҳақи бўйича ҳисоб-китоблар аудити
34. Мол етказиб берувчилар ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар аудити
35. Харидорлар ва буюртмачилар билан ҳисоб-китоблар аудити
36. Бюджет билан ҳисоб-китоблар аудити
37. Давлат мақсадли фондларига доир ҳисоб-китоблар аудити
38. Банк кредитлари бўйича ҳисоб-китоблар аудити
39. Корхона хусусий капитали аудити
40. Молиявий натижалар аудити
41. Давр харажатларини аудити
42. Молиявий ҳисобот аудити

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма-намойиш материаллари рўйхати:

- аудитнинг моҳияти ва унинг ташкилий-ҳуқуқий асосларига доир чизмалар;
- Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ташкил этиш тархи;
- аудиторлик текширувини режалаштириш ва ўтказиш тартибига доир чизмалар;
- аудиторлик ташкилотларининг аудиторлик ҳисоботи ва аудиторлик хулосалари;
- асосий воситалар, номоддий активлар, молиявий инвестициялар ва товар-моддий захираларнинг аудиторлик текширувига доир жадваллар;
- ишлаб чиқариш харажатлари, пул маблағлари, ҳисоб-китоблар, хусусий капитал ҳамда молиявий натижаларнинг аудиторлик текширувига доир жадваллар;

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар, бўлимлар бўйича тузилган тестлар;
- ёзма иш вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича билимларни оширишда фойдаланиладиган интернет саҳифалари (<http://www.iasc.org.uk>, <http://www.aicpa.org>, <http://www.accountingweb.com>, <http://www.gaap.ru>, <http://www.auditinfo.ru>, <http://www.audit-yunikon.ru>).

Мультимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами, масалалар тўпламини CD-ROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- аудиторлик текширувларига доир масалаларни 1С: Проф. Бухгалтерия, Бухгалтерия (BC), Баланс, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, TopS Business Integrator, Hyperion Enterprise, WebTrust, SysTrust дастурларидан кенг фойдаланган ҳолда масалалар ечиш.

5. Ўзлаштириш назорати

«Аудит» фани ўқув режасида жами 276 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 92 соат маъруза, 92 соат амалий машғулот ва 92 соат мустақил таълимдан иборат.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2005 йил 30 сентябрдаги 217-сонли буйруғи билан тасдиқланган «Олий таълим муассасаларида талабалар билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисида»ги муваққат Низомида кўрсатилганидек, талабанинг фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади:

- жорий баҳолаш (Ж.Б.);
- оралиқ баҳолаш (О.Б.);
- якуний баҳолаш (Я.Б.).

«Аудит» фани бўйича талабани семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади.

Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади:

- Ж.Б. – 43 балл;
- О.Б. – 42 балл;
- Я.Б. – 15 балл.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир баҳолаш турларидан тўпланган баллар йиғиндисига тенг бўлади.

Ж.Б.да фаннинг ҳар бир мавзуси бўйича талабанинг билими ва амалий кўникмаларини аниқлаб бориш назарда тутилади ва у амалий машғулотларида амалга оширилади.

О.Б.да фаннинг бир неча мавзуларини қамраб олган бўлими ёки қисми бўйича назарий машғулотлар ўтиб бўлингандан сўнг, талабанинг назарий билимлари баҳоланади ва унда талабанинг муайян саволга жавоб бериш ёки муаммони ечиш маҳорати ва қобилияти аниқланади. О.Б. маъруза дарсларида амалга оширилиши мумкин. «Аудит» фани бўйича О.Б.лар 2 марта ўтказилади.

Бирор баҳолаш турини (ЖБ, ОБ) ўзлаштира олмаган (55 ва ундан кам балл тўплаган) талабага қайта ўзлаштириш учун муҳлат, одатда, навбатдаги шу назорат туригача белгиланади. Сўнгги ЖБ, ОБ турини қайта ўзлаштириш учун муҳлат ЯБгача белгиланади.

ЖБга ажратилган умумий балл ва ОБга ажратилган умумий баллдан саралаш балини тўплаган талабага ЯБга иштирок этиш ҳуқуқи берилади.

Я.Б. ёзма иш, оғзаки, тест ёки бошқа усулларда ўтказилади. Талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади. Унда талабанинг фанни ўзлаштириши 0-15 баллгача бўлган мезон асосида баҳоланади.

«Аудит» фани бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидаги мезонларга асосан аниқланади

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш, ижодий фикрлай олиш, мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик, билмаслик.

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

«Аудит» фанидан талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш

№	Кўрсаткичлар	Жорий баҳолашдаги максимал балл	Оралик баҳолашдаги максимал балл			Якуний баҳолашдаги максимал балл
		Жами	1-О.Б.	2-О.Б.	Жами	
1	Дарсга қатнашганлик даражаси	0-2	0-1	0-1	0-2	
2	Маъруза конспекти ва маърузада ўтилган мавзуларни ўзлаштирганлик даражаси		0-9	0-9	0-18	
3	Семинар дарсларига тайёргарлиги, адабиётлардан конспекти, сўзга чиқиши, масалани билиши ва баён этиш савияси	0-24				
4	Мустақил таълим топшириқларини бажариш, уларнинг мазмунини ўзлаштириш даражаси	0-12	0-9	0-9	0-18	
5	Илмий тўғаракда маъруза (реферат) билан чиқиши		0-2		0-2	
6	Газета ва журналларда мутахассисликка кириш фанига оид мақолалар билан чиқиши			0-3	0-3	
7	Мавзулар бўйича слайд, харита ва кўргазмали қуроллар тайёрлашдаги фаолияти	0-4				
8	Якуний баҳолаш оғзаки ёки тест усулида амалга оширилади.					15
	Жами	42,0	21,0	22,0	43,0	15,0

6. Адабиётлар рўйхати

1. Асосий адабиётлар

1. Каримов И.А. Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари. Халқ сўзи. 2002 йил 30 август.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Аудиторлик фаолияти тўғрисида”ги Қонуни (янги таҳрири) 2000 й. 26 май. //Солиқлар ва божхона хабарлари, 2000 йил 13 июнь.
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 22 сентябрдаги “Аудиторлик фаолиятини такомиллаштириш ва аудиторлик текширишларнинг аҳамиятини ошириш тўғрисида”ги 365-сонли қарори.-Т.: «Халқ сўзи», 2000 й, 26 сентябрь.
4. Бычкова С.М. Аудит: ситуации, примеры, тесты. - М.: Финансы и статистика, 1999.
5. Василевич И.П. Сборник задач по аудиту. –М.: «ИНФРА-М», 1999.
6. Дўсмуратов Р.Д. Аудит асослари.-Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2003.-612 с.
7. Маматов З.Т. Аудит: муаммолар ва ривожлантириш истиқболлари. -Т.: ТМИ. 2004.-348 б.
8. Мусаев Ҳ.Н. Аудит.-Т.: Молия. 2003.-220 б.
9. Подольский В.И. Аудит. – М.: ЮНИТИ, 2001.
10. Санаев Н.С., Нарзиев Р. Аудит. Ўқитувчи, 2001

2. Қўшимча адабиётлар

1. Аренс А., Лоббек Д.Ж. Аудит. Пер. с англ. под. ред. проф. Я.В. Соколова, - М.: Финансы и статистика, 1995.
2. Аудит безопасности фирмы: Теория и практика. Учебное пособие для студентов. - М.: Парадигма, 2005. - 352 стр.
3. Белоцерковский В.И. Бухгалтерский учет и аудит в коммерческом банке. Учебное пособие. - М.: Экономика, 2005. - 294 стр.
4. Грачева М.Е. Международные стандарты аудита (МСА): Учебное пособие. - М.: Издательство ПРИОР, 2005. - 100 стр.
5. Елисеева И.И. Статистические методы в аудите. –М.: Финансы и статистика, 1998.
6. Камышанов П.И. Практическое пособие по аудиту. М.: «ИНФРА-М». 1998. -522с.
7. Скобара В.В. Аудит методология и организация. - М.: Финансы и статистика, 1998.
8. Сотникова Л.В. Оценка состояния внутреннего аудита: Практическое пособие. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. - 144 стр.
9. Суйц В.П. Аудит: Общий, банковский, страховой. Учебник для вузов. - М.: ИНФРА-М, 2005. - 662 стр.
10. Терехов А.А. Аудит - М.: Финансы и статистика, 2001.
11. Хасанов Б.А. Ички аудитни автоматлаштириш асослари. –Т.: Мехнат, 2003.
12. Шешукова Т.Г. Аудит: теория и практика применения международных стандартов. Учебное пособие. - М.: Финансы и статистика, 2005.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан
рўйхатга олинди

№ _____
“ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

Ректор А.Ваҳобов

“ ” _____ 200__ й.

**«АУДИТ»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Олий таълимнинг 340 000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги:

**5340200 - «Менежмент»,
5340600 – «Молия»,
5340700 – «Банк иши»,
5340800 – «Солиқлар ва солиққа тортиш»
бакалаврият таълим йўналишлари учун**

Тошкент - 2006 й.

«АУДИТ» ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳаларидаги 5340200 - «Менежмент», 5340600 – «Молия», 5340700 – «Банк иши», 5340800 – «Солиқлар ва солиққа тортиш» бакалаврият йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастурда:

- Аудитнинг моҳияти ва унинг ташкилий-ҳуқуқий асослари;
- Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ташкил этиш;
- Аудиторлик текширувини режалаштириш ва ўтказиш;
- аудиторлик ҳисоботи ва аудиторлик хулосасини тузиш ҳамда тақдим этиш;
- асосий воситалар, номоддий активлар, молиявий инвестициялар ва товар-моддий захираларнинг аудиторлик текшируви;
- ишлаб чиқариш харажатлари, пул маблағлари, ҳисоб-китоблар, хусусий капитал ҳамда молиявий натижаларнинг аудиторлик текшируви;
- молиявий ҳисоботнинг аудиторлик текширувига оид етарли даражада тизимлаштирилган билимларни бериш назарда тутилган.

Дастур «Аудит» кафедрасининг 2006 йил 2 июлдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

«Аудит»

кафедраси мудири:

Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Ваҳобов

«Аудит» фанидан ишчи ўқув дастури

1. «Аудит» фанидан ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимоти

т/р	Фан мавзуларининг номи	Кундузги факультетлар барча бакалавр йўналишларида*				Сиртқи факультетлар барча бакалавр йўналишларида*			
		Жами соатлар	шу жумладан			Жами соатлар	шу жумладан		
			Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим		Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Аудитнинг моҳияти, унинг предмети ва методи	6	2	2	2	3	1	1	1
2.	Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ҳуқуқий ва ташкилий асослари	6	2	2	2	3	1	1	1
3.	Аудиторлик касбига малакавий ва ахлоқий талаблар	6	2	2	2	0			
4.	Аудиторлик фаолиятини ташкил этиш ва ўтказиш	6	2	2	2	0			
5.	Асосий воситалар, номоддий активлар ва товар-моддий захиралар аудити	6	2	2	2	3	1	1	1
6.	Маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотиш аудити	6	2	2	2	3	1	1	1
7.	Пул маблағлари ва ҳисоб-китоблар аудити.	6	2	2	2	3	1	1	1
8.	Корхона хусусий капитали аудити	6	2	2	2	0			
9.	Молиявий ҳисобот аудити.	6	2	2	2	3	1	1	1
	Жами	54	18	18	18	18	6	6	6

2. Маъруза дарсларининг тақсимланиши

1-мавзу. Аудитнинг моҳияти, унинг предмети ва методи (2 соат)

Аудитнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши. Аудит ва аудиторлик фаолиятининг моҳияти. Ўзбекистон Республикасининг молиявий назорат тизимида аудитнинг тутган ўрни. Аудит мақсади ва вазифалари. Аудиторлик фаолиятининг ривожланиш босқичлари. Тасдиқловчи аудит. Мақсадли системали аудит. Таваккалчиликка асосланган аудит. Аудиторлик фаолиятининг предмети. Аудиторлик фаолияти объектлари. Аудиторлик фаолияти методлари. «Аудит» фанининг предмети ва объекти. «Аудит» фанининг методи. «Аудит» фанида хусусий усулларнинг қўлланилиши. «Аудит» фанининг «Молиявий ҳисоб», «Бошқарув ҳисоби», «Ҳуқуқшунослик» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 16.

2-мавзу. Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ҳуқуқий ва ташкилий асослари (2 соат)

Ўзбекистонда аудиторлик фаолиятини меъёрий тартибга солиш тизими, унинг элементлари. Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуни ва унинг аҳамияти. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 365-сонли «Аудиторлик фаолиятини такомиллаштириш ва аудиторлик текширишларининг аҳамиятини ошириш тўғрисида»ги Қарори ва унинг моҳияти. *Ўзбекистон бухгалтерлар ва аудиторларининг миллий ассоциацияси (ЎБАМА) ва унинг фаолият йўналишлари. Ўзбекистон Аудиторлар Палатаси (ЎАП)* ва унинг фаолияти. Аудиторлик фаолиятининг миллий стандартлари. Аудиторлик ташкилотларининг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарликлари. Мажбурий аудиторлик текшируви. Ташаббус тарзидаги (ихтиёрий) аудиторлик текшируви. Назорат қилувчи ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ташаббусига кўра аудит ўтказиш хусусиятлари. Операцион аудит. Мувофиқлик аудити. Молиявий ҳисобот аудити. Ички ва ташқи аудит. Аудиторлик ташкилотларининг профессионал хизматлари.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 14.

3-мавзу. Аудиторлик касбига малакавий ва ахлоқий талаблар (2 соат)

Аудиторлик касбига малакавий талаблар ва аудиторлик фаолиятини лицензиялаш. Аудиторлик фаолиятини амалга ошириш учун лицензия бериш, лицензия беришни рад этиш, лицензиянинг амал қилиш муддатини тўхтатиш, бекор қилиш, тўхтатиб туриш ёки амал қилишини тиклаш. Аудитнинг Ахлоқ кодекси. Аудитор ахлоқи (этикаси). Виждонлилик ва объективлик. Профессional компетентлилик. Махфийлик. Омма учун ахборотни тақдим этиш. Бошқа аудиторлар билан муносабатлар. Аудиторлик ташкилоти ва аудиторларнинг мустақиллиги. Аудитор ишларининг сифатини назорат қилиш. Дастлабки, жорий ва кейинги назорат.

Адабиётлар: 3, 5, 6, 8, 11, 13.

4-мавзу. Аудиторлик фаолиятининг ташкил этиш ва ўтказиш (2 соат)

Аудитда жиддийлик ва риск даражасини аниқлаш. Аудиторлик текширувини режалаштиришнинг мақсади ва вазифалари. Аудитни режалаштиришнинг босқичлари. Аудитни дастлабки режалаштириш. Аудитнинг умумий режасини тайёрлаш ва тузиш. Аудит дастурини тайёрлаш ва тузиш. Корхонани аудиторлик текширувидан ўтказиш ишчи дастури ва аудиторлик хизмати кўрсатиш ҳақида шартнома ҳамда бошқа зарур ҳужжатларни тузиш. Бухгалтерлик ҳисобининг ташкил этилишини ўрганиш. Корхона ҳисоб сиёсатини ўрганиш. Ички назорат тизимини ўрганиш. Аудиторлик амаллари ва аудиторлик далилларни тўплаш. Эксперт ишидан аудиторлик далил сифатида фойдаланиш. Аудиторлик текширувлар натижаларини умумлаштириш ва баҳолаш. Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботини тузиш. Аудиторлик хулосаси учун жавобгарлик.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10,12, 13, 16.

5-мавзу. Асосий воситалар, номоддий активлар ва товар-моддий захиралар аудити (2 соат)

Асосий воситалар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш кетма-кетлиги. Асосий воситалар аналитик ҳисобини ташкил этиш аудити. Асосий воситаларга эскириш ҳисоблашнинг тўғрилигини текшириш. Асосий воситаларни таъмирлаш аудити. Номоддий активлар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш тартиби. Номоддий активлар кирими ва чиқими синтетик ҳисобининг тўғрилигини текшириш. Номоддий активларга амортизация ҳисоблаш ва ҳисобда акс эттиришнинг тўғрилигини текшириш. Товар-моддий захираларнинг мавжудлиги ва сақланишини назорат қилиш. Товар-моддий захираларни кирим қилиш ва ишлаб чиқаришга сарфлаш вақтида баҳолашнинг тўғрилигини текшириш. Моддий бойликларни сотиш ва бошқача тарзда ҳисобдан чиқаришга доир муомалаларни текшириш. Инвентарь ва хўжалик ашёлари бўйича маълумотларни текшириш.

Адабиётлар: 4, 5, 6, 8, 12, 14, 15.

6-мавзу. Маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотишнинг аудити (2 соат)

Ишлаб чиқариш харажатлари аудитининг мақсади. Ишлаб чиқариш харажатлари аудитининг меъёрий асослари ва хусусиятлари. Асосий ишлаб чиқариш тармоқларини аудиторлик текширувидан ўтказиш. Ёрдамчи ишлаб чиқаришлар аудити. Умумишлаб чиқариш харажатлари аудити. Маҳсулот таннари тўғри аниқланганлигини текшириш. Ишлаб чиқаришдаги брак аудити. Тайёр маҳсулотни баҳолашнинг аудити. Тайёр маҳсулотнинг сақланиши аудити. Сотиш харажатлари аудити. Тайёр маҳсулотларни жўнатиш бўйича муомалалар тўғрилигининг аудити.

Адабиётлар: 3, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 14.

7-мавзу. Пул маблағлари ва ҳисоб-китоблар аудити (2 соат)

Аудитнинг мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Касса, касса муомалалари ва пул ҳужжатлари аудити. Ҳисоб-китоб, валюта ва банкдаги

махсус счѐтлардаги пул маблағлари синтетик ҳисобининг тўғрилиги ва тўлиқлигини текшириш. Меҳнат ҳақи бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Ҳисобдор шахслар билан ҳисоб-китоблар аудити. Ходимлар билан бошқа муомалалар бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Мол етказиб берувчилар ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар аудити. Харидорлар ва буюртмачилар билан ҳисоб-китоблар аудити. Бюджет билан ҳисоб-китоблар аудити. Ижтимоий суғурта ва таъминотга доир ҳисоб-китоблар аудити. Турли дебитор ва кредиторлар билан ҳисоб-китоблар аудити. Банк кредитлари ва банкдан ташқари олинган қарзлар бўйича ҳисоб-китоблар аудити.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 5, 6, 12, 15.

8-мавзу. Корхона хусусий капитали аудити (2 соат)

Корхона хусусий капиталининг моҳияти, уни текшириш мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Корхона устав капиталини аудиторлик текширувидан ўтказиш. Устав капиталини текширишнинг мақсад ва вазифалари. Таъсис ҳужжатларини текшириш. Дастлабки ҳужжатларни текшириш. Синтетик ва аналитик ҳисоб регистрларини текшириш. Қўшилган капитални текшириш. Заҳира капиталини текшириш

Адабиётлар: 1, 3, 5, 6, 7, 9, 14.

9-мавзу. Молиявий ҳисобот аудити (2 соат)

Молиявий ҳисобот ва уни аудиторлик текширувидан ўтказишдан мақсад. Бухгалтерия баланси ва унинг моддаларини текшириш. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот аудити. Асосий воситалар ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот аудити. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисоботнинг аудиторлик текшируви. Хусусий капитал тўғрисидаги ҳисобот аудити.

Адабиётлар: 1, 3, 5, 9, 10, 13, 16.

3. Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Аудитнинг моҳияти, унинг предмети ва методи (2 соат)

Аудитнинг пайдо бўлиши ва ривожланиши. Аудит ва аудиторлик фаолиятининг моҳияти. Ўзбекистон Республикасининг молиявий назорат тизимида аудитнинг тутган ўрни. Аудит мақсади ва вазифалари. Аудиторлик фаолиятининг ривожланиш босқичлари. Тасдиқловчи аудит. Мақсадли системали аудит. Таваккалчиликка асосланган аудит. Аудиторлик фаолиятининг предмети. Аудиторлик фаолияти объектлари. Аудиторлик фаолияти методлари. «Аудит» фанининг предмети ва объекти. «Аудит» фанининг методи. «Аудит» фанида хусусий усулларнинг қўлланилиши. «Аудит» фанининг «Молиявий ҳисоб», «Бошқарув ҳисоби», «Ҳуқуқшунослик» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 16.

2-мавзу. Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ҳуқуқий ва ташкилий асослари (2 соат)

Ўзбекистонда аудиторлик фаолиятини меъёрий тартибга солиш тизими, унинг элементлари. Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуни ва унинг аҳамияти. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 365-сонли «Аудиторлик фаолиятини такомиллаштириш ва аудиторлик текширишларининг аҳамиятини ошириш тўғрисида»ги Қарори ва унинг моҳияти. *Ўзбекистон бухгалтерлар ва аудиторларининг миллий ассоциацияси (ЎБАМА) ва унинг фаолият йўналишлари. Ўзбекистон Аудиторлар Палатаси (ЎАП)* ва унинг фаолияти. Аудиторлик фаолиятининг миллий стандартлари. Аудиторлик ташкилотларининг ҳуқуқлари, мажбуриятлари ва жавобгарликлари. Мажбурий аудиторлик текшируви. Ташаббус тарзидаги (ихтиёрий) аудиторлик текшируви. Назорат қилувчи ёки ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ташаббусига кўра аудит ўтказиш хусусиятлари. Операцион аудит. Мувофиқлик аудити. Молиявий ҳисобот аудити. Ички ва ташқи аудит. Аудиторлик ташкилотларининг профессионал хизматлари.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 8, 11, 13, 14.

3-мавзу. Аудиторлик касбига малакавий ва ахлоқий талаблар (2 соат)

Аудиторлик касбига малакавий талаблар ва аудиторлик фаолиятини лицензиялаш. Аудиторлик фаолиятини амалга ошириш учун лицензия бериш, лицензия беришни рад этиш, лицензиянинг амал қилиш муддатини тўхтатиш, бекор қилиш, тўхтатиб туриш ёки амал қилишини тиклаш. Аудитнинг Ахлоқ кодекси. Аудитор ахлоқи (этикаси). Виждонлилик ва объективлик. Профессионал компетентлилик. Махфийлик. Омма учун ахборотни тақдим этиш. Бошқа аудиторлар билан муносабатлар. Аудиторлик ташкилоти ва аудиторларнинг мустақиллиги. Аудитор ишларининг сифатини назорат қилиш. Дастлабки, жорий ва кейинги назорат.

Адабиётлар: 3, 5, 6, 8, 11, 13.

4-мавзу. Аудиторлик фаолиятининг ташкил этиш ва ўтказиш (2 соат)

Аудитда жиддийлик ва риск даражасини аниқлаш. Аудиторлик текширувини режалаштиришнинг мақсади ва вазифалари. Аудитни режалаштиришнинг босқичлари. Аудитни дастлабки режалаштириш. Аудитнинг умумий режасини тайёрлаш ва тузиш. Аудит дастурини тайёрлаш ва тузиш. Корхонани аудиторлик текширувидан ўтказиш ишчи дастури ва аудиторлик хизмати кўрсатиш ҳақида шартнома ҳамда бошқа зарур ҳужжатларни тузиш. Бухгалтерлик ҳисобининг ташкил этилишини ўрганиш. Корхона ҳисоб сиёсатини ўрганиш. Ички назорат тизимини ўрганиш. Аудиторлик амаллари ва аудиторлик далилларни тўплаш. Эксперт ишидан аудиторлик далил сифатида фойдаланиш. Аудиторлик текширувлар натижаларини умумлаштириш ва баҳолаш. Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботини тузиш. Аудиторлик хулосаси учун жавобгарлик.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10,12, 13, 16.

5-мавзу. Асосий воситалар, номоддий активлар ва товар-моддий захиралар аудити (2 соат)

Асосий воситалар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш кетма-кетлиги. Асосий воситалар аналитик ҳисобини ташкил этиш аудити. Асосий воситаларга эскириш ҳисоблашнинг тўғрилигини текшириш. Асосий воситаларни таъмирлаш аудити. Номоддий активлар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш тартиби. Номоддий активлар кирими ва чиқими синтетик ҳисобининг тўғрилигини текшириш. Номоддий активларга амортизация ҳисоблаш ва ҳисобда акс эттиришнинг тўғрилигини текшириш. Товар-моддий захираларнинг мавжудлиги ва сақланишини назорат қилиш. Товар-моддий захираларни кирим қилиш ва ишлаб чиқаришга сарфлаш вақтида баҳолашнинг тўғрилигини текшириш. Моддий бойликларни сотиш ва бошқача тарзда ҳисобдан чиқаришга доир муомалаларни текшириш. Инвентарь ва хўжалик ашёлари бўйича маълумотларни текшириш.

Адабиётлар: 4, 5, 6, 8, 12, 14, 15.

6-мавзу. Маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотишнинг аудити (2 соат)

Ишлаб чиқариш харажатлари аудитининг мақсади. Ишлаб чиқариш харажатлари аудитининг меъёрий асослари ва хусусиятлари. Асосий ишлаб чиқариш тармоқларини аудиторлик текширувидан ўтказиш. Ёрдамчи ишлаб чиқаришлар аудити. Умумишлаб чиқариш харажатлари аудити. Маҳсулот таннарни тўғри аниқланганлигини текшириш. Ишлаб чиқаришдаги брак аудити. Тайёр маҳсулотни баҳолашнинг аудити. Тайёр маҳсулотнинг сақланиши аудити. Сотиш харажатлари аудити. Тайёр маҳсулотларни жўнатиш бўйича муомалалар тўғрилигининг аудити.

Адабиётлар: 3, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 14.

7-мавзу. Пул маблағлари ва ҳисоб-китоблар аудити (2 соат)

Аудитнинг мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Касса, касса муомалалари ва пул ҳужжатлари аудити. Ҳисоб-китоб, валюта ва банкдаги

махсус счѐтлардаги пул маблағлари синтетик ҳисобининг тўғрилиги ва тўлиқлигини текшириш. Меҳнат ҳақи бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Ҳисобдор шахслар билан ҳисоб-китоблар аудити. Ходимлар билан бошқа муомалалар бўйича ҳисоб-китоблар аудити. Мол етказиб берувчилар ва пудратчилар билан ҳисоб-китоблар аудити. Харидорлар ва буюртмачилар билан ҳисоб-китоблар аудити. Бюджет билан ҳисоб-китоблар аудити. Ижтимоий суғурта ва таъминотга доир ҳисоб-китоблар аудити. Турли дебитор ва кредиторлар билан ҳисоб-китоблар аудити. Банк кредитлари ва банкдан ташқари олинган қарзлар бўйича ҳисоб-китоблар аудити.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 5, 6, 12, 15.

8-мавзу. Корхона хусусий капитали аудити (2 соат)

Корхона хусусий капиталининг моҳияти, уни текшириш мақсади, вазифалари ва маълумот манбалари. Корхона устав капиталини аудиторлик текширувидан ўтказиш. Устав капиталини текширишнинг мақсад ва вазифалари. Таъсис ҳужжатларини текшириш. Дастлабки ҳужжатларни текшириш. Синтетик ва аналитик ҳисоб регистрларини текшириш. Қўшилган капитални текшириш. Заҳира капиталини текшириш

Адабиётлар: 1, 3, 5, 6, 7, 9, 14.

9-мавзу. Молиявий ҳисобот аудити (2 соат)

Молиявий ҳисобот ва уни аудиторлик текширувидан ўтказишдан мақсад. Бухгалтерия баланси ва унинг моддаларини текшириш. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот аудити. Асосий воситалар ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот аудити. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисоботнинг аудиторлик текшируви. Хусусий капитал тўғрисидаги ҳисобот аудити.

Адабиётлар: 1, 3, 5, 9, 10, 13, 16.

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма-намойиш материаллари рўйхати:

- аудитнинг моҳияти ва унинг ташкилий-ҳуқуқий асосларига доир чизмалар;
- Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятини ташкил этиш тархи;
- аудиторлик текширувини режалаштириш ва ўтказиш тартибига доир чизмалар;
- аудиторлик ташкилотларининг аудиторлик ҳисоботи ва аудиторлик хулосалари;
- асосий воситалар, номоддий активлар, молиявий инвестициялар ва товар-моддий захираларнинг аудиторлик текширувига доир жадваллар;
- ишлаб чиқариш харажатлари, пул маблағлари, ҳисоб-китоблар, хусусий капитал ҳамда молиявий натижаларнинг аудиторлик текширувига доир жадваллар;

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар, бўлимлар бўйича тузилган тестлар;
- ёзма иш вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича билимларни оширишда фойдаланиладиган интернет саҳифалари (<http://www.iasc.org.uk>, <http://www.aicpa.org>, <http://www.accountingweb.com>, <http://www.gaap.ru>, <http://www.auditinfo.ru>, <http://www.audit-yunikon.ru>).

Мультимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами, масалалар тўпламини CD-ROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- аудиторлик текширувларига доир масалаларни 1С: Проф. Бухгалтерия, Бухгалтерия (BC), Баланс, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, TopS Business Integrator, Hyperion Enterprise, WebTrust, SysTrust дастурларидан кенг фойдаланган ҳолда масалалар ечиш.

5. Ўзлаштириш назорати

Кундузги факультетлар барча бакалавр йўналишларида «Аудит» фани ўқув режасида жами 54 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 18 соат маъруза, 18 соат амалий машғулот ва 18 соат мустақил таълимдан иборат. Сиртки факультетлар барча бакалавр йўналишларида «Аудит» фани ўқув режасида жами 18 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 6 соат маъруза, 6 соат амалий машғулот ва 6 соат мустақил таълимдан иборат.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2005 йил 30 сентябрдаги 217-сонли буйруғи билан тасдиқланган «Олий таълим муассасаларида талабалар билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисида»ги муваққат Низомида кўрсатилганидек, талабанинг фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади:

- жорий баҳолаш (Ж.Б.);
- оралик баҳолаш (О.Б.);
- якуний баҳолаш (Я.Б.).

«Аудит» фани бўйича талабани семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади.

Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади:

- Ж.Б. – 43 балл;
- О.Б. – 42 балл;
- Я.Б. – 15 балл.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир баҳолаш турларидан тўпланган баллар йиғиндисига тенг бўлади.

Ж.Б.да фаннинг ҳар бир мавзуси бўйича талабанинг билими ва амалий кўникмаларини аниқлаб бориш назарда тутилади ва у амалий машғулотларида амалга оширилади.

О.Б.да фаннинг бир неча мавзуларини қамраб олган бўлими ёки қисми бўйича назарий машғулотлар ўтиб бўлингандан сўнг, талабанинг назарий билимлари баҳоланади ва унда талабанинг муайян саволга жавоб бериш ёки муаммони ечиш маҳорати ва қобилияти аниқланади. О.Б. маъруза дарсларида амалга оширилиши мумкин. «Аудит» фани бўйича О.Б.лар 2 марта ўтказилади.

Бирор баҳолаш турини (ЖБ, ОБ) ўзлаштира олмаган (55 ва ундан кам балл тўплаган) талабага қайта ўзлаштириш учун муҳлат, одатда, навбатдаги шу назорат туригача белгиланади. Сўнгги ЖБ, ОБ турини қайта ўзлаштириш учун муҳлат ЯБгача белгиланади.

ЖБга ажратилган умумий балл ва ОБга ажратилган умумий баллдан саралаш балини тўплаган талабага ЯБга иштирок этиш ҳуқуқи берилади.

Я.Б. ёзма иш, оғзаки, тест ёки бошқа усулларда ўтказилади. Талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади. Унда талабанинг фанни ўзлаштириши 0-15 баллгача бўлган мезон асосида баҳоланади.

**«Аудит» фани бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши
қуйидаги мезонларга асосан аниқланади**

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш, ижодий фикрлай олиш, мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик, билмаслик.

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

**«Аудит» фанидан
талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш**

№	Кўрсаткичлар	Жорий баҳолашдаги максимал балл	Оралик баҳолашдаги максимал балл			Якуний баҳолашдаги максимал балл
		Жами	1-О.Б.	2-О.Б.	Жами	
1	Дарсга қатнашганлик даражаси	0-2	0-1	0-1	0-2	
2	Маъруза конспекти ва маърузада ўтилган мавзуларни ўзлаштирганлик даражаси		0-9	0-9	0-18	
3	Семинар дарсларига тайёргарлиги, адабиётлардан конспекти, сўзга чиқиши, масалани билиши ва баён этиш савияси	0-24				
4	Мустақил таълим топшириқларини бажариш, уларнинг мазмунини ўзлаштириш даражаси	0-12	0-9	0-9	0-18	
5	Илмий тўғаракда маъруза (реферат) билан чиқиши		0-2		0-2	
6	Газета ва журналларда мутахассисликка кириш фанига оид мақолалар билан чиқиши			0-3	0-3	
7	Мавзулар бўйича слайд, харита ва кўргазмали қурооллар тайёрлашдаги фаолияти	0-4				
8	Якуний баҳолаш оғзаки ёки тест усулида амалга оширилади.					15
	Жами	42,0	21,0	22,0	43,0	15,0

6. Адабиётлар рўйхати

1. Асосий адабиётлар

1. Каримов И.А. Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари. Халқ сўзи. 2002 йил 30 август.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Аудиторлик фаолияти тўғрисида”ги Қонуни (янги таҳрири) 2000 й. 26 май. //Солиқлар ва божхона хабарлари, 2000 йил 13 июнь.
3. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 22 сентябрдаги “Аудиторлик фаолиятини такомиллаштириш ва аудиторлик текширишларнинг аҳамиятини ошириш тўғрисида”ги 365-сонли қарори.-Т.: Халқ сўзи, 2000 й, 26 сентябрь.
4. Бычкова С.М. Аудит: ситуации, примеры, тесты. - М.: Финансы и статистика, 1999.
5. Василевич И.П. Сборник задач по аудиту. –М.: «ИНФРА-М», 1999.
6. Дўсмуратов Р.Д. Аудит асослари.-Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2003.-612 с.
7. Маматов З.Т. Аудит: муаммолар ва ривожлантириш истиқболлари. -Т.: ТМИ. 2004.-348 б.
8. Мусаев Ҳ.Н. Аудит.-Т.: Молия. 2003.-220 б.
9. Подольский В.И. Аудит. – М.: ЮНИТИ, 2001.
10. Санаев Н.С., Нарзиев Р. Аудит. Ўқитувчи, 2001

2. Қўшимча адабиётлар

1. Аренс А., Лоббек Д.Ж. Аудит. Пер. с англ. под. ред. проф. Я.В. Соколова, - М.: Финансы и статистика, 1995.
2. Аудит безопасности фирмы: Теория и практика. Учебное пособие для студентов. - М.: Парадигма, 2005. - 352 стр.
3. Белоцерковский В.И. Бухгалтерский учет и аудит в коммерческом банке. Учебное пособие. - М.: Экономика, 2005. - 294 стр.
4. Грачева М.Е. Международные стандарты аудита (МСА): Учебное пособие. - М.: Издательство ПРИОР, 2005. - 100 стр.
5. Елисеева И.И. Статистические методы в аудите. –М.: Финансы и статистика, 1998.
6. Камышанов П.И. Практическое пособие по аудиту. М.: «ИНФРА-М». 1998. -522с.
7. Скобара В.В. Аудит методология и организация. - М.: Финансы и статистика, 1998.
8. Сотникова Л.В. Оценка состояния внутреннего аудита: Практическое пособие. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. - 144 стр.
9. Суйц В.П. Аудит: Общий, банковский, страховой. Учебник для вузов. - М.: ИНФРА-М, 2005. - 662 стр.
10. Терехов А.А. Аудит - М.: Финансы и статистика, 2001.
11. Хасанов Б.А. Ички аудитни автоматлаштириш асослари. –Т.: Мехнат, 2003.
12. Шешукова Т.Г. Аудит: теория и практика применения международных стандартов. Учебное пособие. - М.: Финансы и статистика, 2005.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан
рўйхатга олинди

№ _____
“ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

Ректор А.Ваҳобов

“ ” _____ 200__ й.

**«АМАЛИЙ АУДИТ»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Олий таълимнинг 340 000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги:

5А340604 – «Корхона молияси»

5А340606 – «Молиявий менежмент»

5А340901 – «Бухгалтерия ҳисоби» (иқтисодиёт тармоқлари)

5А340902 - «Аудит»

5А340903 - «Иқтисодий таҳлил»

магистратура мутахассисликлари учун

Тошкент - 2006 й.

«АМАЛИЙ АУДИТ» ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

«Амалий аудит» фанини талабаларга ўқитиш республикамизда аудиторлик фаолияти тизимини ташкил этиш ва амалий муаммоларини чуқур ўрганиш зарурати тақозо этмоқда.

«Амалий аудит» фанининг мақсади, вазифалари, бошқа фанлар билан ўзаро алоқаси, ДТСга мувофиқ билим ва кўникмалар, амалий ва семинар дарслари бўйича ишларнинг минимал миқдори, компьютер ва инфор­мацион технологияларни қўллаш, фан дастури, амалий ва семинар машғулотлари, курс иши мавзуларининг рўйхатлари, тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлар ва бошқа дидактик материаллар рўйхати, талабаларнинг ўзлаштиришени рейтинг асосида баҳолаш тартиби ҳамда адабиётлар рўйхати ўз аксини топган.

Дастур «Аудит» кафедрасининг 2006 йил 2 июлдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

**«Аудит»
кафедраси мудири:**

Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Ваҳобов

«Амалий аудит» фанидан ишчи ўқув дастури

1. «Амалий аудит» фанидан ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимооти

т/р	Мавзулар	жами	Магистратуранинг «Бухгалтерия ҳисоби ва «Аудит» йўналишлари			Магистратуранинг бошқа йўналишида			
			маъруза	амалиёт	Муст. таълим	жами	маъруза	амалиёт	Муст. таълим
1.	Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий назорат тизими ва уни такомиллаштириш муаммолари	6	2	2	2	6	2	2	2
2.	Турли мулкчилик шароитида узоқ муддатли активлар ва инвестициялар аудити	18	6	6	6	6	2	2	2
3.	Ишлаб чиқариш захиралари инвентаризацияси ва аудиторлик танловлари	18	6	6	6	6	2	2	2
4.	Корхоналар интеграциялашуви шароитида ишлаб чиқариш босқичи аудитини ташкил қилиш	12	4	4	4	6	2	2	2
5.	Юридик ва жисмоний шахсларда сотиш ва тушум босқичи аудити муаммолари	12	4	4	4	6	2	2	2
6.	Пул маблағлари ҳаракати аудити	12	4	4	4	6	2	2	2
7.	Валюта муомалалари аудити	12	4	4	4	6	2	2	2
8.	Экспорт ва импорт муомалалари аудити	12	4	4	4	-	-	-	-
9.	Божхона қиймати аудити	12	4	4	4	-	-	-	-
10.	Акционерлик жамиятларида молиявий натижа ва солиқлар ҳисоби аудити муаммолари	18	6	6	6	6	2	2	2
11.	Операцион аудит асослари ва экологик аудитни ташкил қилиш муаммолари	12	4	4	4	6	2	2	2
12.	Назорат маслаҳатчи аудиторлик тизимлари ва аудит иш сифати назорати	12	4	4	4	-	-	-	-
13.	Аудитни автоматлаштириш муаммолари	12	4	4	4	-	-	-	-
14.	Аудиторлик хулосаларида бериладиган шарҳлар	12	4	4	4	6	2	2	2
	ЖАМИ	180	60	60	60	60	20	20	20

2. Маъруза дарсларининг тақсимланиши

1-мавзу. Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий назорат тизими ва уни такомиллаштириш муаммолари (2 соат)

Давлат назоратининг ташкилий тузилмаси. Иқтисодий назорат тизимида ташқи аудит. Молиявий назорат тизими: Давлат молиявий назорати; идоравий назорат; жамоа назорати ва мустақил назорат. Давлат молия назоратини даражалар бўйича қайта ташкил қилиш масалалари ва уларни ҳал этиш йўллари.

Хукумат органлари миқёсида молиявий назоратни такомиллаштириш: Ижро этувчи ҳукумат органлари назорати; қонун чиқарувчи органлар молиявий назорати ва суд органлари молиявий назоратини ташкил қилиш ва ривожлантириш муаммолари.

Молиявий ҳисобот аудити ҳамда операцион аудитни такомиллаштиришда давлатнинг ўрни.

Адабиётлар: 1, 3, 7, 11, 12, 14, 18.

2-мавзу. Турли мулкчилик шароитида узоқ муддатли активлар ва инвестициялар аудити (6 соат)

Узоқ муддатли активлар аудити жараёнида аниқланиши мумкин бўлган камчиликлар, уларни таснифлаш ёки гуруҳлаш муаммолари. Корхона, ташкилот ва бирлашмаларда узоқ муддатли активлар юзасидан ички назорат тизимини баҳолаш ва иш сифатининг аудити. Узоқ муддатли активлар аудити юзасидан аудит дастурини тузиш. Моддий-техник таъминоти. Ижара муомалалари аудити. Мулк бўйича берилган ва олинган узоқ муддатли активлар юзасидан аудит ўтказиш муаммолари.

Инвестициялар аудити дастурини ишлаб чиқиш. Йил охирида акцияларни тўғри баҳоланганлигини аниқлаш ва қиймати пасайиши мавжуд ҳолларда алоҳида текшириш усуллари кўллаш. Инвестиция rischi (таваккалчилигини) баҳолаш. Самарасиз капитал қўйилмаларни аниқлаш. Капитал қурилиш ва монтаж ишларини тайёрланганлиги аудити. Тугалланмаган капитал қурилиш ишларининг аудити ва унинг сабабларини аниқлаш. Қимматли қоғозлар ҳисобини юритишда уларнинг реал ва бозор қиймати ўртасидаги фарқни ҳисобга олишни текшириш. Қимматли қоғозлар қиймати амортизациясининг аудити.

Адабиётлар: 2, 3, 6, 10, 13, 19, 27.

3-мавзу. Ишлаб чиқариш захиралари инвентаризацияси ва аудиторлик танловлари (6 соат)

Ишлаб чиқариш захиралари аудитини ўтказишда инвентаризация усуллари кўллаш (БҲМС-19). Тўла ва қисман инвентаризация ўтказиш. Улгуржи-чакана савдо ташкилотларида инвентаризациялар оралиғидаги товар-моддий бойликлар йўналишининг аудити. Инвентаризация натижаларини расмийлаштириш. Бир хил ассортиментдаги ТМБ камодаи ва ортиқчасини қоплаш усулларидаги муаммолар.

Аудиторлик танловлар – таваккалчилик ва муҳимликнинг асосий бўғини сифатида. Статистик ва ностатистик аудиторлик танловлари. Танловлар натижасини баҳолаш. Атрибутив танлов. Танлов режаси. Танлов миқдорини аниқлаш. Ўзбекистонда статистик танлов усулларини қўллаш муаммолари.

Адабиётлар: 4, 6, 7, 14, 18, 21, 32.

4-мавзу. Корхоналар интеграциялашуви шароитида ишлаб чиқариш босқичи аудитини ташкил қилиш (4 соат)

Ишлаб чиқариш босқичи аудитини ташкил қилиш. Ишлаб чиқариш харажатлари аудитини хўжалик жавобгарлиги марказлари бўйича олиб бориш муаммолари. Маҳсулот таннархини калькуляциялаш ҳисоби, аудитни халқаро стандартлар асосида ташкил қилиш ва ўтказиш.

Интеграциялашган корхоналарда ишлаб чиқариш босқичи бўйича назорат самарадорлигини баҳолаш. Назорат тизими учун ишлаб чиқариш босқичи юзасидан аудиторлик тестлари.

Тугалланмаган ишлаб чиқариш аудити ва уни инвентаризация қилиш муаммолари. Ишлаб чиқариш жараёни бошқарув ҳисоби ва ички назорати самарадорлигини баҳолаш.

Давр харажатлари, таркиби ва уни аудитини ўтказишда назорат мантиқи усулларини қўллаш муаммолари.

Адабиётлар: 1, 6, 7, 9, 15, 17, 34.

5-мавзу. Юридик ва жисмоний шахсларда сотиш ва тушум босқичи аудити муаммолари (2 соат)

Сотиш ва тушум босқичи моҳиятидан келиб чиқиб, ички назорат тизимини баҳолаш. Маъмуриятнинг реализация бўйича хўжалик муаммолари тасдиқлашлари юзасидан аудитнинг вазифалари ва тест саволларини ишлаб чиқиш. Даромадлар босқичи юзасидан аудит мақсадларини белгилаш

Дебиторлик ва кредиторлик қарзлари юзасидан ҳисоб маълумотларини текшириш бўйича аудит дастурини тузиш ва тест саволларини ишлаб чиқиш. Мажбуриятлар ва жавобгарликни баҳолаш. Маҳсулот (иш, хизмат) лар сотилишидан олинган тушумнинг ўз вақтида ва тўғри ҳисобга олинишини текшириш.

Турли мулк шакллари мавжуд шароитда сотиш, тушум ва даромад аудитини ташкил қилиш муаммолари.

Юридик шахс мақомини олмаган жисмоний шахслар томонидан амалга ошириладиган банк муомалалари аудитини ташкил қилиш.

Адабиётлар: 5, 8, 9, 13, 17, 22, 29.

6-мавзу. Пул маблағлари ҳаракатининг аудити (4 соат)

Инфляцияни олдини олишда касса ва банк муомалалари аудитининг аҳамияти. Пул маблағларининг банкдан ташқари айланишини камайтиришда аудиторлик назоратининг ўрни. Пул муомаласини прогнозлаштириш бўйича аудиторлик тестлари.

Турли мулк шакллари мавжуд шароитида касса ва банк муомалалари аудитининг хусусиятлари ва ўтказиш тартиби. Товарлар кичик улгуржи савдосида пул маблағлари кирими ва чиқими аудити. Хусусий корхоналарда пул тушумидан харажатларни амалга ошириш меъёрларига риоя қилинишини текшириш.

«Пул оқими тўғрисидаги ҳисобот» аудити. «Пул оқими тўғрисидаги ҳисобот» тузиш усуллари ва унинг таҳлили.

Адабиётлар: 4, 5, 7, 17, 23, 26, 33.

7-мавзу. Валюта муомалаларининг аудити (4 соат)

Валюта муомалаларининг аудити. Валюта маблағларини ўз вақтида ва тўғри кирим қилиш. Товарлар реализацияси бўйича валюта тушуми ва тўлалигини аудити. Кассадаги валюта маблағлари муомалалари ва қолдиқ бўйича курс фарқларини белгилашни текшириш. Валюта муомалалари назорати бўйича назорат тестларини тузиш.

Валюта счёти бўйича муомалалар назорати. Валюта счёти бўйича аудиторлик назорати дастури.

Валюта маблағларидаги дебиторлик ва кредиторлик қарзлари бўйича курс фарқлари ҳисобининг аудити. Муддати ўтган дебитор ва кредитор қарзларини вужудга келишини аниқлаш.

Валюта таваккалчилигини баҳолаш.

Адабиётлар: 3, 6, 7, 17, 23, 26, 32, 33.

8-мавзу. Экспорт ва импорт муомалалари аудити (4 соат)

Экспорт муомалалари аудитининг мақсади, вазифалари ва манбалари. Корхоналарда иқтисодий алоқаларни йўлга қўйишнинг таҳлили ва халқаро иқтисодий шартномалар иштирокчилар таваккалчилигини баҳолаш. Ташқи харидорга экспорт товарларини етказиб бериш учун контрактлар сифатини назорати. Сертификат, квотасиз экспортга жўнатилиши мумкин бўлмаган муҳим ва стратегик ашёлар рўйхатга кирган товарлар экспорти аудити ва бу товарлар учун лицензия мавжудлиги назорати. Экспорт муомалалари учун устама харажатлар таҳлили.

Импорт муомалалари самарадорлиги аудити. Муомалалар бўйича ички назорат тизимини баҳолаш ва аудит дастури. Импорт товарларини солиққа тортиш: ҚҚС, акциз. Импорт товарлари бўйича кредиторлик қарзларининг реаллигини аниқлаш.

Адабиётлар: 2, 3, 7, 8, 15, 18, 25, 31.

9-мавзу. Божхона қиймати аудити (4 соат)

Божхона қиймати ёки баҳо қиймати ўртасидаги фарқ ва ўхшашлик томонлари, бу тушунчаларнинг иқтисодий аҳамияти. Божхона қиймати аудитини ташкил қилишдан мақсад. Бож қийматини аниқлаш усуллари (6 усул).

Товар божхона тўловини тўлдирилган декларация (БТД) ва божхона юк декларацияси (БЮД). Шартнома ва унга қўшимча битимлар. Инвойс, ҳисобварақ, фактура ва накладнойлар аудит манбалари сифатида.

Божхона аудитини ўтказишнинг асосий ва муҳим усуллари. Божхона режимлари.

Божхона аудити бўйича халқаро тажриба. Ўзбекистонда божхона аудитини ривожлантириш истиқболлари.

Адабиётлар: 1, 4, 6, 9, 15, 21, 23, 27.

10-мавзу. Акционерлик жамиятларида молиявий натижа ва солиқлар ҳисоби аудити муаммолари (6 соат)

Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботнинг арифметик суммаси аудитини ўтказишда назоратни баланс усуллари қўллаш муаммолари. Молиявий натижалар аудитини ўтказишда кўплаб учрайдиган қонунбузарликларнинг белгилари ва уларни бартараф этиш усуллари синфлаштириш: Солиқ қонунчилигини бузганлиги учун жарималар, бўйича фоизлар, мулкни нотўғри кўрсатиш бўйича зарарларни қоплашга тўғри ёндашиш аудити.

Соф фойда ҳисобидан яратилган фондлар ва уларнинг самарали ишлатилиши аудити. Жамғарма ва истеъмол фондлари. Захира ва буюм капитали аудити муаммолари.

Умумдавлат солиқлари аудити, маҳаллий солиқ ва йиғимлар аудити, солиққа тортиш базасини аниқлашдаги айрим муаммолар. Иккиланган солиққа тортиш муаммолари.

Адабиётлар: 3, 4, 7, 12, 16, 19, 28, 32.

11-мавзу. Операцион аудит асослари ва экологик аудитни ташкил қилиш муаммолари (4 соат)

Операцион аудитда иқтисодий самарадорлик ва унинг мезони бўлган тўла меҳнат унумдорлигини баҳолаш. Ишлаб чиқариш босқичи аудити ва операцион аудит вазифаларини ажратиш. Операцион аудитда иқтисодий таҳлил усуллари қўллаш. Операцион аудит турлари.

Аудиторлик фирмаларининг фойдалилик даражаси ва аудиторлар меҳнат унумдорлигини аниқлаш. Аудиторлик фирмаларида меҳнат унумдорлигини ошириш дастури. Мижознинг ахборотлар базасини етарлилиги ва ишончлилигини баҳолаш. Операцион аудит натижаларини умумлаштириш.

Экология аудитининг мақсади, вазифалари ва моҳияти. Экоаудит кўринишлари, босқичлари, усуллари ва мезонлари. Экоаудит дастурини тузиш: аудитдан ўтказилиши керак бўлган ташкилотнинг табиатни муҳофаза қилиш фаолиятини миллий ва халқаро қонунчиликка мослиги; табиий ташқи муҳитга ўтказилаётган таъсирини ўрганиш учун корхоналарда экологик вазиятни баҳолаш; корхоналарда табиатни муҳофаза қилиш дастурларини ўтказиш ва ҳоказо. Аудит ўтказиш жараёнида эътибор қаратилиши керак бўлган муаммолар (атмосферага, сув ҳавзаларига чиқариладиган зарарли моддалар, зарарли чиқиндилар миқдори шовқин даражаси). Объектлар аудити жадвалини ишлаб чиқариш. Корхона ва ташкилотларни экоаудит ўтказиш учун тайёрлаш ва экосертификация, халқаро миқёсда экоаудит бўйича алоқаларни ташкил

қилиш. Ўзбекистонда экоаудитни ташкил қилиш ва ривожлантириш муаммолари. Давлат экологик назорати таркибида экоаудит ўтказиш.

Адабиётлар: 1, 6, 7, 13, 19, 23, 29.

12-мавзу. Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимлари ва аудит иш сифати назорати (4 соат)

Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимларини (НМАТ) ташкил қилиш зарурати. Аудиторлик тизимининг функционал ва таъминот қисмлари. Ташқи аудитнинг маслаҳат бериш функциялари. Маслаҳат берувчи ва назорат аудитининг субъектлари, мақсадлари ва вазифалари.

Консультатив маслаҳатчи аудит. Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимларининг ўхшаш стратегиялари. Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимларини ташкил қилиш вариантлари ва жараёнларини моделлаштириш. Ўзбекистон НМАТни ташкил қилиш муаммолари. Аудиторлар иш сифатини назорат қилиш тизими ва тестларини ишлаб чиқиш.

Адабиётлар: 2, 3, 8, 11, 16, 18, 30.

13-мавзу: Аудитни автоматлаштириш муаммолари (4 соат)

Компьютер тизими муҳитида аудит ўтказиш ва аудитнинг компьютерлашган методи. Маълумотларни электрон таҳлил қилиш шаротида аудит. Компьютер тизимини аудит аспектларига таъсири (режалаштириш, ички назорат тизимини ўрганиш, хўжалик муаммолари).

Автоматлаштириш даражасини баҳолаш. Компьютер тизимини ўрганиш. Бухгалтерия ҳисоби тизимини ўрганиш. Назоратнинг носамарадорлик таваккалчилигини баҳолаш.

Оддий компьютер тизимининг тавсифномалари. Дастурлар ва маълумотлар файлларининг ҳимояланиши. Параллел моделлаштириш усули. Аудиторлик файллари. Тестдан ўтказишнинг интервезиялашган усуллари.

Адабиётлар: 1, 5, 9, 10, 14, 17, 31.

14-мавзу. Аудиторлик хулосаларида бериладиган шарҳлар (6 соат)

Қўшимча шарҳ берилмаган шартсиз аудиторлик хулосалари. Изоҳсиз аудиторлик хулосалари ва унинг салмоғи.

Қўшимча шарҳ берилмаган, тушунтириш қисми мавжуд ёки шакли ўзгарган аудиторлик хулосалари. Ноаниқлик ҳолати. Ноаниқлик ҳолати мавжуд шароитида тушунтириш абзаци. Ҳисоб принциплари ўзгаргандаги тушунтириш абзаци. Тушунтириш абзаци талаб қиладиган тартиб ва таққослашларга таъсир қилувчи ҳолатлар. Стандарт ҳамкорликдаги аудиторлик хулосаси. Қўшимча шарҳ берилмаган хулосалар тақдим этишдан четлатиш шартлари. Фикр беришдан бош тортиш ҳоллари.

Адабиётлар: 2, 3, 8, 9, 15, 19, 35.

3. Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий назорат тизими ва уни такомиллаштириш муаммолари (2 соат)

Давлат назоратини ташкилий тузилмаси. Иқтисодий назорат тизимида ташки аудит. Молиявий назорат тизими: Давлат молиявий назорати; идоравий назорат; жамоа назорати ва мустақил назорат. Давлат молия назоратини даражалар бўйича қайта ташкил қилиш масалалари ва уларни ҳал этиш йўллари.

Хукумат органлари миқёсида молиявий назоратни такомиллаштириш: Ижро этувчи хукумат органлари назорати; қонун чиқарувчи органлар молиявий назорати ва суд органлари молиявий назоратини ташкил қилиш ва ривожлантириш муаммолари.

Молиявий ҳисобот аудити ҳамда операцион аудитни такомиллаштиришда давлатнинг ўрни.

Адабиётлар: 1, 3, 7, 11, 12, 14, 18.

2-мавзу. Турли мулкчилик шароитида узоқ муддатли активлар ва инвестициялар аудити (6 соат)

Узоқ муддатли активлар аудити жараёнида аниқланиши мумкин бўлган камчиликлар, уларни таснифлаш ёки гуруҳлаш муаммолари. Корхона, ташкилот ва бирлашмаларда узоқ муддатли активлар юзасидан ички назорат тизимини баҳолаш ва иш сифатининг аудити. Узоқ муддатли активлар аудити юзасидан аудит дастурини тузиш. Моддий-техник таъминот. Ижара муомалалари аудити. Мулк бўйича берилган ва олинган узоқ муддатли активлар юзасидан аудит ўтказиш муаммолари.

Инвестициялар аудити дастурини ишлаб чиқиш. Йил охирида акцияларни тўғри баҳоланганлигини аниқлаш ва қиймати пасайиши мавжуд ҳолларда алоҳида текшириш усуллари қўллаш. Инвестиция риси (таваккалчилигини) баҳолаш. Самарасиз капитал қўйилмаларни аниқлаш. Капитал қурилиш ва монтаж ишларини тайёрланганлиги аудити. Тугалланмаган капитал қурилиш ишларининг аудити ва унинг сабабларини аниқлаш. Қимматли қоғозлар ҳисобини юритишда уларнинг реал ва бозор қиймати ўртасидаги фарқни ҳисобга олишни текшириш. Қимматли қоғозлар қиймати амортизацияси аудити.

Адабиётлар: 2, 3, 6, 10, 13, 19, 27.

3-мавзу. Ишлаб чиқариш захиралари инвентаризацияси ва аудиторлик танловлари (6 соат)

Ишлаб чиқариш захиралари аудитни ўтказишда инвентаризация усуллари қўллаш (БХМС-19). Тўла ва қисман инвентаризация ўтказиш. Улгуржи-чакана савдо ташкилотларида инвентаризациялар оралиғидаги товар-моддий бойликлар йўналишининг аудити. Инвентаризация натижаларини расмийлаштириш. Бир хил ассортиментдаги ТМБ камомоди ва ортиқчасини қоплаш усулларидаги муаммолар.

Аудиторлик танловлар – таваккалчилик ва муҳимликнинг асосий бўғини сифатида. Статистик ва ностатистик аудиторлик танловлари. Танловлар натижасини баҳолаш. Атрибутив танлов. Танлов режаси. Танлов миқдорини аниқлаш. Ўзбекистонда статистик танлов усулларини қўллаш муаммолари.

Адабиётлар: 4, 6, 7, 14, 18, 21, 32.

4-мавзу. Корхоналар интеграциялашуви шароитида ишлаб чиқариш босқичи аудитини ташкил қилиш (4 соат)

Ишлаб чиқариш босқичи аудитини ташкил қилиш. Ишлаб чиқариш харажатлари аудитини хўжалик жавобгарлиги марказлари бўйича олиб бориш муаммолари. Маҳсулот таннархини калькуляциялаш ҳисоби аудитни халқаро стандартлар асосида ташкил қилиш ва ўтказиш.

Интеграциялашган корхоналарда ишлаб чиқариш босқичи бўйича назорат самарадорлигини баҳолаш. Назорат тизими учун ишлаб чиқариш босқичи юзасидан аудиторлик тестлари.

Тугалланмаган ишлаб чиқариш аудити ва уни инвентаризация қилиш муаммолари. Ишлаб чиқариш жараёни бошқаруви ҳисоби ва ички назорати самарадорлигини баҳолаш.

Давр харажатлари, таркиби ва унинг аудитини ўтказишда назоратнинг мантикий усулларини қўллаш муаммолари.

Адабиётлар: 1, 6, 7, 9, 15, 17, 34.

5-мавзу. Юридик ва жисмоний шахсларда сотиш ва тушум босқичи аудити муаммолари (2 соат)

Сотиш ва тушум босқичининг моҳиятидан келиб чиқиб, ички назорат тизимини баҳолаш. Маъмуриятнинг реализация бўйича хўжалик муаммоларини тасдиқлашлари юзасидан аудитнинг вазифалари ва тест саволларини ишлаб чиқиш. Даромадлар босқичи юзасидан аудит мақсадларини белгилаш

Дебиторлик ва кредиторлик қарзлари юзасидан ҳисоб маълумотларини текшириш бўйича аудит дастурини тузиш ва тест саволларини ишлаб чиқиш. Мажбуриятлар ва жавобгарликни баҳолаш. Маҳсулот (иш, хизмат) лар сотилишидан олинган тушумнинг ўз вақтида ва тўғри ҳисобга олинишини текшириш.

Турли мулк шакллари мавжуд шароитда сотиш, тушум ва даромад аудитини ташкил қилиш муаммолари.

Юридик шахс мақомини олмаган жисмоний шахслар томонидан амалга ошириладиган банк муомалалари аудитини ташкил қилиш.

Адабиётлар: 5, 8, 9, 13, 17, 22, 29.

6-мавзу. Пул маблағлари ҳаракати аудити (4 соат)

Инфляцияни олдини олишда касса ва банк муомалалари аудитининг аҳамияти. Пул маблағларининг банкдан ташқари айланишини камайитиришда аудиторлик назоратининг ўрни. Пул муомаласини прогнозлаштириш бўйича аудиторлик тестлари.

Турли мулк шакллари мавжуд шароитида касса ва банк муомалалари аудитининг хусусиятлари ва ўтказиш тартиби. Товарлар кичик улгуржи савдосида пул маблағлари кирими ва чиқими аудити. Хусусий корхоналарда пул тушумидан харажатларни амалга ошириш меъёрларига риоя қилинишини текшириш.

Пул оқими тўғрисидаги ҳисобот аудити. Пул оқими тўғрисидаги ҳисобот тузиш усуллари ва унинг таҳлили.

Адабиётлар: 4, 5, 7, 17, 23, 26, 33.

7-мавзу. Валюта муомалалари аудити (4 соат)

Валюта муомалалари аудити. Валюта маблағларини ўз вақтида ва тўғри кирим қилиш. Товарлар реализацияси бўйича валюта тушуми ва тўлалигини аудити. Кассадаги валюта маблағлари муомалалари ва қолдиқ бўйича курс фарқларини белгилашни текшириш. Валюта муомалалари назорати бўйича назорат тестларини тузиш.

Валюта счёти бўйича муомалалар назорати. Валюта счёти бўйича аудиторлик назорати дастури.

Валюта маблағларидаги дебиторлик ва кредиторлик қарзлари бўйича курс фарқлари ҳисоби аудити. Муддати ўтган дебитор ва кредитор қарзлари вужудга келишини аниқлаш.

Валюта таваккалчилигини баҳолаш.

Адабиётлар: 3, 6, 7, 17, 23, 26, 32, 33.

8-мавзу. Экспорт ва импорт муомалалари аудити (4 соат)

Экспорт муомалалари аудитининг мақсади, вазифалари ва манбалари. Корхоналарда иқтисодий алоқаларни йўлга қўйишнинг таҳлили ва халқаро иқтисодий шартномалар иштирокчилар таваккалчилигини баҳолаш. Ташқи харидорга экспорт товарларини етказиб бериш учун контрактлар сифатини назорати. Сертификат, квотасиз экспортга жўнатилиши мумкин бўлмаган муҳим ва стратегик ашёлар рўйхатга кирган товарлар экспорти аудити ва бу товарлар учун лицензия мавжудлиги назорати. Экспорт муомалалари учун устама харажатлар таҳлили.

Импорт муомалалари самарадорлиги аудити. Муомалалар бўйича ички назорат тизимини баҳолаш ва аудит дастури. Импорт товарларни солиққа тортиш: ҚҚС, акциз. Импорт товарлари бўйича кредиторлик қарзлари реаллигини аниқлаш.

Адабиётлар: 2, 3, 7, 8, 15, 18, 25, 31.

9-мавзу. Божхона қиймати аудити (4 соат)

Божхона қиймати ёки баҳо қиймати ўртасидаги фарқ ва ўхшашлик томонлари, бу тушунчаларнинг иқтисодий аҳамияти. Божхона қиймати аудитини ташкил қилишдан мақсад. Бож қийматини аниқлаш усуллари (6 усул).

Товар божхона тўловини тўлдирилган декларация (БТД) ва божхона юк декларацияси (БЮД). Шартнома ва унга қўшимча битимлар. Инвойс, ҳисобварақ, фактура ва накладнойлар аудит манбалари сифатида.

Божхона аудитини ўтказишнинг асосий ва муҳим усуллари. Божхона режимлари.

Божхона аудити бўйича халқаро тажриба. Ўзбекистонда божхона аудитини ривожлантириш истиқболлари.

Адабиётлар: 1, 4, 6, 9, 15, 21, 23, 27.

10-мавзу. Акционерлик жамиятларида молиявий натижа ва солиқлар ҳисоби аудити муаммолари (6 соат)

Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботнинг арифметик суммаси аудитини ўтказишда назоратни баланс усуллари қўллаш муаммолари. Молиявий натижалар аудитини ўтказишда кўплаб учрайдиган қонунбузарликларнинг белгилари ва уларни бартараф этиш усуллари синфлаштириш: Солиқ қонунчилигини бузганлиги учун жарималар, бўйича фоизлар, мулкни нотўғри кўрсатиш бўйича зарарларни қоплашга тўғри ёндашиш аудити.

Соф фойда ҳисобидан яратилган фондлар ва уларнинг самарали ишлатилиши аудити. Жамғарма ва истеъмол фондлари. Захира ва буюм капитали аудити муаммолари.

Умумдавлат солиқлари аудити, маҳаллий солиқ ва йиғимлар аудити, солиққа тортиш базасини аниқлашдаги айрим муаммолар. Иккиланган солиққа тортиш муаммолари.

Адабиётлар: 3, 4, 7, 12, 16, 19, 28, 32.

11-мавзу. Операцион аудит асослари ва экологик аудитни ташкил қилиш муаммолари (4 соат)

Операцион аудитда иқтисодий самарадорлик ва унинг мезони бўлган тўла меҳнат унумдорлигини баҳолаш. Ишлаб чиқариш босқичи аудити ва операцион аудит вазифаларини ажратиш. Операцион аудитда иқтисодий таҳлил усуллари қўллаш. Операцион аудит турлари.

Аудиторлик фирмаларининг фойдалилик даражаси ва аудиторлар меҳнат унумдорлигини аниқлаш. Аудиторлик фирмаларида меҳнат унумдорлигини ошириш дастури. Мижознинг ахборотлар базаси етарлилиги ва ишончилигини баҳолаш. Операцион аудит натижаларини умумлаштириш.

Экология аудитининг мақсади, вазифалари ва моҳияти. Экоаудит кўринишлари, босқичлари, усуллари ва мезонлари. Экоаудит дастурини тузиш: аудитдан ўтказилиши керак бўлган ташкилотнинг табиатни муҳофаза қилиш фаолиятини миллий ва халқаро қонунчиликка мослиги; табиий ташқи муҳитга ўтказилаётган таъсирини ўрганиш учун корхоналарда экологик вазиятни баҳолаш; корхоналарда табиатни муҳофаза қилиш дастурларини ўтказиш ва ҳоказо. Аудит ўтказиш жараёнида эътибор қаратилиши керак бўлган муаммолар (атмосферага, сув ҳавзаларига чиқариладиган зарарли моддалар, зарарли чиқиндилар миқдори шовқин даражаси). Объектлар аудити жадвалини ишлаб чиқариш. Корхона ва ташкилотларни экоаудит ўтказиш учун тайёрлаш ва экосертификация, халқаро миқёсда экоаудит бўйича алоқаларни ташкил

қилиш. Ўзбекистонда экоаудитни ташкил қилиш ва ривожлантириш муаммолари. Давлат экологик назорати таркибида экоаудит ўтказиш.

Адабиётлар: 1, 6, 7, 13, 19, 23, 29.

12-мавзу. Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимлари ва аудит иш сифати назорати (4 соат)

Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимларини (НМАТ) ташкил қилиш зарурати. Аудиторлик тизимининг функционал ва таъминловчи қисмлари. Ташқи аудитнинг маслаҳат бериш функциялари. Маслаҳат берувчи ва назорат аудитининг субъектлари, мақсадлари ва вазифалари.

Консультатив маслаҳатчи аудит. Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимларининг ўхшаш стратегиялари. Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимларини ташкил қилиш вариантлари ва жараёнларини моделлаштириш. Ўзбекистон НМАТни ташкил қилиш муаммолари. Аудиторлар иш сифатини назорат қилиш тизими ва тестларини ишлаб чиқиш.

Адабиётлар: 2, 3, 8, 11, 16, 18, 30.

13-мавзу: Аудитни автоматлаштириш муаммолари (4 соат)

Компьютер тизими муҳиtida аудит ўтказиш ва аудитнинг компьютерлашган методи. Маълумотларни электрон таҳлил қилиш шаротида аудит. Компьютер тизимини аудит аспектларига таъсири (режалаштириш, ички назорат тизимини ўрганиш, хўжалик муаммолари).

Автоматлаштириш даражасини баҳолаш. Компьютер тизимини ўрганиш. Бухгалтерия ҳисоби тизимини ўрганиш. Назоратнинг носамарадорлик таваккалчилигини баҳолаш.

Оддий компьютер тизимининг тавсифномалари. Дастурлар ва маълумотлар файлларининг ҳимояланиши. Параллел моделлаштириш усули. Аудиторлик файллари. Тестдан ўтказишнинг интервезиялашган усуллари.

Адабиётлар: 1, 3, 7, 11, 12, 14, 18.

14-мавзу. Аудиторлик хулосаларида бериладиган шарҳлар (6 соат)

Қўшимча шарҳ берилмаган шартсиз аудиторлик хулосалари. Изоҳсиз аудиторлик хулосалари ва унинг салмоғи.

Қўшимча шарҳ берилмаган, тушунтириш қисми мавжуд ёки шакли ўзгарган аудиторлик хулосалари. Ноаниқлик ҳолати. Ноаниқлик ҳолати мавжуд шароитида тушунтириш абзаци. Ҳисоб принциплари ўзгаргандаги тушунтириш абзаци. Тушунтириш абзаци талаб қиладиган тартиб ва таққослашларга таъсир қилувчи ҳолатлар. Стандарт ҳамкорликдаги аудиторлик хулосаси. Қўшимча шарҳ берилмаган хулосалар тақдим этишдан четлатиш шартлари. Фикр беришдан бош тортиш ҳоллари.

Адабиётлар: 2, 3, 8, 9, 15, 19, 35.

Курс иши мавзулари

1. Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий назорат тизими ва уни такомиллаштириш муаммолари
2. Турли мулкчилик шароитида узоқ муддатли активлар аудити
3. Узоқ муддатли активлар юзасидан ички назорат тизимини баҳолаш ва иш сифатининг аудити
4. Ижара муомалалари аудити
5. Инвестициялар аудитини ташкил этиш ва ўтказиш
6. Капитал қурилиш ва монтаж ишларини тайёрланганлиги аудити
7. Тугалланмаган капитал қурилиш ишларининг аудити
8. Қимматли қоғозлар қиймати амортизациясининг аудити
9. Ишлаб чиқариш захиралари аудитни ўтказишда инвентаризация усулларини қўллаш
10. Аудиторлик танловлар - таваккалчилик ва муҳимликнинг асосий бўғини сифатида
11. Ўзбекистонда статистик танлов усулларини қўллаш муаммолари
12. Корхоналар интеграциялашуви шароитида ишлаб чиқариш босқичи аудитини ташкил қилиш
13. Ишлаб чиқариш босқичи аудитини ташкил қилиш
14. Ишлаб чиқариш харажатлари аудитини хўжалик жавобгарлиги марказлари бўйича олиб бориш муаммолари
15. Маҳсулот таннархини калькуляциялаш аудитини халқаро стандартлар асосида ташкил қилиш ва ўтказиш
16. Интеграциялашган корхоналарда ишлаб чиқариш босқичи бўйича назорат самарадорлигини баҳолаш
17. Назорат тизими учун ишлаб чиқариш босқичи юзасидан аудиторлик тестлари
18. Тугалланмаган ишлаб чиқариш аудити ва уни инвентаризация қилиш муаммолари
19. Ишлаб чиқариш жараёни бошқарув ҳисоби ва ички назорати самарадорлигини баҳолаш
20. Давр харажатлари аудитини ўтказишда назоратнинг мантиқий усулларини қўллаш муаммолари
21. Даромадлар босқичи юзасидан аудит мақсадларини белгилаш
22. Дебиторлик ва кредиторлик қарзлари аудити
23. Турли мулк шакллари мавжуд шароитда сотиш, тушум ва даромад аудитини ташкил қилиш муаммолари
24. Пул маблағларининг банкдан ташқари айланишини камаййтиришда аудиторлик назоратининг ўрни
25. Пул муомаласини прогнозлаштириш бўйича аудиторлик тестлари
26. Турли мулкчилик шароитида касса ва банк муомалалари аудитининг хусусиятлари ва ўтказиш тартиби
27. Товарлар улгуржи савдосида пул маблағлари кирими ва чиқими аудити
28. «Пул оқими тўғрисидаги ҳисобот» аудити
29. Валюта счёти бўйича аудиторлик текшируви

30. Валюта маблағларидаги дебиторлик ва кредиторлик қарзлари бўйича курс фарқлари ҳисобининг аудити
31. Экспорт муомалалари аудитини ўтказиш
32. Импорт муомалалари самарадорлиги аудити
33. Ички назорат тизимини баҳолаш ва аудит дастури
34. Божхона қиймати аудити
35. Ўзбекистонда божхона аудитини ривожлантириш истиқболлари
36. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботнинг арифметик суммаси аудитини ўтказиш муаммолари
37. Солиққа тортиш базасини аниқлашнинг аудити
38. Операцион аудит асослари
39. Экологик аудитни ташкил қилиш муаммолари
40. Операцион аудитда иқтисодий таҳлил усулларини қўллаш
41. Аудиторлик фирмаларининг фойдалилик даражаси ва аудиторлар меҳнат унумдорлигини аниқлаш
42. Операцион аудит натижаларини умумлаштириш
43. Ўзбекистонда экоаудитни ташкил қилиш ва ривожлантириш муаммолари
44. Давлат экологик назорати таркибида экоаудит ўтказиш
45. Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимларини (НМАТ) ташкил қилиш зарурати
46. Назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимларини ташкил қилиш вариантлари ва жараёнларини моделлаштириш
47. Ўзбекистон НМАТни ташкил қилиш муаммолари
48. Аудиторлар иш сифатини назорат қилиш тизими ва тестларини ишлаб чиқиш
49. Компьютер тизими муҳотида аудит ўтказиш ва аудитнинг компьютерлашган методи
50. Маълумотларни электрон таҳлил қилиш шароитида аудит
51. Компьютер тизимининг аудит аспектларига таъсири
52. Қўшимча шарҳ берилмаган шартсиз аудиторлик хулосалари
53. Изоҳсиз аудиторлик хулосалари ва уни тузиш тартиби
54. Стандарт ҳамкорликдаги аудиторлик хулосаси

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма-намойиш материаллари рўйхати:

- Ўзбекистон Республикасининг иқтисодий назорат тизимида доир чизмалар;
  - турли мулкчилик шароитида узоқ муддатли активлар ва инвестициялар аудитини ўтказишга оид жадваллар;
  - ишлаб чиқариш захиралари инвентаризацияси ва аудиторлик танловларига доир жадваллар;
  - корхоналар интеграциялашуви шароитида ишлаб чиқариш босқичи аудитини ташкил қилишга оид чизмалар;
  - акционерлик жамиятларида молиявий натижа ва солиқлар ҳисоби аудитига оид жадваллар;
  - операцион аудит асослари ва экологик аудитни ташкил қилишга оид чизмалар;
  - назорат-маслаҳатчи аудиторлик тизимлари ва аудит иш сифати назорати бўйича чизмалар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар, бўлимлар бўйича тузилган тестлар;
- ёзма иш вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича билимларни оширишда фойдаланиладиган интернет саҳифалари (<http://www.iasc.org.uk>, <http://www.aicpa.org>, <http://www.accountingweb.com>, <http://www.gaap.ru>, <http://www.auditinfo.ru>, <http://www.audit-yunikon.ru>).

Мультимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами, масалалар тўпламини CD-ROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- аудиторлик текширувларига доир масалаларни 1С: Проф. Бухгалтерия, Бухгалтерия (BC), Баланс, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, TopS Business Integrator, Hyperion Enterprise, WebTrust, SysTrust дастурларидан кенг фойдаланган ҳолда масалалар ечиш.

5. Ўзлаштириш назорати

Магистратуранинг «Бухгалтерия ҳисоби ва «Аудит» йўналишларида ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 180 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 60 соат маъруза, 60 соат амалий машғулот ва 60 соат мустақил таълим. Магистратуранинг бошқа йўналишларида ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 60 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 20 соат маъруза, 20 соат амалий машғулот ва 20 соат мустақил таълим.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2005 йил 30 сентябрдаги 217-сонли буйруғи билан тасдиқланган «Олий таълим муассасаларида талабалар билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисида»ги муваққат Низомида кўрсатилганидек, талабанинг фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади:

- жорий баҳолаш (Ж.Б.);
- оралик баҳолаш (О.Б.);
- якуний баҳолаш (Я.Б.).

«Амалий аудит» фани бўйича талабанинг семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади.

Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади:

- Ж.Б. – 43 балл;
- О.Б. – 42 балл;
- Я.Б. – 15 балл.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир баҳолаш турларидан тўпланган баллар йиғиндисига тенг бўлади.

Ж.Б.да фаннинг ҳар бир мавзуси бўйича талабанинг билими ва амалий кўникмаларини аниқлаб бориш назарда тутилади ва у амалий машғулотларида амалга оширилади.

О.Б.да фаннинг бир неча мавзуларини қамраб олган бўлими ёки қисми бўйича назарий машғулотлар ўтиб бўлингандан сўнг, талабанинг назарий билимлари баҳоланади ва унда талабанинг муайян саволга жавоб бериш ёки муаммони ечиш маҳорати ва қобилияти аниқланади. О.Б. маъруза дарсларида амалга оширилиши мумкин. «Амалий аудит» фани бўйича О.Б.лар 2 марта ўтказилади.

Бирор баҳолаш турини (ЖБ, ОБ) ўзлаштира олмаган (55 ва ундан кам балл тўплаган) талабага қайта ўзлаштириш учун муҳлат, одатда, навбатдаги шу назорат туригача белгиланади. Сўнгги ЖБ, ОБ турини қайта ўзлаштириш учун муҳлат ЯБгача белгиланади.

ЖБга ажратилган умумий балл ва ОБга ажратилган умумий баллдан саралаш балини тўплаган талабага ЯБга иштирок этиш ҳуқуқи берилади.

Я.Б. ёзма иш, оғзаки, тест ёки бошқа усулларда ўтказилади. Талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади. Унда талабанинг фанни ўзлаштириши 0-15 баллгача бўлган мезон асосида баҳоланади.

«Амалий аудит» фани бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидаги мезонларга асосан аниқланади

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш, ижодий фикрлай олиш, мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик, билмаслик.

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

«Амалий аудит» фанидан талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш

№	Кўрсаткичлар	Жорий баҳолашдаги максимал балл	Оралик баҳолашдаги максимал балл			Якуний баҳолашдаги максимал балл
		Жами	1-О.Б.	2-О.Б.	Жами	
1	Дарсга қатнашганлик даражаси	0-2	0-1	0-1	0-2	
2	Маъруза конспекти ва маърузада ўтилган мавзуларни ўзлаштирганлик даражаси		0-9	0-9	0-18	
3	Семинар дарсларига тайёргарлиги, адабиётлардан конспекти, сўзга чиқиши, масалани билиши ва баён этиш савияси	0-24				
4	Мустақил таълим топшириқларини бажариш, уларнинг мазмунини ўзлаштириш даражаси	0-12	0-9	0-9	0-18	
5	Илмий тўғаракда маъруза (реферат) билан чиқиши		0-2		0-2	
6	Газета ва журналларда мутахассисликка кириш фанига оид мақолалар билан чиқиши			0-3	0-3	
7	Мавзулар бўйича слайд, харита ва кўргазмали қуроллар тайёрлашдаги фаолияти	0-4				
8	Якуний баҳолаш оғзаки ёки тест усулида амалга оширилади.					15
	Жами	42,0	21,0	22,0	43,0	15,0

6. Адабиётлар рўйхати

1. Асосий адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.-Т.: Ўзбекистон, 2002.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари- Т.: Ўзбекистон, 1997.
3. Каримов И.А. Ўзбекистонда демократик ўзгаришларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамияти асосларини шакллантиришнинг асосий йўналишлари. Халқ сўзи. 2002 йил 30 август.
4. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ Кодекси. 1997 йил 24 апрель.
5. Ўзбекистон Республикасининг “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги Қонуни - Тошкент 1996 й. 30 август.
6. Ўзбекистон Республикасининг “Аудиторлик фаолияти тўғрисида”ги Қонуни (янги таҳрири) 2000 й. 26 май. //Солиқлар ва божхона хабарлари, 2000 йил 13 июнь.
7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 5 февралдаги “Маҳсулот (иш ва хизмат)лар таннархига киритиладиган, маҳсулот (иш ва хизмат)ларни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш тўғрисида»ги 54-сонли қарори. (2003 йил 15 октябрдаги 444-сонли қарор асосидаги ўзгартиришлар билан).
8. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 22 сентябрдаги “Аудиторлик фаолиятини такомиллаштириш ва аудиторлик текширишларнинг аҳамиятини ошириш тўғрисида”ги 365-сонли қарори.- Т.: «Халқ сўзи», 2000 й, 26 сентябрь.
9. Андреев В.Д. Практический аудит. –М.: Финансы и статистика, 1995.
10. Аренс А., Лоббек Д.Ж. Аудит. Пер. с англ. под. ред. проф. Я.В. Соколова. - М.: Финансы и статистика, 1995.
11. Белуха Н.Т. Аудит. –М.: Дело, 2000.
12. Богомолов А.М. Внутренний аудит. Организация и методика проведения. –М.: «ИНФРА-М». 2001.
13. Камышанов П.И. Практическое пособие по аудиту. -М.: «ИНФРА-М». 1998. -522с.
14. Кармайкл Д.Р. Бенис М. Стандарты и нормы аудита. Пер. с англ. – М.: ЮНИТИ, 1995. 527 с.
15. Кирушева Г.А. Методы проведения аудиторской проверки для российского аудита. –М.: «ДИС», 1995. 260 с.
16. Серов Г.П. Экологический аудит. –М.: Финансы и статистика, 2002.
17. Терехов А.А. Аудит - М.: Финансы и статистика, 2001.
18. Тўлаходжаева М.М. Корхона молиявий аҳволини аудити. -Т.: Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси, 1996. 196 б.
19. Шеремет А.Д. Аудит. – М.: Финансы и статистика, 1996.
20. Тўлаходжаева М.М. Корхона молиявий аҳволини аудити. 1996.
21. Терехов А.А. Аудит - М.: Финансы и статистика, 2001.
22. Хамдамов Б.Қ. Аудит иқтисоди. -Т.: ТМИ 2005.

2. Қўшимча адабиётлар

1. Адамс Р. Аудит. - М.: Юнити, 1995.
2. Алекринский А.Л. Аудит страховых компаний. –М.: Финансы и статистика, 1995.
3. Ковалева О.В., Константинов Ю.П. Аудит. Организация аудиторской деятельности. Методика проведения аудиторской проверки. -М.: «ПРИОР» 1999.-272с.
4. Кудрявцева О.В. Экологический аудит. –М.: Финансы и статистика, 2000.
5. Подольский В.И. Аудит. – М.: ЮНИТИ, 2001.
6. Романова А.Н., Одинцов Б.Г. Компьютеризация аудиторской деятельности. –М.: «ИНФРА-М». 1996.
7. Хамдамов Б.Қ. Аудит: Умумий назария. – Т.: ТМИ, 1999.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан
рўйхатга олинди

№ _____
“ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

Ректор А.Ваҳобов

“ ” _____ 200__ й.

**«БОШҚА ТАРМОҚЛАРДА АУДИТНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Олий таълимнинг 340 000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги:

**5А340902 - «Аудит»
магистратура мутахассислиги учун**

Тошкент - 2006 й.

«БОШҚА ТАРМОҚЛАРДА АУДИТНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ» ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

«Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фанини талабаларга ўқитилишининг зарурияти шундаки, бу фан «Бухгалтерия ҳисоби ва аудит» йўналиши негизида 5А340902 тингловчилари иқтисодиётимизнинг турли жабҳаларидаги, яъни қишлоқ хўжалиги (аграр соҳа), қурилиш, савдо ва транспорт соҳаларида аудитни ташкил қилиш, уни юритишда ўзига хос томонларини ва хусусиятларини ўргатади.

Ҳозирги давр талаби иқтисодиётнинг барча тармоқларидаги мулкчилик шаклидан қатъий назар, барча корхона ва ташкилотларда бухгалтерия ҳисобини ягоналигига эришишдан иборатдир. Аммо ишлаб чиқариш ва уни ташкил қилишдаги ўзига хос хусусиятлар бухгалтерия ҳисобини ташкил қилиш ва юритишда эътиборга олинаши шарт.

Дастур «Аудит» кафедрасининг 2006 йил 2 июлдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

**«Аудит»
кафедраси мудири:**

Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Ваҳобов

**«Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари»
фанидан ишчи ўқув дастури**

**1. «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фанидан ўтиладиган
мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар
ҳажмининг тақсимооти**

т/р	Фан мавзуларининг номи	Жами соатлар	5А340902 – «Аудит»		
			Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6
1.	Капитал қўйилмалар (инвестициялар)ни пудратчи ташкилотларда аудитнинг хусусиятлари	6	2	2	2
2.	Қурилиш корхоналарида материаллар, ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулот (иш, хизматлар) таннархини аудит қилиш	6	2	2	2
3.	Қурилиш ташкилотларида бажарилган ишларни ҳисобга олиш. Ҳисоботларни тузиш ва тақдим этиш тартибини аудит қилишнинг хусусиятлари	6	2	2	2
4.	Қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудит ўтказишнинг хусусиятлари	12	4	4	4
5.	Қишлоқ хўжалиги корхоналарида харажатлар ҳисоби ва маҳсулотлар таннархи ҳамда молиявий натижаларни аниқлаш аудитининг хусусиятлари	6	2	2	2
6.	Савдо-тижорат корхоналарида аудит ўтказиш тартиби	12	4	4	4
7.	Муомала харажатлари ва молиявий натижаларнинг аудити	6	2	2	2
8.	Транспорт ташкилотларида аудит ўтказишнинг хусусиятлари	6	2	2	2
	Жами	60	20	20	20

2. Маъруза дарсларининг тақсимланиши

1-мавзу. Капитал қўйилмалар (инвестициялар)ни пудратчи ташкилотларда аудитнинг хусусиятлари (2 соат).

Капитал қўйилма(инвестиция)лар аудитининг вазифалари. Қурилишларнинг ташкилий шакллари ва уларнинг капитал қўйилмалар аудитини ўтказишга таъсири. Капитал қўйилмаларни туркумлаш: капитал ишларнинг турлари, харажатларнинг таркиби ва капитал қўйилмаларнинг йўналишлари бўйича аудит ўтказиш тартиби. *Бозор иқтисодиётига ўтиш даврида капитал (инвестицияларни) қўйилмаларни молиялаштириш манбалари аудити.*

Адабиётлар: 2, 4,12, 15, 17, 26, 35.

2-мавзу. Қурилиш корхоналарида материаллар, ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулот (иш, хизматлар) таннархини аудит қилиш (2 соат).

Қурилиш корхоналарида материалларни туркумлаш ва уларни баҳолаш. Қурилиш материаллари, бутловчи қисмлар, конструкциялар ва бошқаларни аудит қилишнинг хусусиятлари. Тайёрлов-омбор харажатларини ҳисобга олиш ва тақсимлаш тартиби аудити. Материалларнинг омборда ва бухгалтерияда ҳисобга олишни (оператив-сальдо ва бухгалтерлик услублари) ҳолатини аудит қилиш тартиби. Очиқ жойда сақланаётган қурилиш материалларини аудит қилишнинг ўзига хос хусусиятлари. Тугалланмаган ишлаб чиқаришларни баҳолаш ва ҳисобга олиш аудити. Давр харажатлари ва келгуси даврлар харажатларини аудит қилиш тартиби. *Тугалланган қурилиш-монтаж ишларини таннархини аниқлашни аудит қилиш хусусиятлари.*

Адабиётлар: 2, 4, 7, 8, 12, 20, 26, 35.

3-мавзу. Қурилиш ташкилотларида бажарилган ишларни ҳисобга олиш. Ҳисоботларни тузиш ва тақдим этиш тартибини аудит қилишнинг хусусиятлари. (2 соат)

Хўжалик ва пудрат усулида капитал қўйилмалар аудитини ташкил этиш. Хўжалик усулидаги капитал қўйилмалар аудити. *Бажарилган ва буюртмачиларга топширилган қурилиш-монтаж ишлари ҳисоби аудити.* Пудратчи ташкилотларда ҳисобот тузиш ва топшириш аудити.

Адабиётлар: 12, 15, 17, 19, 20, 26, 35.

4-мавзу. Қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудит ўтказишнинг хусусиятлари (4 соат).

Бозор иқтисодиёти шароитида қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудит ўтказишнинг ўрни ва вазифалари. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг ўзига хос хусусиятлари. *Қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудитни ташкил этиш.*

Адабиётлар: 7, 8, 12, 19, 20, 26.

5-мавзу. Қишлоқ хўжалиги корхоналарида харажатлар ҳисоби ва маҳсулотлар таннархи ҳамда молиявий натижаларни аниқлаш аудитининг хусусиятлари (2 соат).

Ишлаб чиқариш харажатлари аудитининг вазифалари. Ўсимликчилик ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулотлар таннархини ҳисоблашнинг аудити. Чорвачилик ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулотлар таннархини ҳисоблаш аудитини ўтказиш тартиби. Қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқарилган маҳсулотларни қабул қилиш, саралаш, сотишга тайёрлаш ва сотиш жараёнлари аудитининг хусусиятлари. *Қишлоқ хўжалиги корхоналарида фондлар ва молиявий натижалар ҳисобининг аудити. Йиғма ҳисоботлар, молиявий ҳисоботлар ва унинг таркибининг аудити. Қишлоқ хўжалигида ижара муносабатларини ҳисобга олиш, солиқ ва бошқа тўловларни ҳисоблаш аудитининг хусусиятлари.*

Адабиётлар: 8, 12, 15, 19, 20, 26.

6-мавзу. Савдо-тижорат корхоналарида аудит ўтказиш тартиби (4 соат).

Бозор иқтисодиётига ўтишда савдо-тижорат корхоналарида аудитнинг хусусиятлари ва унинг олдига қўйилган вазифалар. Улгуржи савдо корхоналарида товарлар бутлиги аудити. Омборларда, базалар ва бухгалтерияда товарларни ҳисобга олишнинг аудити. Товарларни истеъмолчиларга ва воситачиларга сотиш муомалалари аудити. *Савдо устамаси ва савдо қўшимчасини ҳисобга олиш тартибини аудит қилиш. Чакана савдода сотиш муомалаларининг тўғрилигининг аудити. Касса муомалаларини аудит қилишнинг хусусиятлари.*

Адабиётлар: 8, 12, 15, 19, 20, 26.

7-мавзу. Муомала харажатлари ва молиявий натижаларнинг аудити (2 соат).

Савдо ташкилотларида муомала харажатларининг аудити. *Муомала харажатларини сотилган ва омборда қолган товарларнинг қийматида қўйиш тартибининг аудити.* Савдо ташкилотларининг бюджет ташкилотлари билан ҳисоблашишларини аудит қилишнинг ўзига хос хусусиятлари. Ҳисоботларни тузиш ва тақдим этиш тартибини аудит қилиш.

Адабиётлар: 7, 8, 12, 19, 20, 26, 35.

8-мавзу. Транспорт ташкилотларида аудит ўтказишнинг хусусиятлари (2 соат).

Бозор иқтисодиётига ўтишда транспорт ташкилотларида аудит ўтказишнинг вазифалари. Асосий воситалар аудитининг хусусиятлари. Ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш, юк, бажарилган иш ва хизматларнинг таннархини ҳисоблаш аудити. Лизинг муомалалари аудитининг ўзига хос хусусиятлари. *Юклар мамлакат ичида ва мамлакат ташқарисида ташилганда сарф қилинадиган харажатлар ва бу борадаги ҳисоблашишларнинг аудити.*

Транспорт ташкилотларида фондлар ва молиявий натижаларни ҳисобга олиш аудитининг хусусиятлари.

Адабиётлар: 4, 8, 12, 15, 17, 20, 26.

Курсивда берилган вазифалар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

3. Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Капитал қўйилмалар (инвестициялар)ни пудратчи ташкилотларда аудитнинг хусусиятлари (2 соат).

Капитал қўйилма(инвестиция)лар аудити ўтказишни режалаштириш. Қурилишларнинг ташкилий шакллари ва уларнинг капитал қўйилмалар аудити ўтказишга таъсирини баҳолаш. Капитал қўйилмаларни туркумлаш: капитал ишларнинг турлари, харажатларнинг таркиби ва капитал қўйилмаларнинг йўналишлари аудити бўйича масала ечиш. Капитал (инвестицияларни) қўйилмаларни молиялаштириш манбалари аудити бўйича масала ечиш*.

Адабиётлар: 4, 8, 12, 15, 19, 26, 35.

2-мавзу. Қурилиш корхоналарида материаллар, ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулот (иш, хизматлар) таннархини аудит қилиш (2 соат).

Қурилиш корхоналарида материалларни туркумлаш ва уларни баҳолашга оид мисоллар ечиш. Қурилиш материаллари, бутловчи қисмлар, конструкциялар ва бошқалар ҳисобининг аудитини ўтказишни муҳокамаси. Тайёрлов-омбор харажатларини ҳисобга олиш ва тақсимлаш тартибини аудит қилиш ва масалалар ечиш. Материалларнинг омборда ва бухгалтерияда ҳисобга олишни (оператив-сальдо ва бухгалтерлик услублари) ҳолатини аудит қилиш ва уларга баҳо бериш тестини ўтказиш. Очiq жойда сақланаётган қурилиш материалларини аудит қилишнинг ўзига хос хусусиятларини баҳолашга оид мисоллар ечиш. Тугалланмаган ишлаб чиқаришларни баҳолаш ва ҳисобга олиш аудитини ўтказиш бўйича масалалар кўриш*.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 12, 15, 20, 35.

3-мавзу. Қурилиш ташкилотларида бажарилган ишларни ҳисобга олиш. Ҳисоботларни тузиш ва тақдим этиш тартибини аудит қилишнинг хусусиятлари (2 соат).

Хўжалик ва пудрат усулида капитал қўйилмалар аудитини ташкиллаштириш тартибини муҳокама асосида амалий кўриб чиқиш. Хўжалик усулидаги капитал қўйилмалар аудитини ўтказишга оид мисоллар ечиш. Бажарилган ва буюртмачиларга топширилган қурилиш-монтаж ишлари ҳисобининг аудитини ўтказиш бўйича масала ечиш*.

Адабиётлар: 7, 8, 17, 20, 26, 35.

4-мавзу. Қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудит ўтказишнинг хусусиятлари (4 соат).

Қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудит ўтказишни режалаштириш. Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини аудит қилишнинг ўзига хос хусусиятларини ўрганиш масалалари. Қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудит ўтказиш бўйича дастлабки маълумотлар йиғиш ва таҳлил қилишни масалалар орқали ечиш*.

Адабиётлар: 8, 12, 17, 20, 26, 35.

5-мавзу. Қишлоқ хўжалиги корхоналарида харажатлар ҳисоби ва маҳсулотлар таннархи ҳамда молиявий натижаларни аниқлаш аудитининг хусусиятлари (2 соат).

Қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариш харажатларини туркумлаш ва аудитини ўтказиш бўйича масала ечиш. Ўсимликчилик ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулотлар таннархини аудит қилиш. Чорвачилик ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулотлар таннархи аудитини ўтказишга оид тестлар. Қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқарилган маҳсулотларни қабул қилиш, саралаш, сотишга тайёрлаш ва сотиш жараёнларини аудит қилиш бўйича мисоллар ечиш. Йиғма ҳисоботлар, молиявий ҳисоботлар ва унинг таркибини аудит қилиш масалалари. Қишлоқ хўжалигида ижара муносабатларини ҳисобга олиш, солиқ ва бошқа тўловларни ҳисоблаш аудити бўйича масала ечиш*.

Адабиётлар: 8, 15, 19, 20, 26, 35.

6-мавзу. Савдо-тижорат корхоналарида аудит ўтказиш тартиби (4 соат).

Улгуржи савдо корхоналарида товарлар бутлиги аудити. Омборларда, базалар ва бухгалтерияда товарларни ҳисобга олишнинг аудити мисоллари. Товарларни истеъмолчиларга ва воситачиларга сотиш муомалалари аудити. Чакана савдода сотиш муомалалари тўғрилиги аудитининг мисоллари. Касса муомалаларини аудит қилишнинг хусусиятларига оид тестлар*.

Адабиётлар: 4, 8, 12, 15, 19, 26, 35.

7-мавзу. Муомала харажатлари ва молиявий натижаларнинг аудити (2 соат).

Муомала харажатларини сотилган ва омборда қолган товарларнинг қийматига қўшиш тартибининг аудити мисоллари. Савдо ташкилотларининг бюджет ташкилотлари билан ҳисоблашишларини аудит қилишнинг ўзига хос хусусиятларига оид музокаралар. Ҳисоботларни тузиш ва тақдим этиш тартибини аудит қилиш тартиби ва мисоллари*.

Адабиётлар: 4, 7, 8, 12, 17, 20, 26, 35.

8-мавзу. Транспорт ташкилотларида аудит ўтказишнинг хусусиятлари (2 соат).

Бозор иқтисодиётига ўтишда транспорт ташкилотларида аудит ўтказишнинг вазифалари. Асосий воситалар аудитига тааллуқли масалалар ечиш. Ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш, юк, бажарилган иш ва хизматларнинг таннархини ҳисоблаш аудитига оид тестлар ечиш. Лизинг муомалалари аудитининг ўзига хос хусусиятларисида мунозара. Транспорт ташкилотларида фондлар ва молиявий натижаларни ҳисобга олиш аудитининг хусусиятлари ҳақида мунозаралар ўтказиш*.

Адабиётлар: 2, 4, 12, 15, 17, 20, 35.

*- берилган саволлар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

Лаборатория ишлари намунавий ўқув режада кўзда тутилмаган.

Курс (лойиха) ишлари намунавий ўқув режада кўзда тутилмаган.

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма-намойиш материаллари рўйхати:

- пудратчи ташкилотларда капитал қўйилмалар (инвестициялар)ни аудитига оид чизмалар;
- қурилиш корхоналарида материаллар, ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулот (иш, хизматлар) таннархини аудит қилиш тартибига доир чизмалар;
- қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудит ўтказишга доир жадваллар;
- қишлоқ хўжалиги корхоналарида харажатлар ҳисоби ва маҳсулотлар таннархи ҳамда молиявий натижаларни аниқлаш аудити бўйича жадваллар;
- савдо-тижорат корхоналарида аудит ўтказиш тартибига доир чизмалар;

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар, бўлимлар бўйича тузилган тестлар;
- ёзма иш вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича билимларни оширишда фойдаланиладиган интернет саҳифалари (<http://www.iasc.org.uk>, <http://www.aicpa.org>, <http://www.accountingweb.com>, <http://www.gaap.ru>, <http://www.auditinfo.ru>, <http://www.audit-yunikon.ru>).

Мультимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами, масалалар тўпламини CD-ROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- аудиторлик текширувларига доир масалаларни 1С: Проф. Бухгалтерия, Бухгалтерия (BC), Баланс, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, TopS Business Integrator, Hyperion Enterprise, WebTrust, SysTrust дастурларидан кенг фойдаланган ҳолда масалалар ечиш.

5. Ўзлаштириш назорати

Ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 60 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 20 соат маъруза, 20 соат амалий машғулот ва 20 соат мустақил таълим.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2005 йил 30 сентябрдаги 217-сонли буйруғи билан тасдиқланган «Олий таълим муассасаларида талабалар билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисида»ги муваққат Низомида кўрсатилганидек, талабанинг фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади:

- жорий баҳолаш (Ж.Б.);
- оралик баҳолаш (О.Б.);
- якуний баҳолаш (Я.Б.).

«Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича талабани семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади.

Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади:

- Ж.Б. – 43 балл;
- О.Б. – 42 балл;
- Я.Б. – 15 балл.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир баҳолаш турларидан тўпланган баллар йиғиндисига тенг бўлади.

Ж.Б.да фаннинг ҳар бир мавзуси бўйича талабанинг билими ва амалий кўникмаларини аниқлаб бориш назарда тутилади ва у амалий машғулотларида амалга оширилади.

О.Б.да фаннинг бир неча мавзуларини қамраб олган бўлими ёки қисми бўйича назарий машғулотлар ўтиб бўлингандан сўнг, талабанинг назарий билимлари баҳоланади ва унда талабанинг муайян саволга жавоб бериш ёки муаммони ечиш маҳорати ва қобилияти аниқланади. О.Б. маъруза дарсларида амалга оширилиши мумкин. «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича О.Б.лар 2 марта ўтказилади.

Бирор баҳолаш турини (ЖБ, ОБ) ўзлаштира олмаган (55 ва ундан кам балл тўплаган) талабага қайта ўзлаштириш учун муҳлат, одатда, навбатдаги шу назорат туригача белгиланади. Сўнгги ЖБ, ОБ турини қайта ўзлаштириш учун муҳлат ЯБгача белгиланади.

ЖБга ажратилган умумий балл ва ОБга ажратилган умумий баллдан саралаш балини тўплаган талабага ЯБга иштирок этиш ҳуқуқи берилади.

Я.Б. ёзма иш, оғзаки, тест ёки бошқа усулларда ўтказилади. Талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади. Унда талабанинг фанни ўзлаштириши 0-15 баллгача бўлган мезон асосида баҳоланади.

«Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидаги мезонларга асосан аниқланади

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш, ижодий фикрлай олиш, мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик, билмаслик.

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

«Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фанидан талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш

№	Кўрсаткичлар	Жорий баҳолашдаги максимал балл	Оралик баҳолашдаги максимал балл			Якуний баҳолашдаги максимал балл
		Жами	1-О.Б.	2-О.Б.	Жами	
1	Дарсга қатнашганлик даражаси	0-2	0-1	0-1	0-2	
2	Маъруза конспекти ва маърузада ўтилган мавзуларни ўзлаштирганлик даражаси		0-9	0-9	0-18	
3	Семинар дарсларига тайёргарлиги, адабиётлардан конспекти, сўзга чиқиши, масалани билиши ва баён этиш савияси	0-24				
4	Мустақил таълим топшириқларини бажариш, уларнинг мазмунини ўзлаштириш даражаси	0-12	0-9	0-9	0-18	
5	Илмий тўғаракда маъруза (реферат) билан чиқиши		0-2		0-2	
6	Газета ва журналларда мутахассисликка кириш фанига оид мақолалар билан чиқиши			0-3	0-3	
7	Мавзулар бўйича слайд, харита ва кўргазмали қуроллар тайёрлашдаги фаолияти	0-4				
8	Якуний баҳолаш оғзаки ёки тест усулида амалга оширилади.					15
	Жами	42,0	21,0	22,0	43,0	15,0

6. Адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар

1. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. -Т.: Ўзбекистон, 1997.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон буюк келажак сари. -Т.: Ўзбекистон, 1998.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Қонуни. 30 август 1996 йил. //Халқ сўзи, 12 сентябр 1996.
4. «Маҳсулотлар (ишлар, хизматлар)ни ишлаб чиқиш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисида» Низом (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасини 1999 йил 5 феврал 54-сонли қарори)
5. Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлигининг 1997 йил 15 январ 5-сонли буйруғи (Йиллик ва ярим йиллик ҳисоботларни тўлдириш тўғрисида).
6. Бухгалтерия ҳисобининг миллий стандартлари (БХМС). Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлиги, 1998.
7. Аудиторлик фаолияти миллий стандартлари (АФМС). Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлиги, 1998-2005.
8. Аудиторская деятельность: организации основы, стандарты, особенности отраслевого аудита. –М.: Финансы и статистика, 2000.
9. Белоцерковский В.И. Бухгалтерский учет и аудит в коммерческом банке. - М.: Финансы и статистика, 2005.
10. Дўсмуратов Р.Д. Аудит асослари.-Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2003.-612 с.
11. Карпова Т.П. Основы управленческого учёта: Учебное пособие -М.: ИНФРА-М, 1997.
12. Сотиволдиев А.С. Иткин Ю.М. Замонавий бухгалтерия ҳисоби (Янги счётлар режаси асосида). МБ ва АА-2002. 1-2 том.
13. Ризақулов А.А. Фермер хўжаликларида бухгалтерия ҳисоби. -Т.: Фан, 1998.
14. Власов В.М. Бухгалтерский учет в торговле. -М.; Финансы и статистика, 1996.
15. Гуломова. Ф. Бухгалтерия ҳисобидан қўлланма. -Т.: Мехнат 2001.
16. Ражабов Р.Р. Қишлоқ хўжалигида бухгалтерия ҳисоби. -Т.: Мехнат, 1999.
17. Маматов З.Т. ва бошқ. Аудит: Ўқув қўлланма.-Т.: Тошкент Ислон Университети. 2002.-280 б.
18. Санаев Н.С., Нарзиев Р. Аудит. -Т.: Ўқитувчи, 2001.
19. Палий В.Ф. Управленческий учет. -М.: Союз аудит, 1997.

Қўшимча адабиётлар

1. Ўз.Р. Аудит миллий стандартлар тўплами. 2004
2. Фрэнк Вуд. «Бухгалтерский учет для предпринимателей». -М.: ООО Аскери, 1996.

3. Гадоев. Э. Молиявий ҳисоботнинг концептуал асослари. Ўзбекистон Республикаси Молиявий Қонунлари, 1999 йил 2-сон.
4. «Солиқ ва божхона хабарлари» газетасининг 1995-2002 йил сонлари.
5. Панков Д. Бухгалтерский учет и анализ в зарубежных странах. -М.: Экоперспектива, 1998-238с.
6. Николаева О. Международные стандарты финансовой отчетности: -М.; УРСС, 2001 -264с.
7. Суйц В.П. Аудит: Общий, банковский, страховой. Учебник для вузов. - М.: ИНФРА-М, 2005. - 662 стр.
8. Терехов А.А. Аудит - М.: Финансы и статистика, 2001.
9. Ўз.Р. Аудит миллий стандартлар тўплами. 2004

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан
рўйхатга олинди

№ _____
“ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

Ректор А.Ваҳобов

“ ” _____ 200__ й.

**«ХАЛҚАРО АУДИТ ТИЗИМИ»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Олий таълимнинг 340 000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги:

5А340605 - «Халқаро молия»,

5А340707 – «Банк аудити»,

5А340902 - «Аудит»,

**5А340904 – «Ташқи иқтисодий фаолият ҳисоби ва таҳлили»
магистратура мутахассисликлари учун**

Тошкент - 2006 й.

«ХАЛҚАРО АУДИТ ТИЗИМИ» ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳаларидаги 5А340605 - «Халқаро молия», 5А340707 – «Банк аудити», 5А340902 - «Аудит», 5А340904 – «Ташқи иқтисодий фаолият ҳисоби ва таҳлили» магистратура йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастурда:

- халқаро аудит тизими ва унинг моделлари;
- халқаро аудиторлик ташкилотлари ва компаниялари, уларнинг ривожланиш тарихи;
- аудитнинг халқаро аудиторлик стандартлари;
- аудитнинг Ахлок кодекси;
- аудитнинг умумий, ишчи, ҳисобот ва махсус стандартлари;
- аудиторлик хулосаси ва ҳисоботини тузиш;
- Ўзбекистон Республикаси аудит тизимини халқаро миқёсда интеграциялаш масалаларига оид етарли даражада тизимлаштирилган билимларни бериш назарда тутилган.

Дастур «Аудит» кафедрасининг 2006 йил 2 июлдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

**«Аудит»
кафедраси мудири:**

Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Воҳобов

«Халқаро аудит тизими» фанидан ишчи ўқув дастури

1. «Халқаро аудит тизими» фанидан ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимооти

т/р	Фан мавзуларининг номи	Жами соатлар	5А340707 – «Банк аудити»			5А340605 - «Халқаро молия» 5А340902 - «Аудит», 5А340904 – «Ташқи иқтисодий фаолият ҳисоби ва таҳлили»			
			Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим	Жами соатлар	маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	«Халқаро аудит тизими» фанининг предмети, объекти ва методи	10	4	4	2	6	2	2	2
2.	Халқаро аудит тизими ва унинг моделлари	10	4	4	2	6	2	2	2
3.	Халқаро аудиторлик ташкилотлари ва компаниялари, уларнинг ривожланиш тарихи	10	4	4	2	6	2	2	2
4.	Аудитнинг халқаро аудиторлик стандартлари	10	4	4	2	6	2	2	2
5.	Аудитнинг Ахлоқ кодекси	10	4	4	2	6	2	2	2
6.	Аудитнинг умумий стандартлари	10	4	4	2	6	2	2	2
7.	Аудитнинг ишчи стандартлари	10	4	4	2	6	2	2	2
8.	Аудитнинг ҳисобот ва махсус стандартлари	10	4	4	2	6	2	2	2
9.	Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботини тузиш	10	4	4	2	6	2	2	2
10.	Ўзбекистон Республикаси аудит тизимини халқаро миқёсда интеграциялаш масалалари	10	4	4	2	6	2	2	2
	Жами	100	40	40	20	60	20	20	20

2. Маъруза дарсларининг тақсимланиши

1-мавзу. «Халқаро аудит тизими» фанининг предмети, объекти ва методи (2 соат)

«Халқаро аудит тизими» фани ва унинг аҳамияти. Фаннинг предмети ва объекти. «Халқаро аудит тизими» фанининг методи. «Халқаро аудит тизими» фанида анализ, синтез, индукция, дедукция ва бошқа усулларнинг қўлланилиши. «Халқаро аудит тизими» фанининг «Амалий аудит», «Молиявий ҳисоб-2», «Бошқарув ҳисоби-2», «Солиқлар ва тўловлар аудитининг хусусиятлари», «Бухгалтерия ҳисобининг халқаро стандартлари» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги.

2-мавзу. Халқаро аудит тизими ва унинг моделлари (2 соат)

Аудит ҳақида тушунча. Халқаро аудит тизими. Халқаро аудит тизимининг моделлари. Британ-Америка модели. Континентал модель. Жанубий Америка модели. Ғарбий Европа мамлакатларида аудиторлик фаолияти. МДХ давлатларида аудит фаолияти. *Марказий Осиё мамлакатларида аудитни унификациялаш масалалари.*

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

3-мавзу. Халқаро аудиторлик ташкилотлари ва компаниялари, уларнинг ривожланиш тарихи (2 соат)

Халқаро аудиторлик ташкилотлари. Бухгалтерия ҳисоби стандартлари бўйича кўмита (IASB), Халқаро бухгалтерлар федерацияси (IFAC), Халқаро аудиторлик амалиёти кўмитаси (IAIP)нинг фаолият йўналишлари. Халқаро аудиторлик компаниялари. «Катта олтилик» таркибига кирувчи аудиторлик компаниялари. Price Waterhouse, Arthur Andersen, KPMG, Ernst and Young, Coopers and Lybrand, Deloitte Touche Tohmatsu International аудиторлик компаниялари ва уларнинг фаолият йўналишлари. *МДХдаги йирик аудиторлик компаниялари: «Юникон», ФБК, «Альфа-аудит» ва бошқа аудиторлик компанияларининг фаолияти.*

Адабиётлар: 3, 5, 8, 10, 12.

4-мавзу. Аудитнинг халқаро аудиторлик стандартлари (2 соат)

Аудит стандартлари ҳақида тушунча. *Халқаро аудит стандартларини ишлаб чиқиш ва татбиқ этиш жараёни.* Аудит стандартларининг асосий таркибий қисмлари. Аудит стандартларининг турлари: умумий стандартлар, ишчи стандартлар, ҳисобот стандартлари, махсус стандартлар.

Адабиётлар: 4, 5, 8, 9, 10, 12, 13.

5-мавзу. Аудитнинг Ахлоқ кодекси (2 соат)

Ахлоқ меъёрлари ҳақида тушунча. Аудитнинг ахлоқ кодекси. *Ахлоқ кодексини ишлаб чиқиш тарихи.* Ахлоқ кодексининг тамойиллари. Мустақиллик, виждонлилик, конфиденциаллик. Умуминсоний меъёр ва тамойилларга амал қилиш, жамият қизиқишларини инобатга олиш. Аудиторнинг объективлиги ва эътиборлиги (зейраклиги). Аудиторнинг

касбий маҳорати. Солиқ муносабатлари. Профессионал хизмат учун ҳақ тўлаш. Аудиторлар ўртасидаги муносабатлар, ходимларнинг аудиторлик ташкилотлари билан муносабати. Нашр қилинадиган ахборот ва реклама. Профессионал хизматга алоқадор бўлмаган соҳада аудиторнинг ҳаракати. Халқаро фаолият.

Адабиётлар: 3, 14, 21, 28, 31, 34, 48.

6-мавзу. Аудитнинг умумий стандартлари (2 соат)

Аудитнинг асосий тамойиллари. Виждонлилик, объективлилик, мустақиллик, конфиденциаллик. Молиявий ҳисоботлар аудитининг мақсади ва ҳажми. *Аудитни ўтказишга розилик ҳақида аудиторлик ташкилотининг хат-мажбурияти.*

Адабиётлар: 2, 5, 6, 9, 11, 14.

7-мавзу. Аудитнинг ишчи стандартлари (2 соат)

Аудитни режалаштириш. Аудиторлик исботлаш. Аудитни ҳужжатлаштириш. Аудит давомида бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизими ўрганиш ва баҳолаш. *Бухгалтерия ҳисоботида ўзгаришлар бўлганда аудитор ҳатти-ҳаракати.* Эксперт хизматидан фойдаланиш. Аудиторлик танлаш. Аудит ўтказиш натижалари бўйича иқтисодий субъект раҳбарига аудиторнинг ёзма ахбороти.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 6, 9, 10, 11, 8.

8-мавзу. Аудитнинг ҳисобот ва махсус стандартлари (2 соат)

Молиявий ҳисоботни текширганлиги хусусида аудиторлик ҳисоботи. Бухгалтерия ҳисоботи тўғрисида аудиторлик хулосасини тузиш тартиби. *Аудиторлик хулосасининг имзолаш санаси ва бухгалтерия ҳисоботи тузилган ҳамда тақдим қилингандан кейинги санадан юз берадиган воқеаларни акс эттириши.* Банк аудити бўйича махсус стандартлар. Суғурта фаолияти аудити бўйича махсус стандартлар. Божхона аудити бўйича махсус стандартлар.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 5, 8, 9, 15,

9-мавзу. Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботини тузиш (2 соат)

Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботи. Аудиторлик ҳисоботининг тузилиши. Аудиторлик ҳисоботининг кириш қисми. Аудиторлик ҳисоботининг таҳлилий қисми. Аудиторлик ҳисоботининг якуний қисми. Аудиторлик ҳисоботи учун жавобгарлик. Аудиторлик хулосасининг тузилиши. Аудиторлик хулосасида адресат. Аудиторлик хулосасининг кириш қисми. Аудиторлик хулосасининг қайд этиш қисми. Аудиторлик хулосасининг якуний қисми. Аудиторлик хулосасининг санаси. *Аудиторлик хулосасидаги имзолар.* Аудиторлик хулосаларининг турлари. Ижобий аудиторлик хулосаси. Шартли ижобий аудиторлик хулосаси. Салбий аудиторлик хулосаси. Аудиторлик хулосасини тузишдан бош тортиш. Аудиторлик хулосасини тақдим этиш. Аудиторлик хулосаси учун жавобгарлик.

Адабиётлар: 4, 6, 7, 8, 10, 11, 16.

10-мавзу. Ўзбекистон Республикаси аудит тизимини халқаро миқёсда интеграциялаш масалалари (2 соат)

Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятининг ривожланиш босқичлари. Миллий аудит тизимининг меъёрий-ҳуқуқий базаси. Миллий аудиторлик стандартлари ва уни ишлаб чиқиш тартиби. Миллий аудит стандартларини халқаро стандартларга унификациялаш масалалари. Ўзбекистонда аудиторлик компаниялари фаолияти. *Миллий аудиторлик компанияларини халқаро аудиторлик компаниялари фаолияти мувофиқлаштириш масалалари.*

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 47, 50, 51, 52.

Курсивда берилган вазифалар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

3. Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. «Халқаро аудит тизими» фанининг предмети, объекти ва методи (2 соат)

«Халқаро аудит тизими» фани ва унинг аҳамияти. Фаннинг предмети ва объекти. «Халқаро аудит тизими» фанининг методи.* «Халқаро аудит тизими» фанида анализ, синтез, индукция, дедукция ва бошқа усулларнинг қўлланилиши. «Халқаро аудит тизими» фанининг «Амалий аудит», «Молиявий ҳисоб-2», «Бошқарув ҳисоби-2», «Солиқлар ва тўловлар аудитининг хусусиятлари», «Бухгалтерия ҳисобининг халқаро стандартлари» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 4, 11, 18, 32, 36, 41, 49.

2-мавзу. Халқаро аудит тизими ва унинг моделлари (2 соат)

Аудит ҳақида тушунча. Халқаро аудит тизими.* Халқаро аудит тизимининг моделлари хусусида суҳбат. Фарбий Европа мамлакатларида аудиторлик фаолияти бўйича суҳбат. МДХ давлатларида аудит фаолияти хусусида ҳамда Марказий Осиё мамлакатларида аудитни унификациялаш масалалари бўйича мунозара. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

3-мавзу. Халқаро аудиторлик ташкилотлари ва компаниялари, уларнинг ривожланиш тарихи (2 соат)

Халқаро аудиторлик ташкилотлари: Бухгалтерия ҳисоби стандартлари бўйича кўмита (IASB), Халқаро бухгалтерлар федерацияси (IFAC), Халқаро аудиторлик амалиёти кўмитаси (IAAP)нинг фаолият йўналишлари.* Халқаро аудиторлик компаниялари ва «Катта олтилик» таркибига кирувчи аудиторлик компаниялари: Price Waterhouse, Arthur Andersen, KPMG, Ernst and Young, Coopers and Lybrand, Deloitte Touche Tohmatsu International аудиторлик компаниялари ҳамда уларнинг фаолият йўналишлари бўйича мунозара. МДХдаги йирик аудиторлик компаниялари: «Юникон», ФБК, «Альфа-аудит» ва бошқа аудиторлик компанияларининг фаолияти бўйича суҳбат. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 3, 5, 8, 10, 12.

4-мавзу. Аудитнинг халқаро аудиторлик стандартлари (2 соат)

Аудит стандартлари хусусида суҳбат. Халқаро аудит стандартларини ишлаб чиқиш ва татбиқ этиш жараёни ҳамда аудит стандартларининг асосий таркибий қисмлари.* Аудит стандартларининг турлари: умумий стандартлар, ишчи стандартлар, ҳисобот стандартлари, махсус стандартларни муҳокама қилиш. Аудиторлик стандартларининг қўлланилиши бўйича мунозара. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 4, 5, 8, 9, 10, 12, 13.

5-мавзу. Аудитнинг Ахлоқ кодекси (2 соат)

Ахлоқ меъёрлари хусусида суҳбат. Аудитнинг ахлоқ кодекси ва унинг тамойиллари.* Умуминсоний меъёр ва тамойилларга амал қилиш, жамият қизиқишларини инобатга олиш, аудиторнинг объективлиги ва эътиборлиги (зийраклиги), аудиторнинг касбий маҳорати, солиқ муносабатлари, ходимларнинг аудиторлик ташкилотлари билан муносабати ва халқаро фаолиятга доир масалалар бўйича суҳбат. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 3, 14, 21, 28, 31, 34, 48.

6-мавзу. Аудитнинг умумий стандартлари (2 соат)

Аудитнинг асосий тамойилларини муҳокама қилиш. Виждонлилик, объективлилик, мустақиллик, конфиденциаллик каби тамойилларнинг амалиётда қўлланилиш даражасига баҳо бериш.* Молиявий ҳисоботлар аудитининг мақсади ва ҳажми ҳамда аудитни ўтказишга розилик ҳақида аудиторлик ташкилотининг хат-мажбурияти бўйича суҳбат. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 2, 5, 6, 9, 11, 14.

7-мавзу. Аудитнинг ишчи стандартлари (2 соат)

Аудитни режалаштириш, аудиторлик исботлаш, аудитни хужжатлаштириш каби масалаларни муҳокама қилиш. Аудит давомида бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизими ўрганиш ва баҳолашга доир масалалар ечиш.* Бухгалтерия ҳисоботида ўзгаришлар бўлганида аудиторнинг ҳатти-ҳаракати, эксперт хизматидан фойдаланиш ва аудиторлик танлаш бўйича суҳбат. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 6, 9, 10, 11, 8.

8-мавзу. Аудитнинг ҳисобот ва махсус стандартлари (2 соат)

Молиявий ҳисоботни текширганлиги хусусида аудиторлик ҳисоботининг лойиҳасини тузиб чиқиш.* Бухгалтерия ҳисоботи тўғрисида аудиторлик хулосасини тузиш тартиби ҳамда аудиторлик хулосасини имзолаш санаси ва бухгалтерия ҳисоботи тузилган ҳамда тақдим қилингандан кейинги санадан юз берадиган воқеаларни акс эттириш бўйича суҳбат. Банк аудити бўйича махсус стандартлар, суғурта фаолияти аудити бўйича махсус стандартлар ва божхона аудити бўйича махсус стандартларнинг қўлланилиш тартибини ўрганиб чиқиш. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 5, 8, 9, 15,

9-мавзу. Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботини тузиш (2 соат)

Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботи бўйича суҳбат. Аудиторлик ҳисоботининг кириш қисми, таҳлилий қисми ва якуний қисмини расмийлаштиришга доир мисоллар ечиш.* Аудиторлик ҳисоботи учун жавобгарлик хусусида мунозара. Аудиторлик хулосасининг кириш қисми, қайд этиш қисми ва якуний қисмини расмийлаштириш бўйича мисоллар ечиш. Ижобий аудиторлик хулосаси, шартли ижобий аудиторлик хулосаси, салбий

аудиторлик хулосаси ва аудиторлик хулосасини тузишдан бош тортиш ҳолатлари бўйича мунозара ўтказиш ва мисоллар ечиш. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 4, 6, 7, 8, 10, 11, 16.

10-мавзу. Ўзбекистон Республикаси аудит тизимини халқаро миқёсда интеграциялаш масалалари (2 соат)

Ўзбекистон Республикасида аудиторлик фаолиятининг ривожланиши бўйича суҳбат. Миллий аудиторлик стандартлари ва уни ишлаб чиқиш тартиби.* Миллий аудит стандартларини халқаро стандартларга унификациялаш масалалари бўйича суҳбат. Ўзбекистонда аудиторлик компаниялари фаолиятини муҳокама қилиш. Миллий аудиторлик компанияларини халқаро аудиторлик компаниялари фаолияти мувофиқлаштириш масалалари бўйича мунозара. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 1, 2, 3, 4, 5, 47, 50, 51, 52.

*- берилган саволлар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

Курс иши мавзулари

1. Марказий Осиё мамлакатларида аудитни унификациялаш масалалари.
2. МДХдаги йирик аудиторлик компаниялари: «Юникон», ФБК, «Альфа-аудит» ва бошқа аудиторлик компанияларининг фаолияти.
3. Халқаро аудит стандартларини ишлаб чиқиш ва татбиқ этиш жараёни.
4. Ахлоқ кодексини ишлаб чиқиш тарихи.
5. Аудитни ўтказишга розилик ҳақида аудиторлик ташкилотининг хат-мажбурияти.
6. Бухгалтерия ҳисоботида ўзгаришлар бўлганида аудиторнинг ҳатти-ҳаракати.
7. Аудиторлик хулосасини имзолаш санаси ва бухгалтерия ҳисоботи тузилган ҳамда тақдим қилингандан кейинги санадан юз берадиган воқеаларни акс эттириш.
8. Аудиторлик хулосасидаги имзолар.
9. Миллий аудиторлик компанияларини халқаро аудиторлик компаниялари фаолияти мувофиқлаштириш масалалари.
10. Маълумотларни электрон қайта ишлаш (МЭҚ) шароитида аудиторлик текширувини ўтказишнинг ўзига хос хусусиятлари.
11. Аудитнинг компьютерлаштирилган усуллари.
12. Статистик танлов усуллари.
13. Танловда таваккалчилик.
14. Хатоларни башорат қилиш.
15. Танловни танлаш усуллари.
16. Раҳбариятга тушунтириш хати.
17. Аудиторнинг махсус ҳисоботлари.
18. Фаолият кўрсатувчи корхоналар.
19. Ноаниқ кўрсаткичларга бухгалтерлик баҳоси.
20. Бухгалтерлик баҳосига аудит баҳоси.
21. Бухгалтерлик баҳосини аудит этиш босқичлари.
22. Истиқболдаги молиявий ахборотлардан фойдаланиш.
23. Ўз таваккалчилигига ва назорат таваккалчилигига баҳо ҳамда унинг мустақил амалга таъсири.

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма-намойиш материаллари рўйхати:

- халқаро аудит тизими ва унинг моделларини ифода этувчи чизмалар;
- халқаро аудиторлик ташкилотлари ва компанияларига оид статистик кўринишдаги жадваллар;
- аудитнинг халқаро аудиторлик стандартларига доир чизмалар;
- аудитнинг Ахлоқ кодексига доир чизмалар;
- аудитнинг умумий, ишчи, ҳисобот ва махсус стандартларини ифода этувчи ишчи жадваллар;
- Price Waterhouse, KPMG, Ernst and Young, Coopers and Lybrand, Deloitte Touche Tohmatsu International аудиторлик компаниялари томонидан тузилган аудиторлик хулосалари ва ҳисоботлари;

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар, бўлимлар бўйича тузилган тестлар;
- ёзма иш вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича билимларни оширишда фойдаланиладиган интернет саҳифалари (<http://www.iasc.org.uk>, <http://www.aicpa.org>, <http://www.accountingweb.com>, <http://www.gaap.ru>, <http://www.auditinfo.ru>, <http://www.audit-yunikon.ru>).

Мультимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами, масалалар тўпламини CD-ROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- аудиторлик текширувларига доир масалаларни 1С: Проф. Бухгалтерия, Бухгалтерия (BC), Баланс, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, TopS Business Integrator, Hyperion Enterprise, WebTrust, SysTrust дастурларидан кенг фойдаланган ҳолда масалалар ечиш.

5. Ўзлаштириш назорати

«Банк аудити» мутахассислигида ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 100 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 40 соат маъруза, 40 соат амалий машғулот ва 20 соат мустақил таълим. «Аудит» ва «Ташқи иқтисодий фаолият ҳисоби ва таҳлили» мутахассисликларида ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 60 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 20 соат маъруза, 20 соат амалий машғулот ва 20 соат мустақил таълим.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2005 йил 30 сентябрдаги 217-сонли буйруғи билан тасдиқланган «Олий таълим муассасаларида талабалар билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисида»ги муваққат Низомида кўрсатилганидек, талабанинг фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади:

- жорий баҳолаш (Ж.Б.);
- оралик баҳолаш (О.Б.);
- якуний баҳолаш (Я.Б.).

«Халқаро аудит тизими» фани бўйича талабани семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади.

Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади:

- Ж.Б. – 43 балл;
- О.Б. – 42 балл;
- Я.Б. – 15 балл.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир баҳолаш турларидан тўпланган баллар йиғиндисига тенг бўлади.

Ж.Б.да фаннинг ҳар бир мавзуси бўйича талабанинг билими ва амалий кўникмаларини аниқлаб бориш назарда тутилади ва у амалий машғулотларида амалга оширилади.

О.Б.да фаннинг бир неча мавзуларини қамраб олган бўлими ёки қисми бўйича назарий машғулотлар ўтиб бўлингандан сўнг, талабанинг назарий билимлари баҳоланади ва унда талабанинг муайян саволга жавоб бериш ёки муаммони ечиш маҳорати ва қобилияти аниқланади. О.Б. маъруза дарсларида амалга оширилиши мумкин. «Халқаро аудит тизими» фани бўйича О.Б.лар 2 марта ўтказилади.

Бирор баҳолаш турини (ЖБ, ОБ) ўзлаштира олмаган (55 ва ундан кам балл тўплаган) талабага қайта ўзлаштириш учун муҳлат, одатда, навбатдаги шу назорат туригача белгиланади. Сўнгги ЖБ, ОБ турини қайта ўзлаштириш учун муҳлат ЯБгача белгиланади.

ЖБга ажратилган умумий балл ва ОБга ажратилган умумий баллдан саралаш балини тўплаган талабага ЯБга иштирок этиш ҳуқуқи берилади.

Я.Б. ёзма иш, оғзаки, тест ёки бошқа усулларда ўтказилади. Талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади. Унда талабанинг фанни ўзлаштириши 0-15 баллгача бўлган мезон асосида баҳоланади.

«Халқаро аудит тизими» фани бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидаги мезонларга асосан аниқланади

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш, ижодий фикрлай олиш, мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик, билмаслик.

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

«Халқаро аудит тизими» фанидан талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш

№	Кўрсаткичлар	Жорий баҳолашдаги максимал балл	Оралик баҳолашдаги максимал балл			Якуний баҳолашдаги максимал балл
		Жами	1-О.Б.	2-О.Б.	Жами	
1	Дарсга қатнашганлик даражаси	0-2	0-1	0-1	0-2	
2	Маъруза конспекти ва маърузада ўтилган мавзуларни ўзлаштирганлик даражаси		0-9	0-9	0-18	
3	Семинар дарсларига тайёргарлиги, адабиётлардан конспекти, сўзга чиқиши, масалани билиши ва баён этиш савияси	0-24				
4	Мустақил таълим топшириқларини бажариш, уларнинг мазмунини ўзлаштириш даражаси	0-12	0-9	0-9	0-18	
5	Илмий тўғаракда маъруза (реферат) билан чиқиши		0-2		0-2	
6	Газета ва журналларда мутахассисликка кириш фанига оид мақолалар билан чиқиши			0-3	0-3	
7	Мавзулар бўйича слайд, харита ва кўргазмали қурооллар тайёрлашдаги фаолияти	0-4				
8	Якуний баҳолаш оғзаки ёки тест усулида амалга оширилади.					15
	Жами	42,0	21,0	22,0	43,0	15,0

6. Адабиётлар рўйхати

6.1. Асосий адабиётлар

1. Каримов И.А. Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида. -Т.: Ўзбекистон, 1995. 269 б.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ҳамда тараққиёт кафолатлари. -Т.: Ўзбекистон, 1997. 325 б.
3. Ўзбекистон Республикаси Аудит Миллий Стандартлари. -Т.: //Солиқ тўловчининг журнали, №7-8-9-10. 1999й, №1. 2000 йил сонлари.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуни (янги таҳрири) 2000 йил 26 май қонуни. Ўзбекистоннинг янги Қонунлари. №23. -Т.: Адолат, 2001.
5. Аудиторлик фаолиятини такомиллаштириш ва аудиторлик текширишларнинг аҳамиятини ошириш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 22.09.2000 йил Қарори. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг Қарорлар тўплами. №9. 2000.
6. Аудит безопасности фирмы: Теория и практика. Учебное пособие для студентов. - М.: Парадигма, 2005. - 352 стр.
7. Белоцерковский В.И. Бухгалтерский учет и аудит в коммерческом банке. Учебное пособие. - М.: Экономика, 2005. - 294 стр.
8. Грачева М.Е. Международные стандарты аудита (МСА): Учебное пособие. - М.: Издательство ПРИОР, 2005. - 100 стр.
9. Жарыгласова Б.Т. Международные стандарты аудита. Учебное пособие. - М.: НОРУС, 2005. - 400 стр.
10. Мазуренко А.А. Зарубежный бухгалтерский учет и аудит. Учебное пособие. - М.: КНОРУС, 2005. - 240 стр.
11. Международные стандарты аудита. Проект по развитию предпринимательства. –Т.: НАБА, 2005.
12. Мезенцева Т.М. Методология и организация аудита в странах СНГ. – М.: «Полоцк», 1995. 255 с.
13. Подольский В.И. Аудит. – М.: ЮНИТИ, 2001.

6.2. Қўшимча адабиётлар

1. Камышанов П.И. Практическое пособие по аудиту. -М.: «ИНФРА-М». 1998. -522с.
2. Кармайл Д.Р. Бенис М. Стандарты и нормы аудита. Пер. с англ. – М.: Аудит, ЮНИТИ 1995 527 с.
3. Кирушева Г.А. Методы проведения аудиторской проверки для российского аудита. -М.: «ДИС», 1995. 260 с.
4. Ковалева О.В., Константинов Ю.П. Аудит. Организация аудиторской деятельности. Методика проведения аудиторской проверки. М.: «ПРИОР» 1999.-272с.
5. Попова Т.Д. Внутренний контроль и аудит издержек. –М.: «ИНФРА-М», 2001.

6. Смекалов П.В. Терехов А.А. Теория и практика аудита. – Санкт-Петербург.: СПб госагроуниверситет и АОЗТ «Балтийский аудит», 1995. 218 с.
7. Сотникова Л.В. Оценка состояния внутреннего аудита: Практическое пособие. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. - 144 стр.
8. Суйц В.П. Аудит: Общий, банковский, страховой. Учебник для вузов. - М.: ИНФРА-М, 2005. - 662 стр.
9. Терехов А.А. Аудит - М.: Финансы и статистика, 2001.
10. Шеремет А.Д. Аудит. – М.: Финансы и статистика, 1996.
11. Шешукова Т.Г. Аудит: теория и практика применения международных стандартов. Учебное пособие. - М.: Финансы и статистика, 2005
12. <http://www.apb.org.uk> (Auditing Practices Board).
13. <http://www.nao.gov.uk> (UK National Audit Office).
14. <http://www.iaa.org.uk> (The Institute of Internal Auditors-United Kingdom).
15. <http://www.iasc.org.uk> (International Accounting Standards Committee).
16. <http://www.aicpa.org/index.htm> (American Institute of Certified Public Accountants).
17. <http://www.rbc.ru/consulting/>
18. http://www.findarticles.com/cf_dls/PI/subject.jhtml?topic=bus
19. <http://www.nysscpa.org/cpajournal/2001/0300/soon.htm>
20. <http://www.interface.ru/>
21. <http://www.cfin.ru/ias/overview-5.shtml>

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан
рўйхатга олинди

№ _____
“ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

Ректор А.Ваҳобов

“ ” _____ 200__ й.

**«ИНВЕСТИЦИЯЛАР АУДИТИ ВА БАҲОЛАШ»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Олий таълимнинг 340 000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги:

5А340707 – «Банк аудити»,

5А340902 - «Аудит»,

**5А340904 – «Ташқи иқтисодий фаолият ҳисоби ва таҳлили»
магистратура мутахассисликлари учун**

Тошкент - 2006 й.

«ИНВЕСТИЦИЯЛАР АУДИТИ ВА БАҲОЛАШ» ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳаларидаги 5А340707 – «Банк аудити», 5А340902 – «Аудит», 5А340904 – «Ташқи иқтисодий фаолият ҳисоби ва таҳлили» магистратура йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастурда:

- инвестициялар ҳақида тушунча ва инвестициялар бозорининг иштирокчилари;
- инвестиция компанияларида бухгалтерия ҳисобининг ўзига хос хусусиятлари;
- қимматли қоғозларни баҳолаш ва инвентаризация қилиш тартиби;
- инвестиция компанияларида акция, облигация ва бошқа қимматли қоғозларнинг бухгалтерия ҳисоби;
- қимматли қоғозларга кўйилган кўйилмаларнинг кадрсизланишини қопловчи ресурсларни тузиш;
- инвестиция компанияларида аудиторлик текширувнинг ўзига хос хусусиятлари;
- инвестиция компанияларида устав капиталини шаклланиши ва қимматли қоғозлар билан бўладиган ички операцияларнинг аудиторлик текширувига оид етарли даражада тизимлаштирилган билимларни бериш назарда тутилган.

Дастур «Аудит» кафедрасининг 2006 йил 2 июлдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

**«Аудит»
кафедраси мудири:**

Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Воҳобов

«Инвестициялар аудити ва баҳолаш» фанидан ишчи ўқув дастури
1. «Инвестиция аудитилар ва баҳолаш» фанидан ўтиладиган мавзулар ва
улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг
тақсимоти

т/р	Фан мавзуларининг номи	Жами соатлар	5А340707 – «Банк аудити», 5А340902 – «Аудит», 5А340904 – «Ташқи иқтисодий фаолият ҳисоби ва таҳлили»		
			Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6
1.	Инвестиция ҳақида тушунча ва унинг турлари	12	4	4	4
2.	Инвестициялар ҳисоби ва аудитининг муаммолари	6	2	2	2
3.	Капитал инвестицияларни баҳолаш ва унинг аудити	6	2	2	2
4.	Молиявий инвестицияларни баҳолаш	6	2	2	2
5.	Инвестициялар аудитини режалаштириш	6	2	2	2
6.	Молиявий инвестициялар аудитини ташкил қилиш тартиби	12	4	4	4
7.	Молиявий инвестициялар аудитини ўтказиш тартиби	12	4	4	4
	Жами	60	20	20	20

2. Маъруза дарсларининг тақсимланиши

1-мавзу. Инвестиция ҳақида тушунча ва унинг турлари (4 соат)

Бозор иқтисодиёти шароитида инвестицияларнинг иқтисодиётда тутган ўрни. Инвестиция тушунчаси, унинг мазмуни ва моҳияти. Инвестицияларнинг турлари ва шакллари. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги Қонуни. *Узоқ муддатли молиявий инвестициялар ва унинг таснифи. Қисқа муддатли молиявий инвестициялар ва унинг таснифи.*

Адабиётлар: 1, 2, 4, 5, 6, 8, 11, 15.

2-мавзу. Инвестициялар ҳисоби ва аудитининг муаммолари (2 соат)

Инвестицион фаолиятни меъёрий тартибга солиш тизими. Инвестицион фаолиятни амалга оширишда бухгалтерия ҳисоби ва аудитнинг тутган ўрни. Инвестициялар ҳисобининг услубий муаммолари. *Инвестициялар аудитининг услубий муаммолари.*

Адабиётлар: 2, 3, 5, 8, 11, 14.

3-мавзу. Капитал инвестицияларни баҳолаш ва унинг аудити (2 соат)

Капитал инвестицияларни бухгалтерияда ҳисобга олиш. Тугалланмаган курилиш ва ўрнатишга мўлжалланган жиҳозларни баҳолаш. *Фоишлар бўйича харажатларни капиталлаштириш.* Инвестицияларга доир пул оқимларини дисконтлаштириш. Капитал инвестициялар аудитининг хусусиятлари.

Адабиётлар: 3, 4, 5, 7, 8, 11, 13.

4-мавзу. Молиявий инвестицияларни баҳолаш (2 соат)

Узоқ муддатли молиявий инвестицияларни туркумлаш ва баҳолаш. Қимматли қоғозларни баҳолаш турлари. Қайта баҳолашни ҳисобга олган қиймат. *Қимматли қоғозлар портфели асосида аниқланадиган харид ва жорий қийматлар юзасидан энг кам баҳо.* Инвестицияларни дисконтлаш.

Адабиётлар: 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 15.

5-мавзу. Инвестициялар аудитини режалаштириш (2 соат)

Инвестициялар аудитини режалаштиришнинг мақсади, вазифалари, босқичлари ва асосий тамойиллари. Инвестициялар аудитининг режасини тузиш. Аудит ўтказиш муддати ва ишларнинг давомийлиги. *Инвестициялар аудитининг дастурини тузиш.*

Адабиётлар: 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13.

6-Мавзу: Молиявий инвестициялар аудитини ташкил қилиш тартиби (4 соат)

Молиявий инвестициялар аудитининг хусусиятлари, мақсади ва вазифалари. *Молиявий инвестицияларни аудиторлик текширувидан ўтказишда қўлланиладиган маълумот манбалари.* Молиявий инвестицияларни инвентаризациядан ўтказиш ва олдин ўтказилган инвентаризациялар тўғрилигини текшириш. Корхона активларини молиявий инвестициялар

қаторига олиб боришнинг тўғрилиги. Молиявий инвестицияларни инвентаризация қилиш. Молиявий инвестициялар инвентаризацияси натижаларини умумлаштириш

Адабиётлар: 4, 5, 6, 7, 8, 11, 15.

7-Мавзу: Молиявий инвестициялар аудитини ўтказиш тартиби (4 соат)

Молиявий инвестициялар ҳисобига доир дастлабки ҳужжатларнинг расмийлаштирилишини текшириш. Қимматли қоғозларни баҳолашнинг тўғрилигини текшириш. *Қимматли қоғозларнинг аналитик ҳисоби, кирими ва чиқимига доир муомалаларни текшириш.* Молиявий инвестицияларни ҳисобдан чиқаришга доир муомалалар бўйича солиқ қонунчилигига риоя қилинишини текшириш. Қимматли қоғозлар қадрсизланишининг олдини олиш мақсадида резерв ташкил этишга доир муомалаларнинг тўғрилигини текшириш. Молиявий инвестицияларнинг даромадлилиги, олинган даромадларнинг тўлиқ акс этирилиши ва солиққа тортилишини текшириш. Молиявий инвестициялар аудити натижаларини умумлаштириш.

Адабиётлар: 2, 3, 4, 5, 8, 10, 12, 13, 14, 16.

Курсивда берилган вазифалар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

3. Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Инвестиция ҳақида тушунча ва унинг турлари (4 соат)

Бозор иқтисодиёти шароитида инвестицияларнинг иқтисодиётда тутган ўрни. Инвестиция тушунчаси, унинг мазмуни ва моҳияти. Инвестицияларнинг турлари ва шакллари.* Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги Қонуни. Узоқ муддатли молиявий инвестициялар ва унинг таснифи. Қисқа муддатли молиявий инвестициялар ва унинг таснифи

Адабиётлар: 1, 2, 4, 5, 6, 8, 11, 15.

2-мавзу. Инвестициялар ҳисоби ва аудитининг муаммолари (2 соат)

Инвестицион фаолиятни меъёрий тартибга солиш тизими. Инвестиция фаолиятни амалга оширишда бухгалтерия ҳисоби ва аудитнинг тутган ўрни. Инвестициялар ҳисобининг услубий муаммолари. Инвестициялар аудитининг услубий муаммолари. *

Адабиётлар: 2, 3, 5, 8, 11, 14.

3-мавзу. Капитал инвестицияларни баҳолаш ва унинг аудити (2 соат)

Капитал инвестицияларни бухгалтерияда ҳисобга олиш. Тугалланмаган курилиш ва ўрнатишга мўлжалланган жиҳозларни баҳолаш. Фоизлар бўйича харажатларни капиталлаштириш.* Инвестицияларга доир пул оқимларини дисконтлаштириш. Капитал инвестициялар аудитининг хусусиятлари.

Адабиётлар: 3, 4, 5, 7, 8, 11, 13.

4-мавзу. Молиявий инвестицияларни баҳолаш (2 соат)

Узоқ муддатли молиявий инвестицияларни туркумлаш ва баҳолаш. Қимматли қоғозларни баҳолаш турлари. Қайта баҳолашни ҳисобга олган қиймат. Қимматли қоғозлар портфели асосида аниқланадиган харид ва жорий қийматлар юзасидан энг кам баҳо. Инвестицияларни дисконтлаш.*

Адабиётлар: 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 15.

5-мавзу. Инвестициялар аудитини режалаштириш (2 соат)

Инвестициялар аудитини режалаштиришнинг мақсади, вазифалари, босқичлари ва асосий тамойиллари. Инвестициялар аудитининг режасини тузиш.* Аудит ўтказиш муддати ва ишларнинг давомийлиги. Инвестициялар аудитининг дастурини тузиш.

Адабиётлар: 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13.

6-Мавзу: Молиявий инвестициялар аудитини ташкил қилиш тартиби (4 соат)

Молиявий инвестициялар аудитининг хусусиятлари, мақсади ва вазифалари. Молиявий инвестицияларни аудиторлик текширувидан ўтказишда қўлланиладиган маълумот манбалари.* Молиявий инвестицияларни инвентаризациядан ўтказиш ва олдин ўтказилган инвентаризациялар тўғрилигини текшириш. Корхона активларини молиявий инвестициялар

қаторига олиб боришнинг тўғрилиги. Молиявий инвестицияларни инвентаризация қилиш. Молиявий инвестициялар инвентаризацияси натижаларини умумлаштириш.

Адабиётлар: 4, 5, 6, 7, 8, 11, 15.

7-Мавзу: Молиявий инвестициялар аудитини ўтказиш тартиби (4 соат)

Молиявий инвестициялар ҳисобига доир дастлабки ҳужжатларнинг расмийлаштирилишини текшириш. Қимматли қоғозларни баҳолашнинг тўғрилигини текшириш. Қимматли қоғозларнинг аналитик ҳисоби кирими ва чиқимига доир муомалаларни текшириш.* Молиявий инвестицияларни ҳисобдан чиқаришга доир муомалалар бўйича солиқ қонунчилигига риоя қилинишини текшириш. Қимматли қоғозлар қадрсизланишининг олдини олиш мақсадида резерв ташкил этишга доир муомалаларнинг тўғрилигини текшириш. Молиявий инвестицияларнинг даромадлилиги, олинган даромадларнинг тўлиқ акс эттирилиши ва солиққа тортилишини текшириш. Молиявий инвестициялар аудити натижаларини умумлаштириш.

Адабиётлар: 2, 3, 4, 5, 8, 10, 12, 13, 14, 16.

*- берилган саволлар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича намунавий кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма-намойиш материаллари рўйхати:

- инвестициялар ва инвестициялар бозорининг иштирокчиларини ифода этувчи чизмалар;
- инвестиция компанияларида бухгалтерия ҳисобининг ўзига хос хусусиятларини англатувчи чизмалар;
- қимматли қоғозларни баҳолаш ва инвентаризация қилиш тартибига доир жадваллар;
- инвестиция компанияларида акция, облигация ва бошқа қимматли қоғозларнинг бухгалтерия ҳисобига оид жадваллар;
- қимматли қоғозларга қўйилган қўйилмаларнинг кадрсизланишини қопловчи ресурсларни тузишга оид ишчи жадваллар;
- инвестиция компанияларида аудиторлик текширувнинг ўзига хос хусусиятларини ифода этувчи чизмалар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар, бўлимлар бўйича тузилган тестлар;
- ёзма иш вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича билимларни оширишда фойдаланиладиган интернет саҳифалари (<http://www.iasc.org.uk>, <http://www.aicpa.org>, <http://www.accountingweb.com>, <http://www.gAAP.ru>, <http://www.auditinfo.ru>, <http://www.audit-yunikon.ru>).

Мультимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами, масалалар тўпламини CD-ROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- аудиторлик текширувларига доир масалаларни 1С: Проф. Бухгалтерия, Бухгалтерия (BC), Баланс, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, TopS Business Integrator, Hyperion Enterprise, WebTrust, SysTrust дастурларидан кенг фойдаланган ҳолда масалалар ечиш.

5. Ўзлаштириш назорати

Ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 60 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 20 соат маъруза, 20 соат амалий машғулот ва 20 соат мустақил таълим.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2005 йил 30 сентябрдаги 217-сонли буйруғи билан тасдиқланган «Олий таълим муассасаларида талабалар билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисида»ги муваққат Низомида кўрсатилганидек, талабанинг фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади:

- жорий баҳолаш (Ж.Б.);
- оралик баҳолаш (О.Б.);
- якуний баҳолаш (Я.Б.).

«Инвестициялар аудити ва баҳолаш» фани бўйича талабани семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади.

Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади:

- Ж.Б. – 43 балл;
- О.Б. – 42 балл;
- Я.Б. – 15 балл.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир баҳолаш турларидан тўпланган баллар йиғиндисига тенг бўлади.

Ж.Б.да фаннинг ҳар бир мавзуси бўйича талабанинг билими ва амалий кўникмаларини аниқлаб бориш назарда тутилади ва у амалий машғулотларида амалга оширилади.

О.Б.да фаннинг бир неча мавзуларини қамраб олган бўлими ёки қисми бўйича назарий машғулотлар ўтиб бўлингандан сўнг, талабанинг назарий билимлари баҳоланади ва унда талабанинг муайян саволга жавоб бериш ёки муаммони ечиш маҳорати ва қобилияти аниқланади. О.Б. маъруза дарсларида амалга оширилиши мумкин. «Инвестициялар аудити ва баҳолаш» фани бўйича О.Б.лар 2 марта ўтказилади.

Бирор баҳолаш турини (ЖБ, ОБ) ўзлаштира олмаган (55 ва ундан кам балл тўплаган) талабага қайта ўзлаштириш учун муҳлат, одатда, навбатдаги шу назорат туригача белгиланади. Сўнгги ЖБ, ОБ турини қайта ўзлаштириш учун муҳлат ЯБгача белгиланади.

ЖБга ажратилган умумий балл ва ОБга ажратилган умумий баллдан саралаш балини тўплаган талабага ЯБга иштирок этиш ҳуқуқи берилади.

Я.Б. ёзма иш, оғзаки, тест ёки бошқа усулларда ўтказилади. Талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади. Унда талабанинг фанни ўзлаштириши 0-15 баллгача бўлган мезон асосида баҳоланади.

«Инвестициялар аудити ва баҳолаш» фани бўйича талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидаги мезонларга асосан аниқланади

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш, ижодий фикрлай олиш, мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик, билмаслик.

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

«Инвестициялар аудити ва баҳолаш» фанидан талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш

№	Кўрсаткичлар	Жорий баҳолашдаги максимал балл	Оралик баҳолашдаги максимал балл			Якуний баҳолашдаги максимал балл
		Жами	1-О.Б.	2-О.Б.	Жами	
1	Дарсга қатнашганлик даражаси	0-2	0-1	0-1	0-2	
2	Маъруза конспекти ва маърузада ўтилган мавзуларни ўзлаштирганлик даражаси		0-9	0-9	0-18	
3	Семинар дарсларига тайёргарлиги, адабиётлардан конспекти, сўзга чиқиши, масалани билиши ва баён этиш савияси	0-24				
4	Мустақил таълим топшириқларини бажариш, уларнинг мазмунини ўзлаштириш даражаси	0-12	0-9	0-9	0-18	
5	Илмий тўғаракда маъруза (реферат) билан чиқиши		0-2		0-2	
6	Газета ва журналларда мутахассисликка кириш фанига оид мақолалар билан чиқиши			0-3	0-3	
7	Мавзулар бўйича слайд, харита ва кўргазмали қуроллар тайёрлашдаги фаолияти	0-4				
8	Якуний баҳолаш оғзаки ёки тест усулида амалга оширилади.					15
	Жами	42,0	21,0	22,0	43,0	15,0

6. Адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар

1. Каримов И.А. Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ҳамда 2001 йилда иқтисодиётни эркинлаштириш ва ислохотларни чуқурлаштириш йўналишларига бағишланган мажлисдаги маърузаси. //Ватанпарвар, 2001 йил 20 февраль. Ўзбекистон Республикасининг "Қимматли қоғозлар ва фонд биржаси тўғрисида"ги Қонуни 1993 йил 2 сентябрь, ўзгартириш ва қўшимчалар 1994 йил 23-сентябрь, 1996 йил 22 декабрь.

2. Ўзбекистон Республикасининг "Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида"ги Қонуни, 1996 й 30 август. //Халқ сўзи.

3. Ўзбекистон Республикасининг «Инвестиция фаолияти тўғрисида»ги Қонуни, 30 декабр 1998.//Халқ сўзи, 18 январ 1999 йил.

4. Ўзбекистон Республикасининг "Аудиторлик фаолияти тўғрисида"ги Қонуни. 2000 йил 26 май. Янги таҳрир.

5. Барышников Н.П. Организация и методика проведение общего аудита. –М.: Дело, 1998.

6. Дўсмуратов Р.Д. Аудит асослари.-Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2003.-612 с.

7. Завалишина И.А. Бухучет по новому. –Т.: Мир экономики и права, 2004. 432 стр.

8. Иткин Ю.М., Сотволдиев А.С. Бухгалтерский учёт в условиях рыночной экономики Узбекистана. -Т.: 1997. 1-2-часть

9. Каримов А.А., Исломов Ф.Р., Авлоқулов А.З. Бухгалтерия ҳисоби.-Т.: Шарқ, 2004.-592 б.

10. Маматов З.Т. Аудит: муаммолар ва ривожлантириш истиқболлари.-Т.: ТМИ. 2004.-348 б.

11. Маматов З.Т. ва бошқ. Аудит: Ўқув қўлланма.-Т.: Тошкент Ислон Университети. 2002.-280 б.

12. Мусаев Ҳ.Н. Аудит.-Т.: Молия. 2003.-220 б.

Қўшимча адабиётлар

1. Бочаров В.В. Инвестиции. –СПб.: Питер, 2002. 288 стр.

2. Емельянов А.М. Общий аудит. -М.: Финансы и статистика, 1997.

3. Жўраев А.С., Хўжамқулов Д.Ю., Маматов Б.С. Инвестиция лойиҳалари таҳлили. –Т.: "Шарқ" НМАК, 2003.

4. Лоренс Дж.Гитман, Майкл Д.Джонк Основы инвестирования. –М.: Дело, 1997. 1008 стр.

5. Подольский В.И. Аудит. – М.: ЮНИТИ, 2001.

6. Ўразов К.Б. Инвестицияларнинг бухгалтерия ҳисоби ва солиққ тортилиши.-Т.: Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси. 2003.-168 б.

7. Ғозибеков Д.Ғ. ва бошқ. Лизинг муносабатлари назарияси ва амалиёти.-Т.: Fan va texnologiya. 2004.-308 б.

8. Шарп У., Александр Г., Бейли ДЖ. Инвестиции. М., ИНФРА -М, 1997. 824 с.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан
рўйхатга олинди

№ _____
“ _____ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

Ректор А.Ваҳобов

“ _____ ” _____ 200__ й.

**«МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ АУДИТИ»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Олий таълимнинг 340 000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги:

5А340902 - «Аудит» магистратура мутахассислиги учун

Тошкент - 2006 й.

«МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТ АУДИТИ» ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳаларидаги 5А340902 - «Аудит» магистратура йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастурда:

- молиявий ҳисоботлар ҳажми ва уни текширишдан мақсад;
- бухгалтерия баланси моддалари ва бухгалтерия ҳисоби регистрлари мослиги назорати;
- молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот аудити;
- асосий воситалар ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот аудити;
- ўз сармояси тўғрисидаги ҳисобот аудити;
- пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот аудитига оид етарли даражада тизимлаштирилган билимларни бериш назарда тутилган.

Дастур «Аудит» кафедрасининг 2006 йил 2 июлдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

«Аудит»

кафедраси мудири:

Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Воҳобов

«Молиявий ҳисобот аудити» фанидан ишчи ўқув дастури

1. «Молиявий ҳисобот аудити» фанидан ўтиладиган мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг тақсимооти

т/р	Фан мавзуларининг номи	Жами соатлар	5А340902 – “Аудит” мутахассислиги		
			Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6
1	Молиявий ҳисобот аудитининг мақсади ва унинг асосий тамойиллари	6	2	2	2
2	Молиявий ҳисобот аудитини ўтказиш усуллари	6	2	2	2
3	Хўжалик субъектлари ҳисоботининг аудити	6	2	2	2
4	Аудиторлик хулосалар	6	2	2	2
5	Бухгалтерия баланси моддалари ва бухгалтерия ҳисоби регистрлари мослигининг назорати	6	2	2	2
6	Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот аудити	6	2	2	2
7	Асосий воситаларнинг ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот аудити	6	2	2	2
8	Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот аудити	6	2	2	2
9	Ўз сармояси тўғрисидаги ҳисобот аудити	6	2	2	2
	Жами	54	18	18	18

2. Маъруза дарсларининг тақсимланиши

1-мавзу. Молиявий ҳисоботлар ҳажми ва уни текширишдан мақсад (2 соат).

Молиявий ҳисоботларни текшириш вазифалари ва мақсади. Молиявий ҳисоботни боҳолаш мезонлари. Молиявий ҳисобот Жамланган молиявий ҳисобот. *Молиявий ҳисоботда номуофиқлик топилганди аудиторнинг ҳаракати.*

Адабиётлар: 1, 4, 5, 6, 7.

2-мавзу. Молиявий ҳисобот аудитини ўтказиш усуллари (2 соат)

Молиявий ҳисобот аудитини ўтказиш усуллари ва уларнинг туркумланиши. *Аудит ўтказиш усуллари ва уларнинг асосий тушунчалари.*

Адабиётлар: 1, 4, 5, 8, 11.

3-мавзу. Хўжалик субъектлари ҳисоботининг аудити (2 соат)

Молиявий ҳисобот тузиш бўйича асосий меъерий ҳужжатларга изоҳ. Хўжалик субъектлари молиявий ҳисоботининг аудити. Хўжалик субъектларининг қайта тузилиши ва ёпилиш жараёнидаги ҳисоботи аудити. Кичик тадбиркорлик субъектлари ҳисоботининг аудити. *Хўжалик субъектлари ҳисоботининг қонунчиликини бузиб тузилган ҳолатларда аудитор ҳаракати.*

Адабиётлар: 2, 4, 8, 11, 19.

4-мавзу. Аудиторлик хулосалар (2 соат)

Тайёргарлик ишлари. Аудиторлик хулосасининг таркиби ва мазмуни. Аудиторлик хулосасининг турлари ва уларнинг мазмуни. Ҳисобот тузилган санадан сўнг содир бўлган воқеалар ва улар аниқланганда аудитор ҳаракати. *Махсус вазифалар юзасидан аудиторлик хулосалари.*

Адабиётлар: 1, 8, 14, 19, 30.

5-мавзу. Бухгалтерия баланси моддалари ва бухгалтерия ҳисоби регистрлари мослиги назорати (2 соат)

Молиявий ҳисобот ва баланснинг ўзаро боғлиқлиги. Баланснинг алоҳида моддалари бўйича баҳоланиши. Бухгалтерия балансининг турлари ва улардан текшириш хусусиятлари. Балансга қўйиладиган асосий талаблар ва уларнинг аудит стандартларида акс эттириш. *Бухгалтерия балансига иловалар ва уларни чоп этиш зарурлиги ва аҳамияти.* Дебиторлик ва кредиторлик қарзлари тўғрисидаги маълумот аудити.

Адабиётлар: 5, 9, 10, 12, 20, 26.

6-мавзу. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот аудити (2 соат)

Махсулот (товарлар, ишлар ва хизматлар) сотилишидан соф тушуми бухгалтерия регистрлари, бирламчи ҳужжатлар ҳисобот маълумотлари билан таққослаш. *Молиявий ҳисоботда акс этган бошқа даромадлар аудити.* Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботда акс этган ҳаражат турлари бўйича аудити. Бюджетга тўловлар бўйича маълумотлар аудити.

Адабиётлар: 6, 7, 9, 10, 20, 26, 31.

7-мавзу. Асосий воситаларнинг ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот аудити (2 соат)

Асосий воситалар турлари ва ҳаракати аудити. Ҳисобот маълумотлари, ҳисоб регистрлари ва бирламчи ҳужжатларни таққослаш. *Асосий воситаларнинг ҳаракати ва унинг иқтисодий самарадорлик нуқтаи назаридан асосланганлиги аудити.* Тугалланмаган қурилиш ҳолати аудити.

Адабиётлар: 6, 10, 12, 26, 29, 30.

8-мавзу. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот аудити (2 соат)

Корхона пул оқимларини фаолият турлари бўйича назорати. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисоботни тузишда икки хил ёндошув ва уни аудит нуқтаи назаридан ўрганиш. *Нақд пул маблағларини банкдан ташқари айланишини олдини олишда пул оқимлари тўғрисида ҳисобот аудитнинг аҳамияти.*

Адабиётлар: 4, 9, 10, 20, 26, 28.

9-мавзу. Ўз сармояси тўғрисидаги ҳисобот аудити (2 соат)

Корхона ўз капитал ҳолати ва уни шакллантириш манбалари бўйича ҳаражати аудити. Устав сармояси, қўшилган сармоя ва захира сармояси аудити. Қимматли қоғозлар эмиссияси аудити. Узоқ муддатли активларни қайта баҳолашни ҳаққонийлигини текшириш. *Текинга олинган мол-мулкни ҳисобда акс эттирилишини текшириш.* Тўланган дивидендлар моддаси бўйича аудит ўтказиш.

Адабиётлар: 7, 9, 15, 20, 26, 27.

Курсивда берилган вазифалар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

3. Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. Молиявий ҳисоботлар ҳажми ва уни текширишдан мақсад (2 соат).

Молиявий ҳисоботларни текшириш вазифалари ва мақсади. Молиявий ҳисоботни боҳолаш мезонлари. Молиявий ҳисобот Жамланган молиявий ҳисобот*. Молиявий ҳисоботда номуофиқлик топилгандида аудиторнинг ҳаракати.

Адабиётлар: 1, 4, 5, 6, 7.

2-мавзу. Молиявий ҳисобот аудитини ўтказиш усуллари (2 соат)

Молиявий ҳисобот аудитини ўтказиш усуллари туркумланиши. Аудит ўтказиш усуллари ва уларнинг асосий тушунчалари.

Адабиётлар: 1, 4, 5, 8, 11.

3-мавзу. Хўжалик субъектлари ҳисоботининг аудити (2 соат)

Молиявий ҳисобот тузиш бўйича асосий меъёрий ҳужжатларга изоҳ. Хўжалик субъектлари молиявий ҳисоботининг аудити. Хўжалик субъектларининг қайта тузилиши ва ёпилиш жараёнидаги ҳисоботи аудити. Кичик тадбиркорлик субъектлари ҳисоботининг аудити*. Хўжалик субъектлари ҳисоботининг қонунчиликни бузиб тузилган ҳолатларда аудитор ҳаракати.

Адабиётлар: 2, 4, 8, 11, 19.

4-мавзу. Аудиторлик хулосалар (2 соат)

Тайёргарлик ишлари. Аудиторлик хулосасининг таркиби ва мазмуни. Аудиторлик хулосасининг турлари ва уларнинг мазмуни. Ҳисобот тузилган санадан сўнг содир бўлган воқеалар ва улар аниқланганда аудитор ҳаракати. Махсус вазифалар юзасидан аудиторлик хулосалари*.

Адабиётлар: 1, 8, 14, 19, 30.

5-мавзу. Бухгалтерия баланси моддалари ва бухгалтерия ҳисоби регистрлари мослиги назорати (2 соат)

Молиявий ҳисобот ва баланснинг ўзаро боғлиқлиги. Баланснинг алоҳида моддалари бўйича баҳоланиши. Бухгалтерия балансининг турлари ва улардан текшириш хусусиятлари. Балансга қўйиладиган асосий талаблар ва уларнинг аудит стандартларида акс эттириш. Бухгалтерия балансига иловалар ва уларни чоп этиш зарурлиги ва аҳамияти. Дебиторлик ва кредиторлик қарзлари тўғрисидаги маълумот аудити*.

Адабиётлар: 5, 9, 10, 12, 20, 26.

6-мавзу. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот аудити(2 соат)

Маҳсулот (товарлар, ишлар ва хизматлар) сотилишидан соф тушуми бухгалтерия регистрлари, бирламчи ҳужжатлар ҳисобот маълумотлари билан таққослаш. Молиявий ҳисоботда акс этган бошқа даромадлар аудити. Молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботда акс этган харажат турлари бўйича аудити. Бюджетга тўловлар бўйича маълумотлар аудити*.

Адабиётлар: 6, 7, 9, 10, 20, 26, 31.

7-мавзу. Асосий воситаларнинг ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот аудити (2 соат)

Асосий воситалар турлари ва ҳаракати аудити. Ҳисобот маълумотлари, ҳисоб регистрлари ва бирламчи ҳужжатларни таққослаш. Асосий воситаларнинг ҳаракати ва унинг иқтисодий самарадорлик нуқтаи назаридан асосланганлиги аудити. Тугалланмаган қурилиш ҳолати аудити.*

Адабиётлар: 6, 10, 12, 26, 29, 30.

8-мавзу. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот аудити (2 соат)

Корхона пул оқимларини фаолият турлари бўйича назорати. Пул оқимлари тўғрисидаги ҳисоботни тузишда икки хил ёндошув ва уни аудит нуқтаи назаридан ўрганиш. Нақд пул маблағларини банкдан ташқари айланишини олдини олишда пул оқимлари тўғрисида ҳисобот аудитнинг аҳамияти*.

Адабиётлар: 4, 9, 10, 20, 26, 28.

9-мавзу. Ўз сармояси тўғрисидаги ҳисобот аудити (2 соат)

Корхона ўз капитал ҳолати ва уни шакллантириш манбалари бўйича ҳаражати аудити. Устав сармояси, қўшилган сармоя ва захира сармояси аудити. Қимматли қоғозлар эмиссияси аудити. Узоқ муддатли активларни қайта баҳолашни ҳаққонийлигини текшириш. Текинга олинган мол-мулкни ҳисобда акс эттирилишни текшириш*. Тўланган дивидендлар моддаси бўйича аудит ўтказиш.

Адабиётлар: 7, 9, 15, 20, 26, 27.

*- берилган саволлар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўрғазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўрғазма-намойиш материаллари рўйхати:

- молиявий ҳисоботлар ҳажми ва уни текширишнинг мақсадига оид чизмалар;
- бухгалтерия баланси моддалари ва бухгалтерия ҳисоби регистрлари мослиги назорати бўйича жадваллар;
- молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот аудитига оид жадваллар;
- асосий воситаларнинг ҳаракати тўғрисидаги ҳисобот аудитига оид жадваллар;
- ўз сармояси тўғрисидаги ҳисобот аудитига оид жадваллар;
- пул оқимлари тўғрисидаги ҳисобот аудитига оид жадваллар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар, бўлимлар бўйича тузилган тестлар;
- ёзма иш вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича билимларни оширишда фойдаланиладиган интернет саҳифалари (<http://www.iasc.org.uk>, <http://www.aicpa.org>, <http://www.accountingweb.com>, <http://www.gaap.ru>, <http://www.auditinfo.ru>, <http://www.audit-yunikon.ru>).

Мультимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами, масалалар тўпламини CD-ROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- аудиторлик текширувларига доир масалаларни 1С: Проф. Бухгалтерия, Бухгалтерия (BC), Баланс, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, TopS Business Integrator, Hyperion Enterprise, WebTrust, SysTrust дастурларидан кенг фойдаланган ҳолда масалалар ечиш.

5. Ўзлаштириш назорати

Ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 54 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 18 соат маъруза, 18 соат амалий машғулот ва 18 соат мустақил таълим.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2005 йил 30 сентябрдаги 217-сонли буйруғи билан тасдиқланган «Олий таълим муассасаларида талабалар билимини баҳолашнинг рейтинг тизими тўғрисида»ги муваққат Низомида кўрсатилганидек, талабанинг фан бўйича ўзлаштиришини баҳолаш мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади:

- жорий баҳолаш (Ж.Б.);
- оралик баҳолаш (О.Б.);
- якуний баҳолаш (Я.Б.).

«Молиявий ҳисобот аудити» фани бўйича талабани семестр давомидаги ўзлаштириш кўрсаткичи 100 баллик тизимда баҳоланади.

Ушбу 100 балл баҳолаш турлари бўйича қуйидагича тақсимланади:

- Ж.Б. – 43 балл;
- О.Б. – 42 балл;
- Я.Б. – 15 балл.

Талабанинг семестр давомида фан бўйича тўплаган умумий бали ҳар бир баҳолаш турларидан тўпланган баллар йиғиндисига тенг бўлади.

Ж.Б.да фаннинг ҳар бир мавзуси бўйича талабанинг билими ва амалий кўникмаларини аниқлаб бориш назарда тутилади ва у амалий машғулотларида амалга оширилади.

О.Б.да фаннинг бир неча мавзуларини қамраб олган бўлими ёки қисми бўйича назарий машғулотлар ўтиб бўлингандан сўнг, талабанинг назарий билимлари баҳоланади ва унда талабанинг муайян саволга жавоб бериш ёки муаммони ечиш маҳорати ва қобилияти аниқланади. О.Б. маъруза дарсларида амалга оширилиши мумкин. «Молиявий ҳисобот аудити» фани бўйича О.Б.лар 2 марта ўтказилади.

Бирор баҳолаш турини (ЖБ, ОБ) ўзлаштира олмаган (55 ва ундан кам балл тўплаган) талабага қайта ўзлаштириш учун муҳлат, одатда, навбатдаги шу назорат туригача белгиланади. Сўнгги ЖБ, ОБ турини қайта ўзлаштириш учун муҳлат ЯБгача белгиланади.

ЖБга ажратилган умумий балл ва ОБга ажратилган умумий баллдан саралаш балини тўплаган талабага ЯБга иштирок этиш ҳуқуқи берилади.

Я.Б. ёзма иш, оғзаки, тест ёки бошқа усулларда ўтказилади. Талабанинг балларда ифодаланган ўзлаштириши қуйидагича баҳоланади. Унда талабанинг фанни ўзлаштириши 0-15 баллгача бўлган мезон асосида баҳоланади.

**«Молиявий ҳисобот аудити» фани бўйича талабанинг балларда
ифодаланган ўзлаштириши қуйидаги мезонларга асосан аниқланади**

Балл	Баҳо	Талабанинг билим даражаси
86-100	Аъло	Хулоса ва қарор қабул қилиш, ижодий фикрлай олиш, мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
71-85	Яхши	Мустақил мушоҳада юритиш, амалда қўллай олиш, моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш, тасаввурга эга бўлиш.
55-70	Қониқарли	Моҳиятини тушунтириш, билиш, айтиб бериш тасаввурга эга бўлиш.
0-54	Қониқарсиз	Аниқ тасаввурга эга эмаслик, билмаслик.

Саралаш бали 55 баллни ташкил қилади.

**«Молиявий ҳисобот аудити» фанидан
талаба билимини рейтинг тизими асосида баҳолаш**

№	Кўрсаткичлар	Жорий баҳолашдаги максимал балл	Оралик баҳолашдаги максимал балл			Якуний баҳолашдаги максимал балл
		Жами	1-О.Б.	2-О.Б.	Жами	
1	Дарсга қатнашганлик даражаси	0-2	0-1	0-1	0-2	
2	Маъруза конспекти ва маърузада ўтилган мавзуларни ўзлаштирганлик даражаси		0-9	0-9	0-18	
3	Семинар дарсларига тайёргарлиги, адабиётлардан конспекти, сўзга чиқиши, масалани билиши ва баён этиш савияси	0-24				
4	Мустақил таълим топшириқларини бажариш, уларнинг мазмунини ўзлаштириш даражаси	0-12	0-9	0-9	0-18	
5	Илмий тўғаракда маъруза (реферат) билан чиқиши		0-2		0-2	
6	Газета ва журналларда мутахассисликка кириш фанига оид мақолалар билан чиқиши			0-3	0-3	
7	Мавзулар бўйича слайд, харита ва кўргазмали қурооллар тайёрлашдаги фаолияти	0-4				
8	Якуний баҳолаш оғзаки ёки тест усулида амалга оширилади.					15
	Жами	42,0	21,0	22,0	43,0	15,0

6. Адабиётлар рўйхати

6.1. Асосий адабиётлар

1. Каримов И. А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари. –Т.: Ўзбекистон, 1997.
2. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. 1992 йил 9 декабр.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Қонуни 30 август 1996 йил. //Халқ сўзи, 12 сентябр 1996.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуни 26 май 2000.
5. Ўзбекистон Республикасининг «Мулкчилик тўғрисида»ги Қонуни. 1990 й. 31 октябрь. Тошкент - 1992.
6. Ўзбекистон Республикасининг «Корхоналар тўғрисида»ги Қонуни 1991 й. 15 февраль. Тошкент - 1992.
7. Ўзбекистон Республикасининг Солиқ Кодекси - Тошкент 1997 йил 24 апрель.
8. Харажатлар таркиби ва маҳсулот (иш, хизмат)ларни сотиш ва маҳсулот таннархига кирадиган харажатлар таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисидаги Низом. -Т.; 1999 йил 5-февраль.
9. Аренс А., Лоббек Д.Ж. Аудит. Пер. с английского языка, под. ред. проф. Я.В.Соколова. -М.: Финансы и статистика, 1995. 560с.
10. Андреев В.Д. Практический аудит. М.: Экономика, 1995.
11. Барышников Н.О. Организация и методика проведения. - М.: Бухгалтерский учет, 1996.
12. Данилевский Ю.А. Аудит. Организация и методика проведения. -М.: Бухгалтерский учет, 1996.
13. Дўсмуратов Р.Д. Аудит асослари.-Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2003.-612 с.
14. Камышанов П.И. Практическое пособие по аудиту. -М.: «ИНФРА-М». 1998. -522с.
15. Кармайкл Д.Р., Бенис М. Стандарты и нормы аудита. Пер. с англ. – М.: Аудит, ЮНИТИ 1995 527 с.
16. Маматов З.Т. ва бошқ. Аудит: Ўқув қўлланма.-Т.: Тошкент Ислом Университети. 2002.-280 б.
17. Мусаев Ҳ.Н. Аудит.-Т.: Молия. 2003.-220 б.
18. Подольский В.И. Аудит. –М.: ЮНИТИ, 1997.
19. Ризақулов А.А, Нарзиев Р. Аудит. -Т.: 1999.
20. Санаев Н.С. Нарзиев Р. Аудит Т.; Ўқитувчи, 2001.
21. Тулаходжаева М.М “Аудит финансового состояния предприятия”. -Т.: Мир право и экономики, 1996.
22. Тўлаходжаева М.М. Корхона молиявий аҳволини аудити. -Т.: Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси, 1996. 196 б.
23. Терехов А. А. Аудит. М.; Финансы и статистика, 1998 г. 512с.
24. Фридман П. Контроль затрат финансовых результатов при анализе качества продукции. -М.: Аудит, 1997.

25. Хамдамов Б.Қ. Аудит: Умумий назария. -Т.: ТМИ, 1999.
26. Шеремет А.Д. Аудит. -М.; Финансы и статистика, 1996.
27. Николаева О. Международные стандарты финансовой отчетности: -М.: УРСС, 2001. 264с.

6.2. Қўшимча адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси молиявий қонунлари журнали 2000-2002 йил сонлари.
2. Солиқ ва божхона хабарлари газетаси, 2002 йил Аудиторлик фаолияти миллий андозалари
3. Бернштейн Л.А. Анализ финансовой отчетности. М.; Финансы и статистика, 1996.
4. Палий В.Ф. Управленческий учет. -М.: Союзаудит, 1997.

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан
рўйхатга олинди

№ _____
“ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

Ректор А.Ваҳобов

“ ” _____ 200__ й.

**«СОЛИҚ ВА ТЎЛОВЛАР АУДИТИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Олий таълимнинг 340 000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги:

**5А340902 - «Аудит»
магистратура мутахассислиги учун**

Тошкент - 2006 й.

«СОЛИҚ ВА ТЎЛОВЛАР АУДИТИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ» ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳаларидаги 5А340902 - «Аудит» магистратура йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастурда:

- солиқлар ва тўловлар аудитини ўтказиш босқичлари ҳамда ташкил этиш асослари;

- солиқлар ва тўловлар аудитининг техник жабҳалари;

- фойда (даромад)дан олинadиган солиқлар аудити;

- оборотдан олинadиган солиқлар аудити;

- ресурс солиқлари ва тўловлари аудити;

- давлат мақсадли фондларига ажратмалар ва тўловлар аудити;

- солиқлар ва тўловлар аудити натижаларини расмийлаштириш тартибига оид етарли даражада тизимлаштирилган билимларни бериш назарда тутилган.

Дастур «Аудит» кафедрасининг 2006 йил 2 июлдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

«Аудит»

кафедраси мудир:

Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган. (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Ваҳобов

**«Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанидан ишчи ўқув
дастури**

**1. «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанидан ўтиладиган
мавзулар ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар
ҳажмининг тақсимооти**

т/р	Фан мавзуларининг номи	Жами соатлар	5А340902 – “Аудит”		
			Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6
1.	«Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанининг предмети, методи ва объектлари	8	2	4	2
2.	Солиқлар ва тўловлар аудитини ўтказиш босқичлари ҳамда ташкил этиш асослари	8	2	4	2
3.	Солиқлар ва тўловлар аудитининг техник жабҳалари	10	2	6	2
4.	Фойда (даромад)дан олинадиган солиқлар аудити	10	2	4	4
5.	Оборотдан олинадиган солиқлар аудити	10	2	4	4
6.	Ресурс солиқлари ва тўловлари аудити	9	2	4	3
7.	Давлат мақсадли фондларига ажратмалар ва тўловлар аудити	10	2	4	4
8.	Солиқлар ва тўловлар аудити натижаларини расмийлаштириш тартиби	16	4	6	6
	Жами	81	18	36	27

2. Маъруза дарсларининг тақсимланиши

1-мавзу. «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанининг предмети, методи ва объектлари (2 соат)

«Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани ва унинг аҳамияти. Фаннинг предмети ва объекти. «*Солиқлар ва тўловлар аудити*» фанининг методи. «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанида анализ, синтез, индукция, дедукция ва бошқа усулларнинг қўлланилиши. «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанининг «Амалий аудит», «Солиқ ва тўловлар ҳисоби», «Молиявий ҳисоб», «Бошқарув ҳисоби», «Молия ҳуқуқи», «Солиқ ҳуқуқи» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

2-мавзу. Солиқлар ва тўловлар аудитини ташкил этиш асослари ҳамда ўтказиш босқичлари (2 соат)

Солиқ ва тўловлар аудитининг мақсади ва ҳажми. *Аудит ўтказиш бўйича шартнома*. Аудитнинг асосий тамойиллари. Виждонлилик, объективлилик, мустақиллик, конфиденциаллик. Солиқлар ва тўловлар аудитининг босқичлари. Аудитнинг дастлабки босқичи. Аудитнинг асосий босқичи. Аудитнинг якуний босқичи.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

3-мавзу. Солиқлар ва тўловлар аудитининг техник жабҳалари (2 соат)

Аудит давомида солиқлар ва тўловлар бўйича бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизими ўрганиш ва баҳолаш. Солиқлар ва тўловлар аудитини режалаштириш. Аудитнинг муҳимлик ва таваккалчилик даражасини аниқлаш. *Аудиторлик танловини ўтказиш тартиби*. Аудиторлик текширувида аналитик процедураларни қўллаш тартиби. Эксперт хизматидан фойдаланиш. Аудиторлик исботлаш. Аудитни ҳужжатлаштириш.

Адабиётлар: 3, 5, 8, 10, 12.

4-мавзу. Фойда (даромад)дан олинадиган солиқлар аудити (2 соат)

Фойда солиғи аудитини ўтказиш тартиби. Ижтимоий инфратузилма солиғи аудитининг хусусиятлари. Ялпи тушумдан олинадиган солиқларни аудит қилиш тартиби. *Ягона ер солиғи аудитини ташкил қилиш*. Ягона солиқ аудитининг хусусиятлари. Фойда (даромад)дан олинадиган солиқлар бўйича имтиёзлар тўғри қўлланилишини текшириш.

Адабиётлар: 4, 5, 8, 9, 10, 12, 13.

5-мавзу. Оборотдан олинадиган солиқлар аудити (2 соат)

ҚҚС аудитини ташкил қилиш. Нол ставкали ҚҚС бўйича муомалалар аудити. Акцизоти товарлар таркибини аниқлаш. *Акциз солиғи бўйича муомалаларни аудит қилиш тартиби*. Божхона божларининг аудити. Оборот солиқлари бўйича имтиёзлар тўғри қўлланилишини текшириш.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

6-мавзу. Ресурс солиқлари ва тўловлари аудити (2 соат)

Мол-мулк солиғини аудит қилиш тартиби. Экология солиғи аудитини ташкил қилиш. *Ер солиғи аудитининг хусусиятлари*. Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ аудитини ташкил қилиш. Ресурс солиқлари ва тўловлари бўйича имтиёзлар тўғри қўлланилишини текшириш.

Адабиётлар: 2, 5, 6, 9, 11, 14.

7-мавзу. Давлат мақсадли фондларига ажратмалар ва тўловлар аудити (2 соат)

Давлат мақсадли фондлари аудити. Пенсия фондига ажратмалар аудити. Ягона ижтимоий тўлов аудити. Ягона Йўл фондига ажратмалар аудитининг хусусиятлари. Давлат мулк кўмитасининг махсус ҳисобрақамига ўтказиладиган тўловларнинг аудитини ташкил қилиш.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 6, 9, 10, 11, 8.

8-мавзу. Солиқлар ва тўловлар аудити натижаларини расмийлаштириш тартиби (4 соат)

Солиқ ва тўловлар бўйича муомалаларни текширилганлиги хусусида оралиқ далолатнома. Оралиқ далолатномани тузиш тартиби. *Оралиқ далолатномани имзолаш санаси ва бухгалтерия ҳисоботи тузилган ҳамда тақдим қилингандан кейинги санадан юз берадиган воқеаларни акс эттириш*. Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботида солиқ ва тўловлар бўйича муомалаларни текширганлиги хусусида оралиқ далолатномани акс эттириш тартиби. Солиқ ва тўловлар бўйича муомалаларни текширганлиги хусусида оралиқ далолатнома учун жавобгарлик. Солиқлар ва тўловлар аудити бўйича таклиф ва ечимларни корхонага тақдим этиш тартиби.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 5, 8, 9, 15

Курсивда берилган вазифалар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

3. Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанининг предмети, методи ва объектлари (4 соат)

«Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани ва унинг аҳамиятини муҳокама қилиш. Фаннинг предмети ва объектини таҳлил қилиш. «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанининг методи ва анализ, синтез, индукция, дедукция ва бошқа усулларнинг қўлланилишини ўрганиш.* «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фанининг «Амалий аудит», «Солиқ ва тўловлар ҳисоби», «Молиявий ҳисоб», «Бошқарув ҳисоби», «Молия ҳукуқи», «Солиқ ҳукуқи» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги бўйича суҳбат.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

2-мавзу. Солиқлар ва тўловлар аудитини ташкил этиш асослари ҳамда ўтказиш босқичлари (4 соат)

Солиқ ва тўловлар аудитининг мақсади ва ҳажми бўйича суҳбат. Аудитни ўтказиш бўйича шартнома тузишга доир мисоллар ечиш. Аудитнинг асосий тамойиллари: виждонлилик, объективлилик, мустақиллик, конфиденциаллик бўйича суҳбат. Солиқлар ва тўловлар аудитининг босқичлари: аудитнинг дастлабки босқичи, асосий босқичи ва якуний босқичининг вазифаларини таҳлил қилиш.* Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

3-мавзу. Солиқлар ва тўловлар аудитининг техник жабҳалари (6 соат)

Аудит давомида солиқлар ва тўловлар бўйича бухгалтерия ҳисоби ва ички назорат тизими ўрганиш ва баҳолаш.* Солиқлар ва тўловлар аудитини режалаштириш, аудитнинг муҳимлик ва таваккалчилик даражасини аниқлаш, аудиторлик танловини ўтказиш ва аудиторлик текширувида аналитик процедураларни қўллаш бўйича мисоллар ечиш. Эксперт хизматидан фойдаланиш ва аудиторлик исботлаш бўйича суҳбат. Аудитни ҳужжатлаштирилиши бўйича амалий мисоллар ечиш. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 3, 5, 8, 10, 12.

4-мавзу. Фойда (даромад)дан олинадиган солиқлар аудити (4 соат)

Фойда солиғи аудитини ўтказиш бўйича мисоллар ечиш. Ижтимоий инфратузилма солиғи аудитининг хусусиятлари бўйича мунозара. Ялпи тушумдан олинадиган солиқларни аудит қилиш ва ягона ер солиғи аудитини ташкил қилиш бўйича мисоллар ечиш.* Ягона солиқ аудитининг хусусиятлари бўйича суҳбат. Фойда (даромад)дан олинадиган солиқлар бўйича имтиёзлар тўғри қўлланилишини текшириш. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 4, 5, 8, 9, 10, 12, 13.

5-мавзу. Оборотдан олинадиган солиқлар аудити (4 соат)

ҚҚС ва Нол ставкали ҚҚС бўйича аудиторлик амалларини бажариш. Акцизности товарлар таркибини аниқлаш ва акциз солиғи бўйича муомалаларни аудит қилиш тартиби бўйича мисоллар ечиш.* Божхона божларининг аудити бўйича суҳбат. Оборот солиқлари бўйича имтиёзлар тўғри қўлланилишини текшириш бўйича мисоллар ечиш. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

6-мавзу. Ресурс солиқлари ва тўловлари аудити (4 соат)

Мол-мулк солиғи, экология солиғи ва ер солиғи аудитини ўтказиш бўйича мисоллар ечиш. Сув ресурсларидан фойдаланганлик учун солиқ аудитини ташкил қилиш бўйича суҳбат. Ресурс солиқлари ва тўловлари бўйича имтиёзлар тўғри қўлланилишини текшириш бўйича мисоллар ечиш.* Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 2, 5, 6, 9, 11, 14.

7-мавзу. Давлат мақсадли фондларига ажратмалар ва тўловлар аудити (4 соат)

Давлат мақсадли фондлари аудитини Пенсия фондига ажратмалар аудити бўйича мисоллар ечиш. Ягона ижтимоий тўлов аудити бўйича мунозара. Ягона Йўл фондига ажратмалар аудитининг хусусиятлари бўйича суҳбат. Давлат мулк қўмитасининг махсус ҳисобрақамига ўтказиладиган тўловларнинг аудити бўйича мисоллар ечиш.* Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 6, 9, 10, 11, 8.

8-мавзу. Солиқлар ва тўловлар аудити натижаларини расмийлаштириш тартиби (6 соат)

Солиқ ва тўловлар бўйича муомалаларни текширганлиги хусусида оралик далолатнома тузиш. Оралик далолатномани имзолаш санаси ва бухгалтерия ҳисоботи тузилган ҳамда тақдим қилингандан кейинги санадан юз берадиган воқеаларни акс эттириш бўйича мисоллар ечиш.* Аудиторлик хулосаси ва ҳисоботида солиқ ва тўловлар бўйича муомалаларни текширилганлиги хусусида оралик далолатномани акс эттириш бўйича суҳбат. Солиқ ва тўловлар бўйича муомалаларни текширганлиги хусусида оралик далолатнома учун жавобгарлик бўйича мунозара. Солиқлар ва тўловлар аудити бўйича таклиф ва ечимларни корхонага тақдим этиш тартиби бўйича мисоллар ечиш. Мавзу бўйича тестлар ечиш.

Адабиётлар: 1, 2, 4, 5, 8, 9, 15.

*- берилган саволлар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма-намойиш материаллари рўйхати:

- солиқлар ва тўловлар аудитини ўтказиш босқичлари ҳамда ташкил этиш асосларига оид чизмалар;
- солиқлар ва тўловлар аудитининг техник жабҳаларига оид чизмалар;
- фойда (даромад)дан олинадиган солиқларнинг аудитига оид жадваллар;
- оборотдан олинадиган солиқларнинг аудитига оид жадваллар;
- ресурс солиқлари ва тўловларининг аудитига оид жадваллар;
- давлат мақсадли фондларига ажратмалар ва тўловлар аудитига оид жадваллар;
- солиқлар ва тўловлар аудити натижаларини расмийлаштириш тартибига оид чизмалар.

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар, бўлимлар бўйича тузилган тестлар;
- ёзма иш вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича билимларни оширишда фойдаланиладиган интернет саҳифалари (<http://www.iasc.org.uk>, <http://www.aicpa.org>, <http://www.accountingweb.com>, <http://www.gaap.ru>, <http://www.auditinfo.ru>, <http://www.audit-yunikon.ru>).

Мультимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами, масалалар тўпламини CD-ROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- аудиторлик текширувларига доир масалаларни 1С: Проф. Бухгалтерия, Бухгалтерия (BC), Баланс, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, TopS Business Integrator, Hyperion Enterprise, WebTrust, SysTrust дастурларидан кенг фойдаланган ҳолда масалалар ечиш.

5. Ўзлаштириш назорати

Ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 71 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 18 соат маъруза, 36 соат амалий машғулот ва 27 соат мустақил таълим.

Талабаларни фан бўйича ўзлаштиришларини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва қуйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш, якуний баҳолаш. Жорий ва оралиқ баҳолаш турларига ажратиладиган аудитория соатининг 70 % и, якуний баҳолашда 30 % и миқдорида белгиланади. «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бир семестрда 54 соат ўрганилади. Демак, жорий ва оралиқ баҳолашга максимал 37,8 балл, якуний баҳолашга эса 16,2 балл ажратилади. Жорий ва оралиқ баҳолаш турларига белгиланган баллар қуйидаги ҳолларда қўйилади.

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллиги;
- фан бўйича манбаларни конспектлаштириш;
- долзарб мавзуларда маъруза матни ёки реферат ёзиш;
- илмий тезис (мақола)лар тайёрлаш;
- амалий ва лаборатория машғулотларига тайёргарлик даражаси;
- олимпиада ва илмий анжуманларда иштирок этиш;
- илмий адабиётга ва изланиш натижаларига аннотациялар ёзиш;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш;
- фан бўйича кўргазмали қуроллар тайёрлаш.

Якуний баҳолаш оғзаки усулда ўтказилади.

Семестр давомида фанлар бўйича тўпланган баллар қуйидаги ўзлаштириш кўрсаткичлари билан баҳоланади:

-86-100%

-71-85%

-55-70%

-55 ва ундан кам.

6. Адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар

1. Каримов И.А. Ўзбекистон иқтисодий ислохотларни чуқурлаштириш йўлида. -Т.: Ўзбекистон, 1995. 269 б.
2. Каримов И.А. Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ҳамда тараққиёт кафолатлари. -Т.: Ўзбекистон, 1997. 325 б.
3. Ўзбекистон Республикаси Аудит Миллий Стандартлари. -Т.: //Солиқ тўловчининг журнали, №7-8-9-10. 1999й, №1. 2000 йил сонлари.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Аудиторлик фаолияти тўғрисида»ги Қонуни (янги таҳрири) 2000 йил 26 май қонуни. Ўзбекистоннинг янги Қонунлари. №23. -Т.: Адолат, 2001.
5. Аудиторлик фаолиятини такомиллаштириш ва аудиторлик текширишларнинг аҳамиятини ошириш тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 22.09.2000 йил Қарори. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг Қарорлар тўплами. №9. 2000.
6. Ўзбекистон Республикасининг «Давлат солиқ хизмати тўғрисида»ги Қонуни. //Халқ сўзи, 1997 йил 29 август.
7. Ўзбекистон Республикасининг Божхона кодекси. // Халқ сўзи, 1998 йил 3 январ.
8. Ўзбекистон Республикаси Солиқ Кодекси. -Т.: Адолат, 1999. 123 б. (2001 йил 7 декабр ҳолатига кўра ўзгартириш ва кўшимчалар билан).
9. Ўзбекистон Республикасининг «Бюджет тизими тўғрисида»ги 2000 йил 14 декабрь Қонуни. //Солиқлар ва божхона хабарлари, 2001 йил 2-сон.
10. «Ўзбекистон Республикаси Бош Прокуратураси ҳузуридаги солиққа оид жинойтларга қарши курашиш Департаменти фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 28 ноябрдаги 415-сон қарори.
- 11.«Ўзбекистон Республикаси Бош Прокуратураси ҳузуридаги солиқ ва валютага оид жинойтларга қарши курашиш Департаменти тўғрисида» Низом Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 28 ноябрдаги 415-сон қарорига илова.
12. «Маҳсулот (иш ва хизмат)ларни ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш тартиби тўғрисида»ги Низом, 1999 йил 5 февраль. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг № 54-сонли Қарори. 1999. 2003 йил 444-сон Қарори
13. Дўсмуратов Р.Д. Аудит асослари.-Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2003. -612 с.
14. Камышанов П.И. Практическое пособие по аудиту. -М.: «ИНФРА-М». 1998. -522с.
15. Маликов Т.С. Солиқлар ва солиққа тортишнинг долзарб муаммолари. -Т.: Академия, 2002.

16. Маматов З.Т. ва бошқ. Аудит: Ўқув кўлланма.-Т.: Тошкент Ислам Университети. 2002.-280 б.
17. Терехов А. А. Аудит. -М: Финансы и статистика, 1998. 512с.

6.2. Қўшимча адабиётлар

1. Ковалева О.В., Константинов Ю.П. «Аудит. Организация аудиторской деятельности. Методика проведения аудиторской проверки» М.: «ПРИОР» 1999 272с.
2. Мусаев Ҳ.Н. Аудит.-Т.: Молия. 2003.-220 б.
3. Ремизов Н.А. Из истории российского аудита//Финансовые и бухгалтерские консультации.— 2000- № 9 (58).- С. 83-87.
4. Смекалов П.В. Терехов А.А. «Теория и практика аудита». – Санкт-Петербург.: СПб госагроуниверситет и АОЗТ «Балтийский аудит» 1995 г 218 с.
5. Тўлаходжаева М.М. Корхона молиявий аҳволи аудити. -Т.: Иқтисодиёт ва ҳуқуқ дунёси, 1996. 196 б.
6. Усмонов С.Н., Дадабоев Ю.Т. ва бошқалар. Аудит. -Т.: 1998. 237 б.
7. Хамдамов Б.Қ. Аудит: Умумий назария. -Т.: ТМИ, 1999. 108 с.
8. Шеремет А.Д., Суйц В.П. Аудит. -М.: Инфра-М, 2000. 350с.
9. Яхёев Қ. Солиққа тортиш назарияси ва амалиёти. -Т.: F.Фуллом, 2003.
10. <http://www.apb.org.uk> (Auditing Practices Board).
11. <http://www.nao.gov.uk> (UK National Audit Office).
12. <http://www.iaa.org.uk> (The Institute of Internal Auditors-United Kingdom).
13. <http://www.iasc.org.uk> (International Accounting Standards Committee).
14. <http://www.aicpa.org/index.htm> (American Institute of Certified Public Accountants).
15. <http://www.rbc.ru/consulting/>
16. http://www.findarticles.com/cf_dls/PI/subject.jhtml?topic=bus
17. <http://www.nysscpa.org/cpajournal/2001/0300/soon.htm>
18. <http://www.interface.ru/>
19. <http://www.cfin.ru/ias/overview-5.shtml>
20. www.open.budget.tvernet.ru

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

ТОШКЕНТ МОЛИЯ ИНСТИТУТИ

Ўқув-услубий бошқарма томонидан
рўйхатга олинди

№ _____
“ ” _____ 200__ й.

“Тасдиқланди”

Ректор А.Ваҳобов

“ ” _____ 200__ й.

**«МАХСУС ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШ МЕТОДИКАСИ»
фанидан ишчи ўқув дастури**

Олий таълимнинг 340 000 – «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳасидаги:

**5А340902 - «Аудит»
магистратура мутахассислиги учун**

Тошкент - 2006 й.

«МАХСУС ФАНЛАРНИ ЎҚИТИШ МЕТОДИКАСИ» ФАНИДАН ИШЧИ ЎҚУВ ДАСТУРИ

Мазкур дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 2002 йил 28 февралда тасдиқланган «Бизнес ва бошқарув» таълим соҳаларидаги 5А340902 - «Аудит» магистратура йўналишлари Давлат таълим стандартлари талабларига мос равишда ишлаб чиқилган. Дастурда:

- «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанининг предмети, методи ва объектлари;
- мутахассислик фанларидан маърузага тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикаси;
- семинар (амалий) машғулотларга тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикаси;
- «Амалий аудит» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси;
- «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси;
- «Халқаро аудит тизими» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси;
- «Солиқлар ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси;
- мутахассислик фанини ўқитишда кўرғазмали қуроллардан ва техник воситалардан фойдаланиш методикаси;
- мустақил таълимни ташкил қилиш методикаси;
- мутахассислик фанини ўқитиш жараёнида талаблар билимини назорат қилиш ва баҳолашга оид етарли даражада тизимлаштирилган билимларни бериш назарда тутилган.

Дастур «Аудит» кафедрасининг 2006 йил 2 июлдаги йиғилишида муҳокама қилиниб, фойдаланишга тавсия этилган.

**«Аудит»
кафедраси мудир:**

Ш.Файзиев

Мазкур дастурлар тўплами Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг Институт қошидаги Олий ўқув юртлараро илмий-услубий Кенгашида муҳокама этилган ҳамда нашрга тавсия қилинган (2006 йил 19 август, 9-сонли баённома).

Кенгаш раиси:

А. Воҳобов

«Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанидан ишчи ўқув дастури
1. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанидан ўтиладиган мавзулар
ва улар бўйича машғулот турларига ажратилган соатлар ҳажмининг
ТАКСИМОТИ

т/р	Фан мавзуларининг номи	Жами соатлар	5А340902 – “Аудит”		
			Маъруза	Амалий машғулот	Мустақил таълим
1	2	3	4	5	6
1.	«Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанининг предмети, методи ва объектлари	6	2	2	2
2.	«Амалий аудит», «Халқаро аудит тизими» ва бошқа мутахассислик фанларидан маърузага тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикаси	6	2	2	2
3.	Семинар (амалий) машғулотларга тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикаси	6	2	2	2
4.	«Амалий аудит» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси	6	2	2	2
5.	«Халқаро аудит тизими» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси	6	2	2	2
6.	«Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси	6	2	2	2
7.	«Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси	6	2	2	2
8.	Мутахассислик фанини ўқитишда кўргазмали қуроллардан ва техник воситалардан фойдаланиш методикаси	6	2	2	2
9.	Мустақил таълимни ташкил қилиш методикаси	6	2	2	2
10.	Мутахассислик фанини ўқитиш жараёнида талаблар билимини назорат қилиш ва баҳолаш	6	2	2	2
	ЖАМИ	60	20	20	20

2. Маъруза дарсларининг тақсимланиши

1-мавзу. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанининг предмети, методи ва объектлари (2 соат)

«Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фани ва унинг аҳамияти. Фаннинг предмети ва объекти. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» *фанининг методи*. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанида анализ, синтез, индукция, дедукция ва бошқа усулларнинг қўлланилиши. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанининг «Амалий аудит», «Халқаро аудит тизими», «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари», «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари», «Инвестиция аудити ва баҳолаш» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

2-мавзу. «Амалий аудит», «Халқаро аудит тизими» ва бошқа мутахассислик фанларидан маърузага тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикаси (2 соат)

Маъруза ўқиш жараёнининг асосий шакли. Маърузанинг таркибий қисмларини кўрсатиш. Кириш қисмининг моҳияти, маърузада қўйиладиган саволлар ва уларнинг кетма-кетлигини таъминлашда эътибор берилишининг зарурлиги. Маърузада қўйиладиган саволлар ҳозирги куннинг долзарб муаммолари билан боғланишни билиши. *Муаммоли маърузалар билан умумий маърузаларнинг фарқи*. Маърузага тайёргарлик кўриш. Маъруза режасини тузиш, амалиёт материаллари йиғиш, маърузанинг таркиби ва унда қўйиладиган саволларнинг асосий мазмуни, қўшимча саволлар, маърузанинг қўшимча қисми. Маъруза матни, унга қўйиладиган талаблар. маърузани тайёрлашда давлатнинг қонун-қоидалари, фармонлари, йўриқномалари, Молия вазирлиги ва Давлат солиқ Қўмитаси, Марказий банкнинг меъёрий ҳужжатларидан, махсус адабиётларидан фойдаланиш тартиби. Маъруза материаларида муаммолар қўйиш ва уларни ечиш йўллари кўрсатиб бера олиш. Маърузада слайдлар, жадваллар, мултимедиялар ва бошқа амалий материаллардан фойдаланиш ва уларни дарс жараёнида ишлатиш, маъруза ўқишда аудитория билан алоқа ўрнатиш усуллари.

Адабиётлар: 1, 4, 6, 8, 11, 15, 23.

3-мавзу. Семинар (амалий) машғулотларга тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикаси (2 соат)

Семинар (амалий) машғулотларда талабларнинг назарий жиҳатдан олган билимларини амалий жиҳатдан мустаҳкамлашда асос бўлувчи омил бўлиб, унинг ўқув жараёнидаги роли, айниқса, салмоқлидир.

Авваламбор, семинар машғулотини олиб боришда семинарнинг мақсади ва вазифасини аниқлаш. Маъруза билан семинарнинг узвий боғлиқлигини таъминлаш. Кўриладиган саволларнинг мантиқий бирлигига эришиш.

Семинарларга тайёрлик кўриш усуллари. Адабиётлар, амалий материаллар танлаш, уларни ўрганиш ва аудиторияга етказиш усуллари. *Маърузани асосий ва микросаволларга ажратиш, саволларни кўриш бўйича*

вақтни тақсимлаш. Семинар олиб боришда кўргазмали қуроллардан фойдаланиш. Талабаларнинг семинарга тайёргарлиги, уларнинг билимини, ҳозиржавоблиги ва дарсга актив қатнашиш даражасини баҳолаш. Семинарни олиб бориш усули ва шакллари, давра суҳбати, савол-жавоб, иш ўйинлари, баҳслашувлар, мунозаралар ва бошқалар.

Адабиётлар: 2, 5, 7, 13, 17, 21.

4-мавзу. «Амалий аудит» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси (2 соат)

«Амалий аудит» фани бўйича маърузалар тайёрлашда аввало уни турли мулкчилик шаклларидаги хўжалик юритувчи субъектларни бошқаришда тутган ўрнини тушуниш ва назарий билимларини амалий билимлар билан бойитишни асослаб бериш. Магистрантлар «Амалий аудит» фани бўйича қуйидагиларни билиши зарур: ҳозирги замон ривожланган иқтисодиётида аудитнинг ўрни ва аҳамияти; иқтисодий назорат тизимида аудитнинг роли ва аҳамияти; бозор иқтисодиёти қонунларини мукамал билиши; иқтисодий маълумотларни, таҳлил қилиш ва реал маълумотларга эга бўлиш; корхонанинг иқтисодий кўрсаткичлари бўйича хулоса ва таклифлар бериш ва бошқалар. *Ўқитиш жараёнида назарий билим билан амалий билимни солиштириш усулларини ташкил этиш, тингловчиларнинг ўқишга бўлган қизиқишларини тобора орттириб улар учун имкон қадар мустақил билим олишга шароит яратиб бериш.*

Адабиётлар: 5, 9, 12, 13, 14, 22.

5-мавзу. «Халқаро аудит тизими» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси (2 соат)

«Халқаро аудит тизими» фани бўйича маърузалар тайёрлашда, аввало, аудиторлик фаолиятини хорижий амалиётини тушуниш ва назарий билимларини амалий билимлар билан бойитишни асослаб бериш. Магистрантлар «Халқаро аудит тизими» фани бўйича қуйидагиларни билиши зарур: халқаро аудит тизими ва унинг моделлари, халқаро аудиторлик ташкилотлари ва компаниялари, уларнинг ривожланиш тарихи, аудитнинг халқаро аудиторлик стандартлари, аудитнинг Ахлоқ кодекси, аудитнинг умумий, ишчи, ҳисобот ва махсус стандартлари, аудиторлик хулосаси ва ҳисоботини тузиш, Ўзбекистон Республикаси аудит тизимини халқаро миқёсда интеграциялаш масалалари бўйича хулоса ва таклифлар бериш ва бошқалар. *Ўқитиш жараёнида назарий билим билан амалий билимни солиштириш усулларини ташкил этиш, магистрантларнинг ўқишга бўлган қизиқишларини тобора орттириб, улар учун имкон қадар мустақил билим олишга шароит яратиб бериш.*

Адабиётлар: 1, 3, 6, 11, 16, 18.

6-мавзу. «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси (2 соат)

«Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлашда аввало уни турли мулкчилик шаклларидаги хўжалик юритувчи субъектларни бошқаришда тутган ўрнини тушуниш ва назарий билимларини амалий билимлар билан бойитишни асослаб бериш. Магистрантлар «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича қуйидагиларни билиши зарур: капитал қўйилмалар (инвестициялар)ни пудратчи ташкилотларда аудитининг хусусиятлари, қурилиш корхоналарида материаллар, ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулот (иш, хизматлар) таннархини аудит қилиш, қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудит ўтказишнинг хусусиятлари, қишлоқ хўжалиги корхоналарида харажатлар ҳисоби ва маҳсулотлар таннархи ҳамда молиявий натижаларни аниқлаш аудитининг хусусиятлари, савдо-тижорат корхоналарида аудит ўтказиш тартиби, транспорт ташкилотларида аудит ўтказишнинг хусусиятлари бўйича хулоса ва таклифлар бериш ва бошқалар. *Ўқитиш жараёнида назарий билим билан амалий билимни солиштириш усулларини ташкил этиш, магистрантларнинг ўқишга бўлган қизиқишларини тобора орттириб улар учун имкон қадар мустақил билим олишга шароит яратиб бериш.*

Адабиётлар: 1, 3, 6, 11, 16, 18.

7-мавзу. «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси (2 соат)

«Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлашда аввало уни турли мулкчилик шаклларидаги хўжалик юритувчи субъектларни бошқаришда тутган ўрнини тушуниш ва назарий билимларини амалий билимлар билан бойитишни асослаб бериш. Магистрантлар «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бўйича қуйидагиларни билиши зарур: солиқлар ва тўловлар аудитини ўтказиш босқичлари ҳамда ташкил этиш асослари, солиқлар ва тўловлар аудитининг техник жабҳалари, фойда (даромад)дан олинадиган солиқларнинг аудити, оборотдан олинадиган солиқларнинг аудити, ресурс солиқлари ва тўловларининг аудити, давлат мақсадли фондларига ажратмалар ва тўловлар аудити, солиқлар ва тўловлар аудити натижаларини расмийлаштириш тартиби бўйича хулоса ва таклифлар бериш ва бошқалар. *Ўқитиш жараёнида назарий билим билан амалий билимни солиштириш усулларини ташкил этиш, магистрантларнинг ўқишга бўлган қизиқишларини тобора орттириб улар учун имкон қадар мустақил билим олишга шароит яратиб бериш.*

Адабиётлар: 2, 7, 9, 10, 14, 19.

8-мавзу. Мутахассислик фанини ўқитишда кўرғазмали қурооллардан ва техник воситалардан фойдаланиш методикаси (2 соат)

Дарс олиб бориш жараёнида кўрғазмали қуроолларнинг роли ва аҳамияти. *Кўрғазмали қурооллар турлари, улардан фойдаланиш йўллари. Уларни дарсга,*

маърузаларга тайёрлаш. Слайдлар тайёрлаш ва улардан фойдаланиш, жадвал ва схемалар тузиш, улардан фойдаланиш. Техник воситалардан фойдаланиш.

Адабиётлар: 1, 3, 6, 12, 20, 23.

9-мавзу. Мустақил таълимни ташкил қилиш методикаси (2 соат)

Ўқув жараёнида талабаларнинг мустақил иши ва мустақил таълимнинг роли ва аҳамияти. *Мустақил таълим режасини тузиш, уни тайёрлашни ўрганиш.* Мустақил таълимни олиб бориш бўйича, мавзулар, уларнинг режаси, шакллари, маърузалар, рефератлар, давр-сухбатлари, библиографиялар тузиш ва бошқалар.

Адабиётлар: 2, 8, 10, 11, 21, 22.

10-мавзу. Мутахассислик фанини ўқитиш жараёнида талабалар билимини назорат қилиш ва баҳолаш (2 соат)

Назоратнинг турларини билиш: семинар машғулоти, ёзма ишлар, таянч иборалар бўйича ёзма ишлар, тестлар, мунозара, баҳслашув, синовлар. *Талабаларнинг давомати, активлиги фаоллиги ва бошқа омилларга эътибор бериш, жорий, оралиқ, якуний назорат натижаларини муҳокама қилиш ва ҳоказолар.*

Адабиётлар: 1, 3, 9, 10, 17, 18.

*- берилган саволлар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

3. Амалий машғулот дарслари

1-мавзу. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанининг предмети, методи ва объектлари (2 соат)

«Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фани ва унинг аҳамияти. Фаннинг предмети ва объекти. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» *фанининг методи*. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанида анализ, синтез, индукция, дедукция ва бошқа усулларнинг қўлланилиши. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фанининг «Амалий аудит», «Халқаро аудит тизими», «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари», «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари», «Инвестиция аудити ва баҳолаш» фанлари билан ўзаро боғлиқлиги.

Адабиётлар: 2, 4, 7, 9, 10.

2-мавзу. «Амалий аудит», «Халқаро аудит тизими» ва бошқа мутахассислик фанларидан маърузага тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикаси (2 соат)

Маъруза ўқиш жараёнининг асосий шакли. Маърузанинг таркибий қисмларини кўрсатиш. Кириш қисмининг моҳияти, маърузада қўйиладиган саволлар ва уларнинг кетма-кетлигини таъминлашда эътибор берилишининг зарурлиги. Маърузада қўйиладиган саволлар ҳозирги куннинг долзарб муаммолари билан боғланишни билиши. *Муаммоли маърузалар билан умумий маърузаларнинг фарқи*. Маърузага тайёргарлик кўриш. Маъруза режасини тузиш, амалиёт материаллари йиғиш, маърузанинг таркиби ва унда қўйиладиган саволларнинг асосий мазмуни, қўшимча саволлар, маърузанинг қўшимча қисми. Маъруза матни, унга қўйиладиган талаблар. Маърузани тайёрлашда давлатнинг қонун-қоидалари, фармонлари, йўриқномалари, Молия вазирлиги ва Давлат солиқ Қўмитаси, Марказий банкнинг меъёрий ҳужжатларидан, махсус адабиётларидан фойдаланиш тартиби. Маъруза материаларида муаммолар қўйиш ва уларни ечиш йўллари кўрсатиб бера олиш. Маърузада слайдлар, жадваллар, мултимедиалар ва бошқа амалий материаллардан фойдаланиш ва уларни дарс жараёнида ишлатиш, маъруза ўқишда аудитория билан алоқа ўрнатиш усуллари.

Адабиётлар: 1, 4, 6, 8, 11, 15, 23.

3-мавзу. Семинар (амалий) машғулотларга тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикаси (2 соат)

Семинар (амалий) машғулотларда талабаларнинг назарий жиҳатдан олган билимларини амалий жиҳатдан мустаҳкамлашда асос бўлувчи омил бўлиб, унинг ўқув жараёнидаги роли, айниқса салмоқлидир.

Авваламбор, семинар машғулотини олиб боришда семинарнинг мақсади ва вазифасини аниқлаш. Маъруза билан семинарнинг узвий боғлиқлигини таъминлаш. Кўриладиган саволларнинг мантиқий бирлигига эришиш.

Семинарларга тайёрлик кўриш усуллари. Адабиётлар, амалий материаллар танлаш, уларни ўрганиш ва аудиторияга етказиш усуллари. *Маърузани асосий ва микросаволларга ажратиш, саволларни кўриш бўйича*

вақтни тақсимлаш. Семинар олиб боришда кўргазмали қуроллардан фойдаланиш. Талабаларнинг семинарга тайёргарлиги, уларнинг билимини, ҳозиржавоблиги ва дарсга актив қатнашиш даражасини баҳолаш. Семинарни олиб бориш усули ва шакллари, давра суҳбати, савол-жавоб, иш ўйинлари, баҳслашувлар, мунозаралар ва бошқалар.

Адабиётлар: 2, 5, 7, 13, 17, 21.

4-мавзу. «Амалий аудит» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси (2 соат)

«Амалий аудит» фани бўйича маърузалар тайёрлашда аввало уни турли мулкчилик шаклларидаги хўжалик юритувчи субъектларни бошқаришда тутган ўрнини тушуниш ва назарий билимларини амалий билимлар билан бойитишни асослаб бериш. Магистрантлар «Амалий аудит» фани бўйича қуйидагиларни билиши зарур: ҳозирги замон ривожланган иқтисодиётида аудитнинг ўрни ва аҳамияти; иқтисодий назорат тизимида аудитнинг роли ва аҳамияти; бозор иқтисодиёти қонунларини мукамал билиши; иқтисодий маълумотларни, таҳлил қилиш ва реал маълумотларга эга бўлиш; корхонанинг иқтисодий кўрсаткичлари бўйича хулоса ва таклифлар бериш ва бошқалар. *Ўқитиш жараёнида назарий билим билан амалий билимни солиштириш усулларини ташкил этиш, тингловчиларнинг ўқишга бўлган қизиқишларини тобора орттириб улар учун имкон қадар мустақил билим олишга шароит яратиб бериш.*

Адабиётлар: 5, 9, 12, 13, 14, 22.

5-мавзу. «Халқаро аудит тизими» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси (2 соат)

«Халқаро аудит тизими» фани бўйича маърузалар тайёрлашда, аввало, аудиторлик фаолиятини хорижий амалиётини тушуниш ва назарий билимларини амалий билимлар билан бойитишни асослаб бериш. Магистрантлар «Халқаро аудит тизими» фани бўйича қуйидагиларни билиши зарур: халқаро аудит тизими ва унинг моделлари, халқаро аудиторлик ташкилотлари ва компаниялари, уларнинг ривожланиш тарихи, аудитнинг халқаро аудиторлик стандартлари, аудитнинг Ахлоқ кодекси, аудитнинг умумий, ишчи, ҳисобот ва махсус стандартлари, аудиторлик хулосаси ва ҳисоботини тузиш, Ўзбекистон Республикаси аудит тизимини халқаро миқёсда интеграциялаш масалалари бўйича хулоса ва таклифлар бериш ва бошқалар. *Ўқитиш жараёнида назарий билим билан амалий билимни солиштириш усулларини ташкил этиш, магистрантларнинг ўқишга бўлган қизиқишларини тобора орттириб, улар учун имкон қадар мустақил билим олишга шароит яратиб бериш.*

Адабиётлар: 1, 3, 6, 11, 16, 18.

6-мавзу. «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси (2 соат)

«Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлашда аввало уни турли мулкчилик шаклларидаги хўжалик юритувчи субъектларни бошқаришда тутган ўрнини тушуниш ва назарий билимларини амалий билимлар билан бойитишни асослаб бериш. Магистрантлар «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича қуйидагиларни билиши зарур: капитал қўйилмалар (инвестициялар)ни пудратчи ташкилотларда аудитнинг хусусиятлари, қурилиш корхоналарида материаллар, ишлаб чиқариш харажатларини ҳисобга олиш ва маҳсулот (иш, хизматлар) таннархини аудит қилиш, қишлоқ хўжалиги корхоналарида аудит ўтказишнинг хусусиятлари, қишлоқ хўжалиги корхоналарида харажатлар ҳисоби ва маҳсулотлар таннархи ҳамда молиявий натижаларни аниқлаш аудитининг хусусиятлари, савдо-тижорат корхоналарида аудит ўтказиш тартиби, транспорт ташкилотларида аудит ўтказишнинг хусусиятлари бўйича хулоса ва таклифлар бериш ва бошқалар. *Ўқитиш жараёнида назарий билим билан амалий билимни солиштириш усулларини ташкил этиш, магистрантларнинг ўқишга бўлган қизиқишларини тобора орттириб улар учун имкон қадар мустақил билим олишга шароит яратиб бериш.*

Адабиётлар: 1, 3, 6, 11, 16, 18.

7-мавзу. «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикаси (2 соат)

«Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлашда аввало уни турли мулкчилик шаклларидаги хўжалик юритувчи субъектларни бошқаришда тутган ўрнини тушуниш ва назарий билимларини амалий билимлар билан бойитишни асослаб бериш. Магистрантлар «Солиқ ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бўйича қуйидагиларни билиши зарур: солиқлар ва тўловлар аудитини ўтказиш босқичлари ҳамда ташкил этиш асослари, солиқлар ва тўловлар аудитининг техник жабҳалари, фойда (даромад)дан олинадиган солиқларнинг аудити, оборотдан олинадиган солиқларнинг аудити, ресурс солиқлари ва тўловларининг аудити, давлат мақсадли фондларига ажратмалар ва тўловлар аудити, солиқлар ва тўловлар аудити натижаларини расмийлаштириш тартиби бўйича хулоса ва таклифлар бериш ва бошқалар. *Ўқитиш жараёнида назарий билим билан амалий билимни солиштириш усулларини ташкил этиш, магистрантларнинг ўқишга бўлган қизиқишларини тобора орттириб улар учун имкон қадар мустақил билим олишга шароит яратиб бериш.*

Адабиётлар: 2, 7, 9, 10, 14, 19.

8-мавзу. Мутахассислик фанини ўқитишда кўرғазмали қурооллардан ва техник воситалардан фойдаланиш методикаси (2 соат)

Дарс олиб бориш жараёнида кўрғазмали қуроолларнинг роли ва аҳамияти. *Кўрғазмали қурооллар турлари, улардан фойдаланиш йўллари.* Уларни дарсга,

маърузаларга тайёрлаш. Слайдлар тайёрлаш ва улардан фойдаланиш, жадвал ва схемалар тузиш, улардан фойдаланиш. Техник воситалардан фойдаланиш.

Адабиётлар: 1, 3, 6, 12, 20, 23.

9-мавзу. Мустақил таълимни ташкил қилиш методикаси (2 соат)

Ўқув жараёнида талабаларнинг мустақил иши ва мустақил таълимнинг роли ва аҳамияти. *Мустақил таълим режасини тузиш, уни тайёрлашни ўрганиш.* Мустақил таълимни олиб бориш бўйича, мавзулар, уларнинг режаси, шакллари, маърузалар, рефератлар, давр-суҳбатлари, библиографиялар тузиш ва бошқалар.

Адабиётлар: 2, 8, 10, 11, 21, 22.

10-мавзу. Мутахассислик фанини ўқитиш жараёнида талаблар билимини назорат қилиш ва баҳолаш (2 соат)

Назорат турларини билиш: семинар машғулоти, ёзма ишлар, таянч иборалар бўйича ёзма ишлар, тестлар, мунозара, баҳслашув, синовлар. *Талабаларнинг давомати, активлиги, фаоллиги ва бошқа омилларга эътибор бериш, жорий, оралиқ, якуний назорат натижаларини муҳокама қилиш ва ҳоказолар.*

Адабиётлар: 1, 3, 9, 10, 17, 18.

*- берилган саволлар талабанинг мустақил ишлаши учун мўлжалланган.

4. Тавсия этилаётган мавзулар бўйича кўргазма-намойиш материаллари, ўқув фильмлари ва бошқа дидактик материаллар рўйхати

Кўргазма-намойиш материаллари рўйхати:

- Мутахассислик фанларидан маърузага тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикасига оид чизмалар;
- семинар (амалий) машғулотларга тайёргарлик кўриш ва уни ўқитиш методикасига оид чизмалар;
- «Амалий аудит» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикасига оид чизмалар;
- «Бошқа тармоқларда аудитнинг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикасига оид чизмалар;
- «Халқаро аудит тизими» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикасига оид чизмалар;
- «Солиқлар ва тўловлар аудитининг хусусиятлари» фани бўйича маърузалар тайёрлаш методикасига оид чизмалар;
- мустақил таълимни ташкил қилиш методикасига оид чизмалар;

Дидактик материаллар рўйхати:

- мавзулар, бўлимлар бўйича тузилган тестлар;
- ёзма иш вариантлари ва бошқа тарқатма материаллар;
- мавзулар бўйича услубий кўрсатмалар;
- мавзулар бўйича билимларни оширишда фойдаланиладиган интернет саҳифалари (<http://www.iasc.org.uk>, <http://www.aicpa.org>, <http://www.gAAP.ru>, <http://www.accountingweb.com>, <http://www.auditinfo.ru>, <http://www.audit-yunikon.ru>).

Мультимедиа иловалари:

- фан бўйича маъруза матнлари тўплами, масалалар тўпламини CD-ROM иловадан фойдаланиб, компакт дискка ёзиш ва ундан фойдаланиш;
- аудиторлик текширувларига доир масалаларни 1С: Проф. Бухгалтерия, Бухгалтерия (BC), Баланс, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint, TopS Business Integrator, Hyperion Enterprise, WebTrust, SysTrust дастурларидан кенг фойдаланган ҳолда масалалар ечиш.

5. Ўзлаштириш назорати

Ушбу фан бўйича ўқув режасида жами 60 соат режалаштирилган бўлиб, шундан 20 соат маъруза, 20 соат амалий машғулоти ва 20 соат мустақил таълим.

Талабаларни фан бўйича ўзлаштиришларини баҳолаш семестр давомида мунтазам равишда олиб борилади ва куйидаги турлар орқали амалга оширилади: жорий баҳолаш, якуний баҳолаш. Жорий ва оралиқ баҳолаш турларига ажратиладиган аудитория соатининг 70 % и, якуний баҳолашда 30 % и миқдорида белгиланади. «Махсус фанларни ўқитиш методикаси» фани бир семестрда 40 соат ўрганилади. Демак, жорий ва оралиқ баҳолашга максимал 28 балл, якуний баҳолашга эса 12 балл ажратилади. Жорий ва оралиқ баҳолаш турларига белгиланган баллар куйидаги ҳолларда қўйилади.

- талабанинг ўқув жараёнидаги давомати ва фаоллиги;
- фан бўйича манбаларни конспектлаштириш;
- долзарб мавзуларда маъруза матни ёки реферат ёзиш;
- илмий тезис (мақола)лар тайёрлаш;
- амалий ва лаборатория машғулотларига тайёргарлик даражаси;
- олимпиада ва илмий анжуманларда иштирок этиш;
- илмий адабиётга ва изланиш натижаларига аннотациялар ёзиш;
- мустақил таълим учун берилган назорат ишларини бажариш;
- фан бўйича кўргазмали қуроллар тайёрлаш.

Якуний баҳолашда оғзаки тарзда ўтказилади.

Семестр давомида фанлар бўйича тўпланган баллар куйидаги ўзлаштириш кўрсаткичлари билан баҳоланади:

-86-100%

-71-85%

-55-70%

-55 ва ундан кам.

6. Адабиётлар рўйхати

6.1. Асосий адабиётлар

1. Каримов И.А. “Ўзбекистон XXI бўсағасида” Т.: Ўзбекистон, 1997.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида»ги Қонуни. Т., Халқ сўзи газетаси, 1996.
3. «Ўзбекистон Республикаси Марказий банки тўғрисида»ги қонун. Т. 1996
4. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 5 февралдаги 54-сонли Қарори «Маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) таннархига киритиладиган маҳсулотлар (ишлар, хизматлар) ишлаб чиқариш ва сотиш харажатлари таркиби ҳамда молиявий натижаларни шакллантириш таркиби тўғрисидаги Низом. Т., Ўзбекистон Республикаси Молиявий қонунлари ойлик нашр 1999.
5. Ахлиддинов Р.Ш. Управление образованием в Узбекистане: проблемы, поиски, решения. -Т.: 1999.
6. Беспалько Б. Слаговые в педагогическое технологии. -М.: Педагогика, 1999.
7. Дўсмуратов Р.Д. Аудит асослари.-Т.: Ўзбекистон миллий энциклопедияси. 2003. -612 с.
8. Зиямухаммедов Б. Педагогика. -Т.: Ўқитувчи, 2000.
9. Қурбонов Ш. ва бошқалар.Узлуксиз таълимда кадрлар тайёрлашнинг миллий модели.-Т.: Шарқ, 2000.
10. Мусаев Ҳ.Н. Аудит.-Т.: Молия. 2003.-220 б.
11. Хўжаев Н. Иқтисодий педагогика. -Т.: Фан, 2002.

6.2. Қўшимча адабиётлар

1. Мавлонов С., Тўраева Ж. Педагогика. -Т.: Ўқитувчи, 2001.
2. Перегудов Л., Саидов М. Менеджмент и экономика высшего образования.-Т.: Шарқ, 2001.
3. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс. -М.: 1999.
4. Фарберман Б. Илғор педагогик технологиялар. -Т.: Фан, 2000.
5. Фарберман Б. Передовые педагогические технологии. -Т.: Фан, 2000.
6. Фарберман Б., Мусина Р., Жумаева Ф. Олий ўқув юртларида ўқитишнинг замонавий усуллари. –Т.: Ўқитувчи, 2002.